Your complimentary use period has ended. Thank you for using PDF Complete.
Click Here to upgrade to Unlimited Pages and Expanded Features

...Й ІНСТИТУТ БІЗНЕСУ
...ЕКОНОМІКИ ТА УПРАВЛІННЯ
...ИТУТ БІЗНЕСУ ТА УПРАВЛІННЯ
ЦЕНТР РОЗВИТКУ ОСВІТИ, НАУКИ ТА ІННОВАЦІЙ

УКРАЇНСЬКА КУЛЬТУРА ТА МЕНТАЛЬНІСТЬ: САМОБУТНІСТЬ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Матеріали міжнародної науково-практичної конференції

30 січня-2 лютого 2013 р.

Сімферополь-Ялта

PDF Complete
Your complimentary use period has ended. Thank you for using PDF Complete.
Click Here to upgrade to Unlimited Pages and Expanded Features

dзj dдsOdz dбfnjs : fnjOdзsвlzlsdбfnjs ə lzdзsəOT
ʏ dдOdtsнdдs' ʕtsdдwj tєj dдɻ'' 30 fnjɻdбw-2 dб lstsдts
, 2013. ï 112 fnj

ʈ j нOдɻ'ʔ dдOʕtsdjg ɢʷ:

1. **ʊ ΘtєOfnjsə .ɪ.ɯ** ï tєj ʕlststc ş tєcʃdзfnj ʕtsдts 'dдfnjscʃlslzlslz в'ʟdjдfnjz, ʕOdднcʃнOls ʷ 'dдsfnjsʷ fnjʕcʃ dдOzʕ, нtsuj dдs.
2. **ʉ 'dбuΘ ɾ . ϕ.** ï нtsuj dдs ş tєcʃdзfnj ʕtsдts 'dдfnjscʃlslzlslz в'ʟdjдfnjz, ʕOdднcʃнOls ʷ 'dдsdдsɢ'ɻdдʃ dдOzʕ.
3. **ʊ tєtsʷ cʃdзtsə Θ .ɪ..ɪ .** ï нcʃtєj ʕlststc ʌ j dдstєlz tєtsLəcʃlsʕlz tsfnjɢ'lscʃ, dдOzʕcʃ lsO 'dдdдtsəOɻ'ʔ, ʕOdднcʃнOls j ʕtsdдsdʒ'ɻdдʃ dдOzʕ, нtsuj dдs
4. **ɾ Θʉtstєtsʏ dдʃʔ ϕ.ʃ .** ï tєj ʕlststc ʉ Odʒ Oєfnj ʕtsдts 'dдfnjscʃlslzlslz в'ʟdjдfnjz lsO dзj dдj нʏ dзj dдslz.

ʊj dзOls cʃɻdбʼ dдOʃtcʷ dзʕcʃ ʕtsdбwj tєj dдɻ'

1. ʊ ʕtєOdбfnj ʕOdзtsəO lsj dдuj dдɻ'' lsOtʃj tєfnjj ʕlscʃəcʃ tєtsLəcʃlsʕlz. ʃ fnjsвdбʃətsfnjsʻ tsdбdдʔ dбz fnjʃ 'dбʕlzəOdдdбʷ.
2. ʌlzнtsʏ dбʷ lsO dбlsj tєOslztєdдOdзʔ fnjsj tєdбʃfnjsʲ lбʕtєOdбfnj ʕtsдts dдOdtsнlz (lбʕtєOdдɻ'ə, tєtsfnjʷdбʼ ʕtєcʃdзfnj ʕcʃ lsOslcOlsO'dбʔ cʃ dдOɻ'tsdдOdz dtsfnjsj ʔ). ʉ lzɻOfnjdj ʕdдʃдtsəcʃнOdдdбʷ.
3. ʊ ʕtєOdбfnj ʕcʃʔ ʷ tsdбʕdдstc lsOdдOdtsнdбʼ tєj dзj fnjdOʷʕ ɻцʃdдdдʃʕ tєtsLəcʃlsʕlz j lsdдstєOʷ 'ɻцdтsдts lslztєcʃLdзbz.
4. ʈ ətєtsʃj ʔ fnj ʕOʕlzdбlslztєdдOfnjʃOн cʃdдOdдOlsj tєcʃlststc'' ʊ ʕtєOdбcʃ.
5. ʈ tsdбʼ 'dдfnjscʃlslzls'ə tsfnjɢ'lscʃ lsOdдOlzʕcʃ lzʷ tstєdзbzəOdдdбʼ ʕlzdбlslztєcʃ lsOdзj dдsOdбdдsfnjs' lzʕtєOdдfnj ʕtsдts dдOdtsнlz.

ɪ dзOlsj tєɻ'OdOT ʕtsdбwj tєj dдɻ'' tʃtєj нfnjsədj dбʼ tєj Lzdбlsdlsc нtsfnjdбʼнɻj dбʼ lzʕtєOdбʃfnjs'ə. ɻ tєtsOdдdбʼLtsəOdдs əOɻ dцfə' ʕlzdбlslztєtsdtsɢ'ɻdбʼ ɻцʃdдdдʃʕcʃ ʷ tstєdзbzəOdдdбʷ fnjɢ'нtsdзtsfnjs' lzʕtєOdбfnj ʕtsдts dдOdtsнlz, əcʃLdдOuj dцʃʔ ətʃdцfə T lzнtsɻdбʼts' lsO dбlsj tєOslztєdдs' dзOʔ fnjsj tєdдtsfnjs' dдOtєtsLəcʃlstsʕ dдOɻ''. ɪ cʃLdдOuj dбʼ tʃtєtsвdj dзʃ lsOtʃj tєfnjj ʕlscʃəcʃ tєtsLəcʃlsʕlz lzʕtєOdбfnj ʕOdзtsəcʃ. ʈ tsLʕtєcʃlsts tєtsdбʼ 'dдfnjscʃlslzls'ə tsfnjɢ'lscʃ lsOdдOlzʕcʃ lzʷ tstєdзbzəOdдdбʼ ʕlzdбlslztєcʃ lsOdзj dдsOdбdдsfnjs' lzʕtєOdбfnj ʕtsдts dдOdtsнlz.

ɾ dбʷ fnjslzнj dдs'ə, Ofnjʃ'tєOdдs'ə, dдOzʕtsəɻ'ə lsOəfnjT, Tlsts tʃtєOdjj tєtsLəcʃlsʕlz lzʕtєOdбfnj ʕtsʼ ʕlzdбlslztєcʃ lsOLвj tєj ʏ j dдdбʷ dдOɻ'tsdдOdбʼ dдs' fnjdзsвlzlsdдsfnjs' ə lzdзsəOT GdtsвOdбʼLOɻ''.

© ϕ əlststєcʃ fnjsOsj ʔ, 2013
© ş tєcʃdзfnj ʕcʃʔ 'dдfnjscʃlslzls в'ʟdjдfnjz, 2013

PDF Complete
Your complimentary use period has ended. Thank you for using PDF Complete.
Click Here to upgrade to Unlimited Pages and Expanded Features

ЗМІСТ

Адабір Алла Анатоліївна 6
УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА ЯК ОДИН ІЗ ЗАСОБІВ ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕЛІТИ

Бакалюк Олег Йосипович, Олійник Ніна Миколаївна, Русенко Ярослав Григорович, Цетнар Лариса Йосипівна, Шкварок Михайло Григорович 11
УКРАЇНСЬКА НАРОДНА МЕДИЦИНА ЯК ВИД НАРОДНОГО РЕМЕСЛА - САМОБУТНІСТЬ І ТРАДИЦІЇ В УМОВАХ СВІТОВОЇ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ФАРМІНДУСТРІЇ

Беликова Елена Витальевна, Ходаковская Мария Александровна 17
УКРАИНСКАЯ КУЛЬТУРА КАК СРЕДСТВО ФОРМИРОВАНИЯ КОММУНИКАТИВНОЙ КОМПЕТЕНЦИИ ИНОСТРАННЫХ СТУДЕНТОВ

Беловольченко Ганна Анатоліївна 20
СТРУКТУРНО-ТЕМАТИЧНА ОСНОВА НОВЕЛ «КИЄВО-ПЕЧЕРСЬКОГО ПАТЕРИКА»

Бородінова Маргарита Веніамінівна 24
КРИМ У ЖИТТІ Й ТВОРЧОСТІ М.КОСТОМАРОВА

Гиріна Тетяна Сергіївна 28
МОВА СУЧАСНИХ ДИТЯЧИХ РАДІОПРОГРАМ: ОСОБЛИВОСТІ СПІЛКУВАННЯ ТА СПРИЙНЯТТЯ

Дворянкін Віктор Олександрович 31
ДО ВИВЧЕННЯ МОВНОГО ЕТИКЕТУ УКРАЇНЦІВ (на діалектному матеріалі)

Драпак Михайло Ігоревич 34
ГУМАНІСТИЧНИЙ ПАФОС ТВОРЧОСТІ ІВАНА ВИШЕНСЬКОГО

PDF Complete
Your complimentary use period has ended. Thank you for using PDF Complete.
Click Here to upgrade to Unlimited Pages and Expanded Features

ївна 38
РАКТЕРОТВОРЕННЯ ГЕРОЇВ Г. КВІТКИ-ОСНОВ'ЯНЕНКА «САЛДАЦЬКИЙ ПАТРЕТ»

Єршова Ірина Володимирівна 43
РАННЯ ПРОЗА П. КУЛІША В АСПЕКТІ ФОЛЬКЛОРНОЇ ТРАДИЦІЇ (НА МАТЕРІАЛІ «ВОРОНІЗЬКОГО ЦИКЛУ»)

Зеленська Олена Піменівна 49
ПОЛІКУЛЬТУРНА ОСВІТА І НАВЧАННЯ РІДНОЇ ТА ІНОЗЕМНОЇ МОВ У ВНЗ СИСТЕМИ МВС УКРАЇНИ

Зенкевич Віра Олександрівна 54
ШЕВЧЕНКІАНА У ТВОРЧОСТІ ХРИСТИНИ АЛЧЕВСЬКОЇ ТА МИКОЛИ ЧЕРНЯВСЬКОГО (компаративний аналіз)

Злотіна Тетяна Вадимівна, Лизенко Віталій Володимирович 58
РОЛЬ «КОЗАЦЬКОГО МІФУ» У ФОРМУВАННІ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ І ДЕРЖАВНОСТІ

Лєсовець Неля Миколаївна 63
ОСОБЛИВОСТІ ОН-ЛАЙН СПІЛКУВАННЯ У РОБОТІ ФАХІВЦІВ У СФЕРІ ДОКУМЕНТАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ

Малишівська Ірина Василівна 68
ВІДЛУННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ЕКЗИСТЕНЦІАЛІЗМУ В УКРАЇНСЬКІЙ ЛІТЕРАТУРІ СЕРЕДИНИ ХХ СТОЛІТТЯ

Меркотан Л. Й. 72
КАТЕГОРІЯ ІНТЕРТЕКСТУАЛЬНОСТІ В УКРАЇНСЬКІЙ НАУКОВІЙ ДУМЦІ

Нуждак Людмила Василівна 77
РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОГО ОЙКОНІМІКОНУ ПОСТТОТАЛІТАРНОЇ ДОБИ КРІЗЬ ПРИЗМУ ЕКОЛІНГВІСТИКИ

Your complimentary use period has ended. Thank you for using PDF Complete.
Click Here to upgrade to Unlimited Pages and Expanded Features

ня 82
УРНО-ІСТОРИЧНА СПАДЩИНА
ИИ, ПОВ'ЯЗАНА З ЖИТТЯМ ТА
ІМ'ЯМ СОФІЇ ВІТТ-ПОТОЦЬКОЇ

Соколова Софія Володимирівна 90
УНІВЕРСИТЕТ МАРІЇ КЮРІ-СКЛОДОВСЬКОЇ В ЛЮБЛІНІ – ОДИН ІЗ АКТИВНОДІЮЧИХ ОСЕРЕДКІВ УКРАЇНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ ПОЛЬЩІ

Тимкова Валентина Андріївна 95
ЗАСТОСУВАННЯ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ЗАНЯТТЯХ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Чмир Олексій Володимирович 101
ІДЕЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ САМОСВІДОМОСТІ В ТРАКТАТАХ СТАНІСЛАВА ОРІХОВСЬКОГО

Ярошевич Ірина Андріївна 104
ФІЛОСОФІЯ БУТТЯ ЛЮДИНИ У ПОЕТИЧНІЙ ТВОРЧОСТІ МИКОЛИ ЧЕРНЯВСЬКОГО

PDF Complete
Your complimentary use period has ended. Thank you for using PDF Complete.
Click Here to upgrade to Unlimited Pages and Expanded Features

Адабір Алла Анатоліївна
м. Миколаїв

УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА ЯК ОДИН ІЗ ЗАСОБІВ ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕЛІТИ

Актуальність дослідження. Процеси глобалізації у сучасному світі стосуються не лише науково-технічного прогресу, вони усе більше втручаються у культуру, в глибокий рівень духовного буття людей.

Література є одним із найуніверсальніших видів мистецтва, оскільки викликає більш сильні враження, переживання, мислительні процеси, ніж, наприклад, живопис, архітектура, скульптура тощо. Взагалі художній твір – унікальна за глибиною і потужністю духовнотворча система: „діалектичний механізм пошуку істини, витлумачення оточуючого світу і орієнтування в ньому"[6, с. 342]. Через читання творів художньої літератури відбувається формування уявлення про мистецькі жанри та напрямки, відчуття краси поетичного чи прозового твору; на поглиблене вивчення мистецтва, художньої літератури, фольклору; на стимулювання власної творчості людини, національних поглядів. Протягом багатьох століть книги були каталізатором суспільного руху, накопичувачем досвіду пращурів. Всі поціновували книги як джерело знань та засіб їх передачі.

Незважаючи на те, що у різні часи функцію естетичного вдосконалення особистості виконували архітектура, живопис, телебачення і навіть Інтернет, однак художня література залишається пріорітетним у формуванні національної самосвідомості та характеру людини. Естетичне виховання засобами художньої літератури посідає одне з провідних місць у національному вихованні, і водночас має формувати багату, орієнтовану на загальнолюдські цінності, особистість.

Одним із важливих завдань, які вирішує словесник на заняттях літератури, є формування літературно-художнього сприймання учнівської молоді. Особливим елементом в освоєнні художніх творів є літературно-естетичне сприймання здобутків художньої літератури, що визначає здатність школярів до духовного збагачення під час вивчення творів української літератури.

PDF Complete
Your complimentary use period has ended. Thank you for using PDF Complete.
Click Here to upgrade to Unlimited Pages and Expanded Features

ка література» (5–9 класи) для них закладів за ред. Р. В. Мовчан визначає кої літератури «формування стійкого інтересу до української літератури як вагомого духовного спадку народу, повноцінного оригінального мистецтва» [5, с. 2].

Виховувати дітей, підлітків небайдужими до рідного народу, Батьківщини сьогодні не так просто в умовах, коли в ефірі, у пресі, на книжковому ринку спостерігаємо (в більшості випадків) несмак, засилля низько вартісної літератури.

Основи національної культури та рис характеру закладаються в дитячому, юнацькому віці. Тому виключне значення має національне виховання через книгу учнів шкільного віку. Саме в дитячому та юнацькому віці здійснюються перші свідомі кроки в світ прекрасного, від яких залежить успіх роботи на наступних етапах виховання, а нерідко – естетичні запити і уподобання дорослих людей. Але і роль естетичного та національного виховання підлітків не менш важлива: фахівці стверджують, що стійкі літературні та мистецькі уподобання формуються у віці 12-14 років. Головна їх мета – пробудження у дітей позитивного ставлення до цінностей художньої культури, розвиток естетичних смаків, художньо-творчих здібностей.

Через читання літератури відбувається формування первинного уявлення про прекрасне, про мистецькі жанри та напрямки, відчуття краси поетичного чи прозового твору; на поглиблене вивчення мистецтва, художньої літератури, фольклору; на стимулювання власної творчості дитини, національних поглядів тощо.

Знайомство з численними книгами про історичне минуле України, про українське мистецтво, його кращими творами спонукає дітей та молодь до творчого, поглибленого вивчення специфіки української історії, художньої творчості, знайомства з життям і діяльністю видатних українських особистостей, допомагає зрозуміти мову українських традиції, фольклору тощо. Читання не лише викликає певні почуття, роздуми про життя, а й сприяє реалізації і розвитку творчого потенціалу особистості. Важливо, щоб таке читання набуло системних ознак, не було фрагментарним. Між тим, реальна поведінка теперішнього покоління молоді як читачів свідчить про зниження естетичної ролі друкованого слова та збільшення його ролі як джерела ділової,

PDF Complete
Your complimentary use period has ended. Thank you for using PDF Complete.
Click Here to upgrade to Unlimited Pages and Expanded Features

понад 87% бібліотечних запитів пов'язані з домашніх завдань, а коло читання – програмами). Слід зазначити, що процес національного ототожнення відбувається безпосередньо під час спілкування з літературним твором.

Коли йде мова про читання художньої літератури як чинник національного виховання дітей, слід мати на увазі книги, що є надбанням національної та світової культури. Цілком очевидно, що становлення національно свідомої людини, в майбутньому-представника «національної еліти» починається з національного виховання в ранньому дитинстві у національно свідомому родинному середовищі й довкіллі та продовжується в усіх ланках освіти.

Еліта (від лат. eligo – вибираю) – група осіб, яка займає провідне або керівне становище у будь-якій галузі людської діяльності: політичній, економічній, військовій, науковій, управлінській, інтелектуальній, спортивній тощо [6, с. 193].

Процес формування національного самоусвідомлення особи починається у молодшому віці з національного виховання і навчання і продовжується у підготовці національно свідомого студента, громадянина-патріота [1,с. 52-53].

Враховуючи, що формування національної еліти має конкретно історичний характер та певний спадкоємний аспект, система освіти повинна виховувати громадянина на основі глибокої і цілісної національної орієнтації (інтелект, моральні критерії) і тим самим формувати ієрархічну ментальність нації. Формування української національної еліти повинно проходити в системі національної освіти на основі чітко сформованої національної ідеї.

Національний характер найповніше відображається саме в культурі, в інтелекті. На думку Дмитра Овсянико-Куликовського, яскравість національних рис прямо пропорційна рівню інтелектуальної обдарованості, а отже «геній завжди в психологічному смислі глибоко національний». Окремі суб'єкти, «що стоять у розумовому відношенні нижче середнього рівня, тим більш слабоумні, а також ідіоти позбавлені національних ознак»[4, с.79].

Як зазначає Наталія Лавриченко, "національна самоідентифікація розгортається на трьох рівнях формування

PDF Complete
Your complimentary use period has ended. Thank you for using PDF Complete.
Click Here to upgrade to Unlimited Pages and Expanded Features

ті- біоенергетичному, соціально-
рно-психологічному[1, с. 286].

я - це історично зумовлена і створена самим народом система родинних цінностей, ідей, поглядів, переконань, ідеалів, традицій, звичаїв, національно-виховних осередків, закладів та інших форм соціальної практики, спрямованої на організацію життєдіяльності підростаючих поколінь, виховання їх у дусі природно-історичного розвитку матеріальної та духовної культури нації [2, с. 50]. Воно грунтується на ідеях національного світогляду, філософії, ідеології та на засадах родинного виховання, народної педагогіки (етнопедагогіки), наукової педагогічної думки, що увібрали в себе надбання національної виховної мудрості, досягнення світової культури.

Національна система виховання охоплює ідейне багатство народу, його морально-етичні цінності, втілені в засобах народної педагогіки, народознавства, принципах, формах і методах організації виховного впливу на молодь (теоретичний аспект), а також постійну і систематичну виховну діяльність сім'ї, родини, державних та громадських навчально-виховних закладів, осередків (практичний аспект). Головною метою національного виховання на сучасному етапі є передача молодшу поколінню соціального досвіду, багатства духовної культури народу, його національної ментальності, своєрідності світогляду і на цій основі - формування особистіших рис громадянина України, які включають у себе національну самосвідомість, розвинену духовність, моральну, художньо- естетичну, правову, трудову, фізичну, екологічну культуру, розвиток індивідуальних здібностей і таланту. Кваліфікована організація навчального процесу при змістовній наповненості, високій духовності й моральності педагога виступає як цілісний педагогічний процес підготовки свідомої національної інтелігенції, оновлення й збагачення інтелектуального генофонду націй, виховання національної інтелектуальної еліти.

У літературному творі (як і в людському житті чи науковому пізнанні) усе так чи інакше концентрується довкола нації, залежить від неї і пояснюється нею. Пригадаємо собі мудрі слова Івана Франка: „Все, що йде поза рами нації, се або фарисейство людей, що інтернаціональними ідеалами раді би прикрити свої змагання до панування одної нації над другою, або хворобливий

PDF Complete
Your complimentary use period has ended. Thank you for using PDF Complete.
Click Here to upgrade to Unlimited Pages and Expanded Features

в, що раді би широкими „вселюдськими" чуження від рідної нації".

ітературного твору стоїть людина, але людина як національна істота. Повноцінне пізнання літературного твору поза національним контекстом неможливе.

Невід'ємною ознакою літератури є її національна своєрідність та вселюдський вимір. Це означає, що мистецтво слова кожного народу має національну самобутність, є носієм ознак, що характеризують націю, відбивають ментальність народу, його духовність. Загальні національні особливості світосприймання зумовлені історично, сформовані географічними особливостями території країни, на якій живе народ, її економічними, суспільними умовами, а також культурою, зокрема літературним життям. Національна своєрідність літератури позначається на тематиці й проблематиці творів, змалюванні характерних типів, що виявляють себе через індивідуалізовані риси героїв..

Сьогодні процес створення і відтворення української еліти триває. До її складу входять керівники держави, керівники провідних партій, відомі митці, науковці, письменники, військові, спортсмени, релігійні діячі. Еліта завжди виконує дві функції: створення та розвитку. В певний історичний момент в суспільстві утворюється група людей, які здатні створити нову систему життя самого суспільства. Якщо це вдається, то наступним головним завданням для цієї групи людей є збереження створеної системи та її подальший розвиток.

Формування національної еліти, становлення провідної верстви нині такі ж актуальні, як і в минулі часи. Самоутвердження української нації на новому витку світової цивілізації, успішне творення державно-політичного організму залежатиме від того, наскільки українська державницька ідея увійде у свідомість громадян України, яке місце посяде в системі їхніх цінностей. Державотворення в Україні відбувається сьогодні в досить несприятливих умовах як з позиції внутрішніх, так і зовнішніх факторів.

Отже, виховання української еліти системою національної освіти в умовах консолідації в різних площинах (політико-державній, економічній, етнічній) національного організму, повинне проходити навколо національної ідеї, зокрема головних етнокультурних цінностей українського народу.

PDF Complete
Your complimentary use period has ended. Thank you for using PDF Complete.
Click Here to upgrade to Unlimited Pages and Expanded Features

Література

ігогіка соціалізації: європейські абриси. - ІНСАЙТ, 2000.-326 с.
2. Лозко Г.С. Українське народознавство. - К.: Зодіак – ЕКО, 1995.-367с.
3. Політологічний словник: Навч. посіб. для студ. вид. навч. закл. / За ред М.Ф. Головатого та О.В. Антонюка. -К.: МАУП, 2005. - 792 с.
4. Савчук Н.С. Менталітет у системі цінностей і цілей освіти.- Філософія освіти.-2005.- №2.
5. Українська література 5–9 класи. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів(за ред. Р. В. Мовчан, М. П. Бондар та ін.)
6. Філософський енциклопедичний словник НАН України. Київ; Абрис, 2002. – 742 с.
7. http://www.pravda.com.ua/articles/2009/11/11/4307154/ (на 11.11.2009 р.)

Бакалюк Олег Йосипович, Олійник Ніна Миколаївна,
Русенко Ярослав Григорович, Цетнар Лариса Йосипівна
Тернопільський національний економічний університет, Тернопіль
Шкварок Михайло Григорович
Житомирський інститут медсестринства, Житомир

УКРАЇНСЬКА НАРОДНА МЕДИЦИНА ЯК ВИД НАРОДНОГО РЕМЕСЛА - САМОБУТНІСТЬ І ТРАДИЦІЇ В УМОВАХ СВІТОВОЇ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ФАРМІНДУСТРІЇ

Українська народна медицина виступає яскравим світочем на усіх етапах історичного розвитку нашого етносу, високий інтелект якого осв'ячений тисячолітньою мудрістю, визначався не лише у любові до землі і до праці. Він панував у обрядах, замовляннях, лікувальній магії словом, оберегами, цілющими рослинами і був відображений у побуті, фольклорі, народних оповіданнях, працях етнографів, істориків, ченців, трактатах бакалаврів і магістрів медицини. Культ поклоніння Сонцю, Землі, Воді, Космосу,

PDF Complete
Your complimentary use period has ended. Thank you for using PDF Complete.
Click Here to upgrade to Unlimited Pages and Expanded Features

к творця родинного вогнища, як роду, що співає колискові пісні, оповідає дитину в настоях цілющих трав, научає вишивати, працювати, співати, замовляє від хвороб, готує обереги, щоб “нечиста сила“ не торкнулася її дитини - “квітоньки або сокола ясного“- усе це, як пише Є.С. Товстуха [3], - “…споконвічний динамічний стрижень рушійної інтелектуальної, духовної і фізичної величі української нації.. “.

На першому місці стояло використання лікарських рослин, оскільки наші далекі предки вважали Природу найкращим цілителем, а лікарські рослини – надійним і ефективним засобом лікування хвороб. Ця емпірично сформована теза ґрунтувалася на прадавній спорідненості, яка лежить в основі близькості людей і рослин, і яку можна тепер довести, аналізуючи перелік складових хімічних елементів, що входять до складу тваринних і рослинних структур. Волхви, як тодішні лікарі, були добрими знавцями лікарських рослин (“зелий“, рос.). З запровадженням християнства лікування травами здійснювалося священнослужителями, “ведунами“ (від слова – ведать (рос.), тобто знати) і знахарями. Саме у той час появилися перевідні рукописні видання - вертогради та спеціальні “травники“ - книги, в яких фіксувався досвід лікування травами.

Важливе значення приділялося костоправству, причому деякі давні прийоми співставлення кісткових відломків, вправляння вивихів, хребтових дисків зберегли свої значення й дотепер.

Вакуумний масаж лише тепер починає входити в практику роботи ліку-вальних закладів, а древні цілителі і знахарі широко використовували його для відновлення функцій шлунка і кишечника.

Лікування росою. Поширений у народі метод лікування, особливо “івано-купальською“ росою за наявності вугрів, гноячкових хвороб, ревматизму, артритів, дерматитів, псоріазу, бешихи, нейродерміту, грибкових уражень, пігментних плям. Адже роса –це природна настоянка свіжих (живих) лікарських рослин, лікувальна дія якої безсумнівна, особливо за повного та нового місяця. Помічною була роса таких трав, як свербіжниця, чабрець, материнка, деревій, звіробій, буквиця, вероніка лікарська, підмаренник, м’ята польова. Відмітимо, що такий метод лікування не виглядає аж надто архаїчним і у наш час.

PDF Complete
Your complimentary use period has ended. Thank you for using PDF Complete.
Click Here to upgrade to Unlimited Pages and Expanded Features

иням рук. Такий метод лікування у слов'янських народів, однак найбільше одимо у Біблії, а церква навіть зачисляла до сонму святих тих цілителів, які лікували даним методом. Чим можна пояснити його ефективність? Однозначної відповіді немає і дотепер, хоча ніхто і не сумнівається в його ефективності. Найчастіше пояснення зводять до трьох напрямків: зцілення за вірою, можливість біоенергетичного впливу, використання високоментальних технік метафізичної терапії. Відзначимо, що накладання рук, окрім вищеописаного ефекту, органічно поєднується з другим – біоенергетичним.

Для лікувальної практики, наприклад, велике значення надавалося жесту правою рукою, який відомий під назвою "меч архангела Гавриїла". Він утворюється складеними у пучку трьома пальцями правої кисті, яким віруючі хрестяться. Вважали, що промінь енергії, який при цьому утворюється, входить у простір, обмежений великим і вказівним пальцями і виходить через отвір, утворений зігнутим мізинцем, і цей невидимий пучок енергії уражає шкідливі для організму психоенергетичні утворення. Прихильники третього напрямку (переважно парапсихологи і екстрасенси) відносять ефективність методу більше до ментальних, і його ефективність пояснюється наявністю в долонях людини певних біоенергетичних меридіанів.

Викочування. Широко поширений метод лікування (м'якушкою хліба або яйцем), дійсно народний і надзвичайно широко використовувався "бабками" і знахарями. У ньому не було особливих таємниць, метод не вимагав аж надто спеціальних знань, він повселюдно передавався з уст в уста, з покоління в покоління, завдяки чому дійшов до нас у практично незмінному вигляді. Вважалося, що нівечення (порча, рос.) – це наслідок роботи "темних" сил, негативних сутностей. Ці сутності найбільш "полюбляють" масові заходи (весілля, похорони, мітинги, особливо не "за щось", а "проти чогось", а в наших умовах – це багатотисячні концерти для молоді, наприклад, важкої рок-музики, командні змагання). В цих умовах на людину діє енергетика, психологія та емоція натовпу (толпы, рос.), на жаль, не завжди позитивна, і яка в деяких випадках ще й "підігрівається" алкоголем. У таких випадках сутності входять у людей, не захищених вірою та духовністю, через очі (сглаз, рос.), доторкування рук і навіть спільні думки. Варто

PDF Complete
Your complimentary use period has ended. Thank you for using PDF Complete.
Click Here to upgrade to Unlimited Pages and Expanded Features

о у цьому є щось раціональне? Пояснити
очування з точки зору сучасної медичної
ки біоенергетики знайдуть пояснення в енергетичному впливі біополя, психологи – у психотерапевтичному впливі і силі віри, парапсихологи – у впливі космічних сил Добра. Природно, що своє пояснення мають і священнослужителі – віра. Для цікавості наводимо його методику. Виймається м'якушка з цілісного хліба, кладеться у фарфорову чашку з джерельною водою, потім формується грудочка. Під час цього процесу читається молитва до Богородиці про заживлення усяких (фізичних і духовних) недуг і ран. У наступному грудочкою починають котити по хворому місцю, виголошуючи замовляння на певну хворобу. Може показатися парадоксальним, однак за відомостями, які дійшли до нас, таким способом виліковували самі різноманітні внутрішні хвороби від виразок до гангрени і пухлин. Аналогічним чином проводилося викочування і курячим яйцем. При цьому людину просили покаятися в усіх поганих поступках, які вона звершила або збирається звершити або/і покаятися у поганих думках. Після цього "поправляли" хребет і яйцем проводили викочування в певному регіоні тіла або по спеціальних лініях. Процедура викочування завершувалася молитвою.

Лікування словом. Протягом тривалого періоду українці розробляли і розробили специфічну форму лікування словом – замовляння. Це певні тексти, лагідні, співучі за манерою виконання, зі значним вмістом поетичного духу, наснаги та музичності. Специфікою такого прийому була заборона додавати у текст замовляння довільні окремі слова або цілі вирази. Ритуал замовляння не міг провести будь-хто. Це повинні були бути жінки, як правило, середнього або похилого віку, авторитетні у своєму оточенні, з чистою душею, віруючі, чесні, щирі, привабливі, маючі великий життєвий досвід і готові "прийняти" на себе чужий біль. Такий метод вимагав індивідуального підходу та відповідної обстановки (краще напівтемрява, в оточенні оберегів, амулетів та рослинних зборів, що виділяли ефірні масла заспокійливої або, навпаки, тонізуючої дії), Сугестія проводилася тихим голосом, лагідно і тактовно, з витримкою і великим терпінням. Напрямок замовлянь – різний, починаючи від замовляння на здоров'я немовляти у вигляді колискових пісень, замовлянь від самих

PDF Complete
Your complimentary use period has ended. Thank you for using PDF Complete.
Click Here to upgrade to Unlimited Pages and Expanded Features

акінчуючи текстами замовлянь від ран
иттєвих негараздів.

к народної медицини, який ґрунтується на спілкуванні з тваринами. Її можна досить умовно поділити на декілька піднапрямків - використання продуктів життєдіяльності тварин; вживання у їжу окремих органів тварин; візуальне спостереження за тваринами; спілкування і тактильний контакт з певними тваринами [1, 4, 6]. Так, наші предки часто з лікувальною метою використовували в їжу м'ясо певного виду тварин або окремі органи (внутрішній жир з очеревини, мозок, пупи, жовч, кров, печінка). Не приходиться багато говорити і про користь меду, прополісу, воску, маточного молочка, перги, бджолиної отрути та інших продуктів життєдіяльності бджіл, змій, п'явок, комах, птахів, інших плазунів та земноводних.

Не менше популярними були і залишаються натепер кіно- і фелінологія – терапія за допомогою таких домашніх тварин як кішки і собаки [2, 5]. Така терапія є благотворною і сприятливою перш за усе за психічних і психосоматичних розладів, постстресових і післяінфарктних станів, аритмії, підвищення системного артеріального і внутрішньоочного тиску. Спілкування з ними на мові емоцій виключає страх людини (особливо дитини) стати потворним, смішним, валуйкуватим, незграбним, що характерно, підкреслимо, лише для людського спілкування. Спостереження свідчать, що у цих, та й інших, тварин є "своя" мораль, проявляється альтруїзм, винахідливість, прив'язаність і любов. Тварини здатні до творчості, що виражається в іграх, а також у специфічній діяльності (наприклад, пошук наркотиків, живих людей під завалами), що не пов'язана з завданням життєзабезпечення [1]. Цікавим з точки зору енергетичної взаємодії котів та собак з людиною було і пояснення ефекту - у кожної тварини є свій, суто індивідуальний принцип такої взаємодії. Принцип прямого та зворотного зв'язку ґрунтується на тваринній індивідуалізації - здатності одомашнюватися, тобто розвитку у тварини механізму запам'ятовування людини як старшого брата, свого володаря. Наводимо поширене народне пояснення цієї взаємодії: підкоряючись усепроникаючій енергії Добра і Любові, собаки у віці 3-4 місяців закарбовують постать людини як свого старшого брата, тобто за допомогою свого центру запам'ятовування упроваджуються в енергетичне поле останнього. Відтепер усе своє

PDF Complete
Your complimentary use period has ended. Thank you for using PDF Complete.
Click Here to upgrade to Unlimited Pages and Expanded Features

ть у владу цієї людини, “перекриваючи“ и енергетичного вампіризму, спрямовані прив’язується не стільки до господаря, скільки до місця свого проживання. Вона нібито “всмоктує, забирає“ усю негативну енергоінформацію з людини, членів його сім’ї і скеровує її назад, захищаючи тим самим насамперед “свій“ дім, а уже у другу чергу “інших“ жителів цього дому від шкідливих енергетичних впливів.

Взаємодія народної і традиційної (наукової) медицини - питання складне. У ньому поєднуються перш за усе фінансові інтереси фармацевтичних фірм-монстрів з їх колосальними прибутками і, можливо, навіть деякі політичні чи соціальні міркування. Однак час історичної покути у ставленні до народної медицини, наукового вивчення її витоків, методів настав, якщо уже не запізно. Аргументи? No problem!: смерть 82 % українців від неінфекційних хвороб і на додачу щорічна смерть 62 тисяч українців від самогубств, отруєнь, вживання алкоголю; наявність у 50 % населення прогресуючих хронічних захворювань; знаходження лише 0,8 % (!) населення у безпечній зоні індивідуального здоров’я; послаблення санітарного нагляду за канцерогенно небезпечними виробництвами, станом довкілля; фактична ліквідація системи профілактичного виявлення хвороб. Наслідки, як-то кажуть, видно і “без мікроскопа“ і коментаря не вимагають.

Так що необхідність такої взаємодії, особливо на сучасному етапі розвитку медицини, сумніву не піддається, оскільки вона відкриває перед людством широкі перспективи профілактики і лікування хвороб методами, які співвідносяться з природою, не порушують гармонії людини з її оточенням і є основою створення медицини майбутнього - інтегративної медицини.

Література

1. Агафонычев В.В. Анималотерапия.- М., «Принт», 2002.- 160 с.

2. Кряжева Н.Л. Кот и пес спешат на помощь. Анималотерапия для детей. – Ярославль, Академия развития, 2000.- 55 с.

3. Товстуха Є.С. Українська народна медицина.- К.: «Рось», 1994.- 347 с.

4. Чуприков А.П., Смолянинов А.Г., Бураго А.В. Анималотерапия: иппотерапия // Новости медицины и фармации.- 2001.- №17 (386), октябрь.- С. 28- 29.

5. Berger R. Man end Dog. The Psychology of a relationship.- Blakwell Scientific Publications.- Oxford, 1988.- 188 p.

6. Veleminsky M. (editor). Zooterapie.- Dona, Ces. Budejovice, 2007.- 335 s.

PDF Complete
Your complimentary use period has ended. Thank you for using PDF Complete.
Click Here to upgrade to Unlimited Pages and Expanded Features

Беликова Елена Витальевна,
Ходаковская Мария Александровна
Харьковский национальный университет строительства и архитектуры, г. Харьков

УКРАИНСКАЯ КУЛЬТУРА КАК СРЕДСТВО ФОРМИРОВАНИЯ КОММУНИКАТИВНОЙ КОМПЕТЕНЦИИ ИНОСТРАННЫХ СТУДЕНТОВ

В последние годы особое внимание уделяется личностному подходу в обучении и воспитании. Работоспособность, успешность деятельности, комфортность общения определяется функцией многих компонентов психологической структуры личности: интеллектуальных, эмоциональных, волевых, потребностно-мотивационных. Статус студента – субъекта учебной деятельности обеспечивается комплексным развитием ряда компонентов психологической структуры личности, а также формированием умений и навыков самоконтроля, саморегуляции позитивных приемов взаимодействия и общения с окружающими. Односторонность восприятия студента только со стороны успехов в учебной деятельности также сказывается на его отношении к обучению и на его личностном развитии. Преподавателю важно оценивать не только знания учащихся, но и изменения его как личности. Эмоция личности является составной частью познавательной деятельности, регулятором познавательного процесса. Важным условием эмоционального благополучия и регулятором поведения является самооценка, которая влияет на эффективность деятельности человека, на его взаимоотношения с окружающими, определяет его требовательность к себе, отношение к успехам и неудачам.

Воспитательная работа со студентами обеспечивает комплексную реализацию Концепции воспитательной работы, призванной осуществлять подготовку высококвалифицированного специалиста, социально зрелой личности, обладающей высоким уровнем гражданской и социальной активности; личности, способной к эффективной адаптации и жизнедеятельности в условиях динамично меняющегося социума; личности инициативной, деятельной, умеющей найти эффективный баланс

PDF Complete
Your complimentary use period has ended. Thank you for using PDF Complete.
Click Here to upgrade to Unlimited Pages and Expanded Features

и, групповыми, корпоративными и
ки.

рской программы «Познай свой край» преподаватели кафедры украинского и русского языков Харьковского национального университета строительства и архитектуры проводят выездные семинары, экскурсии, выставки, тематические кураторские часы и творческие вечера. В этих мероприятиях принимают участие студенты ближнего и дальнего зарубежья университета, с которыми преподаватели кафедры проводят и основное количество учебных часов, и большую часть внеаудиторной работы.

Главным акцентом этой работы является толерантность в отношениях между студентами разных национальностей, что означает уважение, принятие и правильное понимание богатого многообразия культур нашего мира, форм самовыражения и способов проявлений человеческой индивидуальности. Этому в значительной мере способствуют знания, открытость, общение и свобода мысли и убеждений, чему помогает проведение различных конкурсов с привлечением к организации и участию наряду с иностранными студентами студентов из Украины

Знакомство с Украиной проходит в разной форме: это и рассказы об отдельных историко-культурных памятниках, и викторины, составленные с помощью самих студентов. Иностранные студенты знакомство с украинской культурой начинают на специальном занятии страноведческого курса, а затем закрепляют свои теоретические познания во время экскурсий. Неподдельный интерес вызывает у студентов изучение народных обычаев и традиций, т.к. они являются источником рождения культуры, отражающей нравственные ценности народа, показывает сущность духовной культуры. Проведение большого числа экскурсий в музеи и художественные галереи, на тематические выставки, посещение домов народного творчества, а также участие в мастер-классах по декоративно-прикладному искусству помогает понять менталитет носителей языка и культуры, включиться в неё.

Выразительное чтение, которое используется на семинарских занятиях, является одним из приемов формирования коммуникативной компетенции. Работая над стихотворным текстом, студент накапливает жизненный опыт из наблюдений, воспоминаний прошлого, которые вызывают в воображении

PDF Complete
Your complimentary use period has ended. Thank you for using PDF Complete.
Click Here to upgrade to Unlimited Pages and Expanded Features

ы. Студент - иностранец, знакомясь с и украинского языков, создает речевую жественного образа. Содержание художественного произведения заключает в себе возможность воспитательного воздействия на личность студента с целью формирования у него отношений, убеждений, навыков нравственного поведения, активной жизненной позиции и эстетического вкуса. Специфика выразительного чтения состоит в умении воссоздать эстетическое своеобразие произведения, особенности стихотворной формы, сдержанно и убедительно, искренне и доходчиво преподнести своему слушателю раздумья, чувства, переживания.

Прием выразительного чтения помогает студенту развить мышление, гибкость, мобильность, самостоятельность. В процессе работы с текстом студент работает над выразительностью своей мимики, речи, движений.

Направленность занятий и внеаудиторных мероприятий обусловлена поэтапностью работы по формированию новых индивидуально-психологических особенностей личности (уверенность в себе, волевые качества, мотивация, саморегуляция), а также формированию коммуникативной компетентности будущих специалистов.

С помощью приема выразительного чтения студент может устранить устойчивые недостатки своей речи: большие паузы между словами, небрежность артикуляции, проглатывание окончаний, замедленность темпа речи, скороговорки, недостатки орфоэпии, сквернословие.

Творчество – вот ключевое слово, определяющее все, что происходит на учебно-выездных семинарах. Не скучное воспроизведение данных учебника о месте экскурсии, а необычная презентация одного из объектов, выбранных самими студентами.

Подготовка такого семинара или учебной экскурсии – дело, безусловно, хлопотное, ведь нужно определить ключевую идею, отыскать информацию и проанализировать ее, написать презентацию и многое другое. Но в этом многообразии задач есть и большой плюс: каждый найдет себе дело по силам, в стороне не останется никто. Организаторские умения и умение работать в команде очень пригодятся в дальнейшей профессиональной деятельности, а сами по себе умения не появятся, их надо развивать.

PDF Complete
Your complimentary use period has ended. Thank you for using PDF Complete.
Click Here to upgrade to Unlimited Pages and Expanded Features

ой работы нами был введен и успешно анятия – экстремально-интеллектуальная оприятие проводилось за пределами помещения. Цель игры – найти, отгадывая загадки, карту, пройти по карте маршрут, а затем выполнить задание. Участие в игре предполагает проявление интеллектуального напряжения, большой физической активности и даже смелости. Интеллектуальные задания были построены с учетом уровня развития речи иностранных студентов, поэтому никто не чувствовал себя «вне игры».

Безусловно, подобные мероприятия требуют значительных организационных и методических усилий, но при системном подходе и работе на регулярной основе являются достаточно результативными. Разнообразные приемы и методы воспитательной работы способствуют развитию таких способностей личности, как наблюдательность, организаторские способности; специальные способности: анализ, синтез, обобщение, способность к обратимости мыслительного процесса, стройная логика мыслей, точность и краткость передачи информации, помогают преодолеть языковые и психолигические барьеры; раскрывают внутреннюю сущность, богатство воображения и фантазии, чувственное богатство, потребность в самовыражении.

Беловольченко Ганна Анатоліївна
Донецький національний університет, м. Донецьк

СТРУКТУРНО-ТЕМАТИЧНА ОСНОВА НОВЕЛ «КИЄВО-ПЕЧЕРСЬКОГО ПАТЕРИКА»

Патерики – це збірки, які складаються з повчальних розповідей про церковних діячів – подвижників чернечого і відлюдницького життя. У «Києво-Печерському патерику» вміщені різноманітні агіографічні та літописні оповідання з історії Києво-Печерського монастиря. Від традиційних перекладних патериків він відрізняється не тільки літературним характером, а й зв'язком з реальним життям, описом історичних постатей XI-XII століть,

PDF Complete
Your complimentary use period has ended. Thank you for using PDF Complete.
Click Here to upgrade to Unlimited Pages and Expanded Features

унікальний витвір мистецтва, який є літературознавців, так і для пересічного ержави, бо ж він є скарбницею, котра зберігає у собі духовне й культурне надбання віків, цілих поколінь людей.

«Патерик» був створений у другій половині XII століття. В його основу покладені два послання. Перше є зверненням Володимиро-Суздальського єпископа Симона (служителя Києво-Печерської Лаври) до приспішника того ж монастиря Полікарпа (що домагався підвищення церковної посади будь-якими методами, за що і був засуджений Симоном у його листах). Друге ж послання є зверненням вже самого преподобного Полікарпа до архімандрита Печерського монастиря Акіндіна, що відрізняється від першого відсутністю викривального спрямування, бо цього не дозволяв сан адресата. До складу обох послань увійшли численні розповіді про ченців печерського монастиря: «Про преподобного Святошу, князя чернігівського», «Про святого блаженного Агапіта, безкорисливого лікаря» тощо.

Отже, структурно «Києво-Печерський патерик» поділяється на три частини:

1) «Слова», які були укладені ченцем Симоном;

2) «Слова» про святих і блаженних чорноризців печерських, написані прп. Полікарпом («Про преподобного Спиридона Проскурника та про Алімпія Іконописця», «Про преподобного Марка Печерника, повелінь якого мертві слухалися» тощо);

3) «Слово про перших чорноризців печерських» з «Повісті врем'яних літ», авторство якого приписується Нестору.

Усі оповідання, зібрані у «КПП», так чи інакше пов'язані між собою (структурно, тематично, ідейно і т.д.). За основу новел збірки взято літописні дані («Повість врем'яних літ», Київське літописне зведення 1200 р. та ін.), біблійні та монастирські перекази. Всі складові «Києво-Печерського патерика», незалежно від їх авторства та сюжетних особливостей, в ідейно-тематичному відношенні, як і структуру твору, можна розділити на три групи.

До першої належать ті оповідання, у яких зазначено реальне чи містичне значення Києво-Печерського монастиря для усього християнського народу як осередку їх віросповідання. Сюди відносять п'ять новел, які склали «Слово про створення Печерської

PDF Complete
Your complimentary use period has ended. Thank you for using PDF Complete.
Click Here to upgrade to Unlimited Pages and Expanded Features

, принаймні, три найважливіших для 1) про Божественне заступництво над родне визнання монастиря і 3) про його духовний вплив в межах Руської землі.

Наприклад, «Слово 1» в Києво-Печерському патерику» – «Благослови, Отче» – якнайяскравіше відображає основну концепцію даної тематичної групи. У новелі автор оповідає про варяга Шимона, який, завдяки тому, що увірував в Христа замість «латинської буєсті» [1, с. 34] був порятований декілька разів від смерті. А той факт, що Шимон був не руського роду, але став першим, кого поховали у стінах Успенської церкви, лише зайвий раз підкреслює те, що у часи написання «Києво-Печерського патерика» саме віросповідання людини, а не національна приналежність чи багатство, було найголовнішим її достоїнством.

Другу групу патерикових оповідань складають новели, зміст яких тематично спрямований на те, щоб прославити Києво-Печерський монастир, показати його значення і вплив на життя людей, їх долю. У цьому блоці оповідань загалом йдеться про духовне протистояння ченців недосконалому й гріховному світові, який повен зла і загроз. Їх герої – ченці – за рахунок християнської моралі долали бісівські перепони і перетворювали світ на кращий, той, у якому віра в Господа Бога була першоосновою щасливого життя [2]. Прикладом може слугувати «Оповідання про Алімпія Іконописця», котрий завдяки своїй глибокій вірі, лікував людей фарбами для написання ікон, а також творив неперевершені зразки мистецтва.

Також, ілюстрацією до другої тематичної групи може бути новела «Про Прохора-чорноризця, котрий молитвою з лободи робив хліб, а з попелу сіль». Тут важливим є не тільки момент чуда (перетворення лободи на хліб, попелу на сіль), а й зображення взаємовідносин ченців з князем Святополком. У новелі в фантастичній формі яскраво відображені реальні відносини: монастир був неабияким конкурентом князя й купців у торгівлі сіллю. Як і належить оповідям «Києво-Печерсько патерика», у цій боротьбі перемогу отримує християнська обитель.

Розповіді про життя ченців у середині монастиря складають вже третю ідейно-тематичну групу оповідань. Ці новели змальовують різні способи подвижництва: робітничий (коли ченці працюють на благо народові), молитовно-аскетичний та духовний.

PDF Complete
Your complimentary use period has ended. Thank you for using PDF Complete.
Click Here to upgrade to Unlimited Pages and Expanded Features

вується описами боротьби ченців із ми проявами їх спокус. Як правило, герой, творцем та святим [2]. Урахувавши усе вищезазначене, не важко здогадатися, що до цієї групи можна віднести наступні оповідання: «Про преподобного Мойсея Угрина», «Про Микиту затворника» та інші.

Безперечно цікавою і змістовною є новела «Про преподобного Мойсея Угрина», який не поступився і не піддався спокусам мирського життя заради служіння Богу. Незламна сила волі й християнська віра супроводжують Мойсея протягом усього життя і не полишають у найтяжчий момент, коли його починає спокушати польська вдова. За те, що преподобний встояв проти неї, він наприкінці твору отримує чудотворний дар – лікувати недуг плотської пристрасті у людей.

«Києво-Печерський патерик» геніальний витвір давньоукраїнського літературного мистецтва, який несе у собі послання й напучення не тільки преподобним Полікарпу та Акіндіну, але й майбутнім поколінням. Ця збірка цікава й для нашого часу, адже «Києво-Печерськийпатерик» не втратив свого не тільки історико-пізнавального, але й виховного значення. Він продовжує слугувати вихованню благородних патріотичних ідей; моральних цінностей, що базуються на християнському віросповіданні; вчить глибокій повазі до історичного минулого нашого народу.

Література:

1. Абрамович Д. Києво-Печерський патерик. – К., 1991.
2. Яременко В., Сліпушко О. Золоте Слово: хрестоматія / В. Яременко, О. Сліпушко. – К.: Аконіт, 2002.

PDF Complete
Your complimentary use period has ended. Thank you for using PDF Complete.
Click Here to upgrade to Unlimited Pages and Expanded Features

Бородінова Маргарита Веніамінівна
кандидат філологічних наук, доцент
ий національний університет, м. Донецьк

КРИМ У ЖИТТІ Й ТВОРЧОСТІ М.КОСТОМАРОВА

У житті творчої особистості є епізоди, які стають значимими фактами біографії, своєрідно «відгукуються» у творчості. Поїздки до Криму – вагомий компонент «текстобіографії» М. Костомарова, історика, письменника, дослідника літератури, фольклору, ідеолога Кирило-Мефодіївського братства.

М. Костомаров здійснив три поїздки до Криму: першу – у 1841 році, другу – у 1852 році, третю – у 1870 році. Враження від перебування у Криму фіксуються у «Автобіографії», своєрідно переосмислюються у художніх творах.

Враховуючи цей біографічний фактор, предметом аналізу обираємо окремі поетичні твори Харківського, Саратовського періодів, ініційовані поїздкою до Криму. У цих творах, за винятком вірша «До Мар'ї Потоцькій», домінують античні впливи. Також у ракурсі «кримського тексту» виокремлюємо драматичний твір «Эллины Тавриды».

Окреслена проблема є актуальною: це зумовлено значимістю художніх явищ такого типу у доробку творчої індивідуальності, також і тим, що автор демонструє зв'язок біографії і творчості, пропонує цікаві форми «діалогу» із античним світом.

Окремі аспекти проблеми «Крим і «текстобіографія» М. Костомарова» представлені у наукових працях М. Зерова [1], Д.Чижевського [6], М. Яценка [8], Є. Шаблівського [7], В.Смілянської [5], Ю.Микитенка [4], але твори такого типу ще не стали предметом спеціального дослідження. Важливе джерело інформації про ці факти життя М. Костомарова – «Автобиография» [2].

Під час першої поїздки М Костомарова до Криму, яка була здійснена з метою поправити здоров'я, актуалізується його інтерес до античної культури.

Зацікавлення античними джерелами відбувається у той час, коли він навчався протягом 1833 – 1837 р. р. у Харківському університеті. Потім він напише у «Автобиографии»: «В первый год моего пребывания в университете я усиленно занялся изучением

PDF Complete
Your complimentary use period has ended. Thank you for using PDF Complete.
Click Here to upgrade to Unlimited Pages and Expanded Features

ого, который я очень полюбил, и вообще екать античный мир. Воображение мое Греции и Риму, к их богам, героям, к их литературе и памятникам искусств» [2, с. 92].

Він також зазначає: «с большим постоянством я испытывал свои силы в стихотворстве ..., получил вкус к античному изображению сельской природы и писал на русском языке идиллические стихотворения, употребляя гекзаметр, который из всех размеров мне особенно нравился» [2, с. 95].

Він відвідав Феодосію, Ялту, Алушту, Бахчисарай, Керч. Як зазначив автор пізніше, «Здесь (у Керчі – М.Б.) я с любопытством осматривал боспорские могилы и музей, керченские могилы и найденные в них остатки сильно заняли мое воображение» [2, с. 108]. Саме тут у Керчі він пише поезію «Пантікапея» (1841 р.), яка була вперше надрукована у альманасі «Молодик» (1843 р.). Автор так говорить про задум твору: «Я изобразил блуждающую тень одного из боспорских царей, которого прах выбросили из могилы древлеискатели, и тень не находит себе покоя, что представлено сообразно известному античному верованию о беспокойном блуждании умерших, лишенных погребения» [2, с. 108].

Дослідники (Є.Шабліовський, В.Смілянська) називають цей твір драматичною поемою. Очевидно, мова йде про перевагу драматичного над ліричними і епічними елементами.

Твір починається пейзажем: «Місяць блідий сумно пливе / По водах морських..» [3, с. 105].

Странній (подорожній) виходить із міста, потрапляє на кладовище, де зруйновані могили, кургани («порозорені, розриті царські теремі»). Входить у склеп і зустрічається із тінню (марою). Далі основне смислове навантаження несе діалог між страннім і тінню.

Мара (тінь) репрезентує себе таким чином: «Я сам був цар над берегом і морем, / Покірний мій народ мене любив ..» [3, с. 106].

Дух царя не знаходить спокою після осквернення могили. Странній виявляє співчуття: «Я жалкую об тобі, нещасний царю» [3,с .108].

Дві інші поезії, теж написані під впливом подорожі до Криму, у 1842 році автор об'єднує назвою «Із антології: І.Еллада. ІІ.Давнина» (опубліковані у 1861 році).

PDF Complete
Your complimentary use period has ended. Thank you for using PDF Complete.
Click Here to upgrade to Unlimited Pages and Expanded Features

оезії «Еллада», висловлюючи жаль за шкода твого Парфенона, / шкода театрів их прав» [3, с. 109], - вбачає також антигуманні засади у минулому Греції: «Ти не спинила дітей..., вони гризлись з собою, як звірі.../ Пан для потіхи пускав злих на ілота собак» [3, с. 109]. Це твір із романтичною домінантою, тому ліричний суб'єкт демонструє складне ставлення до Еллади.

У поезії «Давнина» наявне художнє трактування античних богів із проекцією на сучасних правителів: «Арей-гайдамака», Юпітер «дощ золотий розсипає дівчатам». Ліричний герой, іронізуючи з приводу античних богів і покірливості підданих, подає досить цікаву художню версію Прометея: «Як же задума який Прометей / Розуму світлом прогнати темноту - / Зцапають зараз боги молодця / Та й оддадуть на поталу шулікам [3, с. 110]. Прометей уособлює протест проти тиранії, і це сприяє увиразненню антимонархічних тенденцій.

Поезія М. Костомарова «Юпитер светлый плывет по зеленим водам киммерийским» написана у 1852 році на засланні у Саратові. Заслуговує на увагу такий факт: у 1852 році Костомаров отримав дозвіл виїхати на деякий час до Криму, щоб поправити здоров'я. Подібна ситуація – подорож до Криму – ініціює нову редакцію «Пантікапеї», але вже російською мовою. Відбувається своєрідне «повернення» до античної тематики. Твір доповнюється автобіографічним елементом. Дослідники, характеризуючи цей твір, наголошують (належним чином не аргументуючи), що це «драматична поема».

Твір, як і поезія «Пантікапея», починається пейзажем: «Юпитер светлый плывет по зелёным водам / киммерийским. / Сон туманный покрыл и город, и порт» [3, с. 133].

Далі автор-розповідач окреслює романтичну ситуацію: «в селеньях / Сильных Пантикапеи бродит странник унылый» [3, с. 133]. Подорожній («странник»), як і персонаж твору «Пантікапея», споглядає руїни на старовинному кладовищі і зустрічається із тінню (привидом): «Облик бесплотный, легкий, но темный, струйке / подобный / Дыма» [3, с. 134]. В образі тіні акцентується темне начало («но темный»), це має важливе смислове навантаження.

Як і в творі «Пантікапея», між подорожнім і тінню відбувається діалог. Тінь, вдаючись до прийому самохарактеристики, говорить

PDF Complete
Your complimentary use period has ended. Thank you for using PDF Complete.
Click Here to upgrade to Unlimited Pages and Expanded Features

и приморья, и моря, и всей Меотиды, / , смиренных благой утешитель» [3, с. 135] твір із поезією «Пантікапея», то можна помітити, що характеристика боспорського царя поглиблюється. Виникає, як і у попередньому творі, мотив осквернення могил: цар після смерті не має спокою, бо «Царственный склеп мой разрушен» [3, с. 135].

Діалог у творі виконує важливу роль. Далі автор-розповідач окреслює реакцію подорожнього на розповіді царя: «Весь потрясенный, проникся участием к царственной тени» [3, с. 135]. Через прийом діалогу виникає новий мотив: цар не має спокою, тому що «Роем грехи мои вышли из бездны забвенья...» [3, с. 136].

Подорожній зустрічається з іншим персонажем – тінню поета. У його зовнішності підкреслюється світле начало. Тінь поета розповідає драматичну історію про те, як цар-тиран, повіривши доносу: «... тирану / Ложно донес на меня, будто я, старину воспевая, / Ненависть к власти его разношу...» [3, с. 140], – страшно покарав його, замурувавши у башті-в'язниці.

У творі «Юпитер светлый...» виразніше окреслюється антимонархічна тенденція. Слушними є міркування В. Смілянської про алюзійність, автобіографізм другої частини: «твір алегорично зображує власну долю поета-кириломефодіївця, тяжко покараного тираном-Миколою І: спершу ув'язненням в Петропавлівській фортеці, тоді засланням і розлукою з нареченою А. Крагельською, – арешт відбувається напередодні їх весілля» [5, с. 518]. В образі тіні поета розкривається сам М. Костомаров, Евфросина – його наречена Аліна Крагельська.

Твори М.Костомарова демонструють цікаві форми синтезу античних і національних джерел, є значними художніми явищами.

Література

1. Зеров М. Українське письменство XIX ст. // Зеров М. Твори: У 2 т. – Т.2. – К., 1990.
2. Костомаров Н. Автобиография // Костомаров Н. Автобиография. Бунт Стеньки Разина. – К., 1992.
3. Костомаров М. Твори: У 2 т. – Т.1. – К., 1990.
4. Микитенко Ю. Антична спадщина і становлення нової української літератури. – К., 1991.
5. Смілянська В. Літературна творчість М. Костомарова // Костомаров М. Твори: У 2 т. – Т.1. – К., 1990.

Your complimentary use period has ended. Thank you for using PDF Complete.
Click Here to upgrade to Unlimited Pages and Expanded Features

нської літератури: Від початків до доби реалізму.

ванович Костомаров, його життя і творчість // Костомаров М.І. Твори: У 2 т. – Т.1. – К., 1967.
8. Яценко М. Микола Костомаров // Історія української літератури XIX ст.: У 3 кн. / За ред. М. Яценка. – Кн. 2. – К., 1996.

Гиріна Тетяна Сергіївна
Класичний приватний університет, м. Запоріжжя

МОВА СУЧАСНИХ ДИТЯЧИХ РАДІОПРОГРАМ: ОСОБЛИВОСТІ СПІЛКУВАННЯ ТА СПРИЙНЯТТЯ

Актуальність дослідження обумовлена високою відповідальністю авторів дитячих радіопрограм перед своїми слухачами, та проблемами, що з ними стикаються під час налагодження контакту з аудиторією. Щоразу виходячи в ефір ведучий намагається вести розмову не лише зрозумілою мовою, а й цікаво, енергійно, весело, чим завойовує прихильність аудиторії. Однак все частіше в лексиконі дітей зустрічаються слова, що набули широкого вжитку завдяки поширенню у соціальних мережах. Серед них “бугага”, “мухаха” (за визначенням інтернет користувачів фонетично законспірований істеричний сміх), “афтар жжот”, “автор жгет глаголом” (тобто автор дуже точно та якісно висвітлив проблему), “lol”, “not bad”, “poker face”, “Im watching you” та інші звороти, які носять узагальнену назву “мем”.

Мем, тобто ідея, образ, влучний вираз, що вірусно поширюється серед користувачів інтернету, може видозмінюватися кожним із них та обов’язково розповсюджується у геометричній прогресії. Подібні звороти, що набули широкого поширення серед дорослих користувачів все частіше звучать із вуст школярів, характеризуючи, як здається самим дітям, їхню статусність, сучасність та гарний смак. Дослідниця теорії мовної комунікації, мови сучасних школярів А.П. Сдобнова констатує, що “у розмовній мові дорослих існує, як відомо, ігровий прийом мовної маски: мовець використовує свідомо невластиві йому характерні ознаки чужої мови. Той же ігровий прийом можна спостерігати і у школярів” [3,

PDF Complete
Your complimentary use period has ended. Thank you for using PDF Complete.
Click Here to upgrade to Unlimited Pages and Expanded Features

ого в пошуку синоніма до літературного
ачення через ненормативний відповідник.
ı бажання дитини виділитися, віднайти власну індивідуальність та сприйняття реальності.

В рамках соціологічного дослідження, яке було проведено серед учнів 8-11 класів м. Запоріжжя за сприяння Центру підтримки демократичних журналістських ініціатив з метою виявлення ставлення дітей до ЗМІ, тематичних, жанрових вподобань поінформованості щодо засад роботи та поширення інформації було опитано понад пів тисячі респондентів. Вдалося встановити, що стосовно мови ведучого та її літературності, думки опитаних розділилися. В останні роки ввійшов у широкий вжиток легкий та невимушений стиль ведення ефіру, який часто прикрашається (на думку ді-джеїв) просторіччями, словами з негативним експресивним забарвленням тощо. Неформальна мова ведучих в ефірі подобається 181 опитаному (33%), і не подобається 195 (36%) респондентам (Див. Рис. 1).

Рисунок 1

Ставлення дітей до правильності мови радіоведучих

Серед згаданих дітьми улюблених радіопрограм “Дитячі перли” (Радіо “Перець FM”), яка являє собою короткі гумористичні сценки за участю двох героїв “Таньки і Саньки”. Півхвилинні випуски лише номінально можна назвати дитячою програмою, радше за тематикою (про школу, дитячі стосунки та поведінку в родині) не говорячи про їхню користь для слухачів. Почастішали в українському радіопросторі програми типу “вустами дитини”, які вступають замінниками повноцінної дитячої радіопрограми. Як наслідок втрата популярності для молодших слухачів і зниження рівня культури мовлення юних користувачів ЗМІ.

PDF Complete
Your complimentary use period has ended. Thank you for using PDF Complete.
Click Here to upgrade to Unlimited Pages and Expanded Features

з упевненістю сказати, що саме дитяче залишається осередком культури усної ефірі обласних державних радіостанцій створюються спеціалістами високого рівня, серед яких актори, філологи, журналісти, що ніби зійшовши з книжних полиць звертаються до слухачів через радіоприймач. Яскравим прикладом такої програми є "Світличка" (Чернівецька ОДТРК "Буковина", м. Чернівці), яка має на меті виховання любові до оточуючих, відчуття патріотизму, дружби, відданості, чесності та відкритості. В ефірі кожної програми слухачів знайомлять з літературними новинками та навчають як жити у гармонії зі світом та з собою.

Особливо відповідальною є робота із написання сценарію радіопрограми, оскільки автор "має врахувати реальний запас (активний і пасивний) слів дітей та поріг розуміння ними нових понять. Важливо й те, що малюки ще не включені в усі сфери спілкування дорослих. Для них звичне побутове і естетично-образне спілкування" [1]. Лише розмовляючи з дитиною однією мовою можна зацікавити її, а відтак пояснити та навчити тих речей, яких позбавлений інтернет. Важливо, щоб автор думав не лише про що розповісти, а й як подати матеріал, на чому зробити наголос, до чого підштовхнути юного слухача, а це зможуть зробити найкраще люди, які самі нещодавно були дітьми.

На основі цієї концепції було створено першу в Україні інтернет-радіостанцію для дітей віком 10-15 років під назвою "RadioDen" [2]. До запису програм залучені майбутні журналісти та фахівці з реклами та зв'язків із громадськістю. Перші з яких формують програмний контент радіостанції, а другі – займаються просуванням сайту серед користувачів соціальних мереж, форумів, чатів, блогів, тематичних сайтів. Не зважаючи на те, що зараз проект тільки набирає обертів, маємо надію довести, що дітей можна зацікавити в прослуховуванні радіо, якщо програми, які виходять в ефір відповідають потребам та інтересам аудиторії.

В системі ЗМІ щодня нарощується об'єм інформації, що нею має можливість скористатися кожна дитина. Однак часто в боротьбі за кількість та оперативність втрачається якість, зокрема культура, багатство мови тощо. Можливо, на думку частини аудиторії це не є визначальним фактором успішності радіопрограми, але з кожного слова ведучого, з кожного випуску складається загальна картина, образ радіостанції, який може бути достойним або ні кожної

Your complimentary use period has ended. Thank you for using PDF Complete.
Click Here to upgrade to Unlimited Pages and Expanded Features

у намагаючись завоювати увагу одних, ..агу інших і повагу всіх слухачів.

Література:

1. Дзюбишина-Мельник Н.Я. Художній стиль і мова творів для дітей / Н.Я. Дзюбишина-Мельник // Культура слова. – К., 1992. – Вип. 42. – С. 85-90.
2. Сайт “Radio Den” [Електронний ресурс] : [програми, он-лайн мовлення, новини, творчість]. – Електрон.дані. – Запоріжжя. : 2012. – Режим доступу: http://www.radioden.in.ua/ (11.12.2012) – останнє оновлення (15.12.2012).
3. Сдобнова А.П. Языковое творчество школьников в условиях ассоциативного эксперимента / А.П. Сдобнова // Известия Саратовского университета. Новая серия. Серия: Филология. Журналистика. – Саратов. : Саратовский государственный университет им. Н.Г. Чернышевского, 2011. – № 2. – С. 39-42.

Дворянкін Віктор Олександрович
Маріупольський державний університет, м. Маріуполь

ДО ВИВЧЕННЯ МОВНОГО ЕТИКЕТУ УКРАЇНЦІВ
(на діалектному матеріалі)

Опис культури у світлі мовних свідчень дедалі більше привертає вітчизняних лінгвістів. Особливий інтерес для вчених становить мовний етикет українців, до студіювання якого зверталися М. П. Білоус [1], С. К. Богдан [2–4], Л. П. Бойко, Н. О. Зубець [5], Е. С. Вєтрова [6], Н. М. Журавльова [7], О. М. Миронюк [8–10], М. Г. Стельмахович [11], Л. Турик [12] та ін. Однак на сьогодні ця проблема залишається недостатньо опрацьованою ділянкою україністики, є такою ж невичерпною, як і властивість мови постійно розвиватися, зазнаючи різноманітних змін. Звідси випливає актуальність запропонованої розвідки.

Відомо, що структуру мовного етикету визначають елементи комунікативних ситуацій, які притаманні мовцям: звертання, привітання, прощання, вибачення, подяка, побажання, прохання,

PDF Complete
Your complimentary use period has ended. Thank you for using PDF Complete.
Click Here to upgrade to Unlimited Pages and Expanded Features

я, запрошення, пропозиція, порада, згода, мент, похвала тощо.

собливості мовного етикету на матеріалі мовлення одного діалектоносія.

Інформантом було обрано носія південно-західного наріччя української мови – Гаврилюк Параску Йосипівну, яка народилася 1934 року в селі Стецева Снятинського району Івано-Франківської області (освіта – два місяці першого класу). Записи говіркового мовлення здійснено в липні 2011 року в селі Листвянка Розівського району Запорізької області, у якому інформант мешкає з 1961 року.

Важливим компонентом структури мовного етикету є привітання. Варто зазначити, що, згадуючи стереотипні фрази, діалектоносій порівнює, як віталися в селі, де народився (південно-західне наріччя, покутська говірка), та як вітаються в селі, у якому вже прожив п'ятдесят років (південно-східне наріччя, східностепова говірка): ˈдобрий ˈранок / на рос:ˈв'іт / ˈдобре ˈутро // ˈдобрий ден' пˈросто // а у нас це ˈзараз моло|д'ож ˈкаже / а то|д'і у нас ка|зали / с|лава І|сусу Хрис|ту // у|вечеиˈр'і / ˈдобрий ˈвеч'ір // йак ˈкаже / с|лава І|сусу Хрис|ту / а йа отв'і|чайу / на|в'іки с|лава ˈБогу // бу|вайте здо|ров'і / в'і|талис'а / йак при|ходили // ˈдоброго здо|роўл'а // йа то|б'і ˈжичу ˈдоброго здо|роўл'а // тут же[и]|лайу / а в нас ка|зали ˈжичу / ˈжичу то|б'і ˈдоброго здо|роўл'а // тут к|р'епкого / а там ˈдоброго.

Прийшовши в гості у святковий день, за місцевим звичаєм (у селі, у якому народився інформант) віталися так: в'і|тайу вас с пˈразником / чи з Рож:ест|вом Хрис|товим / чи з днем на|рожен':а // вас поздраў|л'айу / шоб бу|ли жи|в'і / шоб с'ім|йа к|р'епка бу|ла / здо|рова // же[и]|лали ўсег|да / шоб по|б'іл'ше д'іто|чок / шоб шчас|лив'і бу|ли // на хрес|тинах ˈтоже ˈдуже ба|гато // чи|тайут' ˈОтче наш там // то|д'і бу|ла та|ка б'ідно|та // ко|ли І|ван пе[и]ре[и]|ходиў у но|ву ˈхату / ми та|кого н'і|чого не ро|били / сво|йі з'ійш|лис'а / пˈросто о|б'ід зго|товили // ˈбат'ушку во|ни погу|кали / пос'в'а|тили ˈхату / ˈкошечку ўпус|тили у ˈхату / йак і тут / бу|кет приўйа|зали // в'і|тали так пˈросто / поздороў|л'айу вас / шоб у вас ўсе ве[и]|лос'а // ху|добка ве[и]|лас'а / шоб д'іто|чок по|б'іл'ше // шоб с'ім|йа к|р'епка / шоб с'ім|йа здо|рова бу|ла.

Перед сном, як стверджує інформант, традиційно вимовляли: с'|в'ітло з ˈхати / Гос|под' до ˈхати / помо|жи / ˈБоже / ˈн'ічку пе[и]ре[и]с|пати / ˈл'уд'ам ˈдобрим / ме[и]|н'і г|р'ішному // хрест у голо|вах / хрест у но|гах / на хрест л'а|гайу / хрес|том с'а ўкри|вайу / з Хрис|том / з ˈБогом спочи|вайу.

PDF Complete
Your complimentary use period has ended. Thank you for using PDF Complete.
Click Here to upgrade to Unlimited Pages and Expanded Features

нському говірковому мовленні засвідчено зів, які є надійним джерелом для зокрема для дослідження ідіолексикону діалектної мовної особистості.

Література

1. Білоус М. П. Мовленнєвий етикет українського народу / М. П. Білоус // Мова і духовність нації : тези доп. регіон. наук.-практ. конф. – Львів, 1989. – С. 98–99.

2. Богдан С. К. Мовний етикет українців: традиції і сучасність / С. К. Богдан. – К. : Рідна мова, 1998. – 475 с.

3. Богдан С. Стереотипи мовноетикетної поведінки волинян і поліщуків: побажання / Світлана Богдан // Діалектологічні студії. 2 : мова і культура / відп. ред. П. Гриценко, Н. Хобзей. – Львів : Ін-т українознавства імені І. Крип'якевича НАН України, 2003. – С. 120–129.

4. Богдан С. Стереотипи мовної поведінки волинян і поліщуків: ситуація гостювання / Світлана Богдан // Волинь – Житомирщина : історико-філологічний збірник з регіональних проблем. – Житомир, 2005. – Вип. 14. – С. 97–106.

5. Бойко Л. П. Компліментарність мовлення в діловій сфері / Л. П. Бойко, Н. О. Зубець // Українська культура та ментальність: самобутність в умовах глобалізації : матеріали III Всеукраїнської наук.-практ. конф., Сімферополь – Ялта, 26–28 січня 2012 р. – Сімферополь : Кримський інститут бізнесу УЕУ, 2012. – С. 80–82.

6. Вєтрова Е. С. Семантика і функціонально-комунікативний аспект етикетних одиниць в епістолярній спадщині українських письменників XIX ст. : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 "Українська мова" / Е. С. Вєтрова ; Донецький нац. ун-т. – Донецьк, 2004. – 20 с.

7. Журавльова Н. М. Мовна ввічливість українців кінця XIX – початку XX ст. та її відображення у творах Марусі Вольвачівни / Н. М. Журавльова // Вісник Запорізького національного університету : Філологічні науки. – 2012. – № 1. – С. 185–190.

8. Миронюк О. М. Історія граматичних засобів вираження ввічливості в українській мові / О. М. Миронюк // Мовознавство. – 1993. – № 2. – С. 55–63.

9. Миронюк О. М. Формули мовного етикету у північних говорах України / О. М. Миронюк // Проблеми української діалектології на сучасному етапі : тези доп. і повід. – Житомир, 1990. – С. 61–62.

10. Миронюк О. Назви спорідненості та свояцтва в ролі звертань (з діалектними паралелями) / Ольга Миронюк // Волинь – Житомирщина : історико-філологічний збірник з регіональних проблем. – Житомир, 2005. – Вип. 14. – С. 135–143.

11. Стельмахович М. Г. Мовний етикет / М. Г. Стельмахович // Культура слова. – Вип. 3. – 1977. – С. 80–82.

12. Турик Л. Семантико-прагматичні особливості перформативних висловлювань у формулах мовленнєвого етикету / Людмила Турик // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені В. Гнатюка. Серія: Мовознавство : зб. наук. пр. / гол. ред. Д. Г. Бучко. – Тернопіль : ТНПУ, 2004. – № 2 (12). – С. 247–254.

PDF Complete
Your complimentary use period has ended. Thank you for using PDF Complete.
Click Here to upgrade to Unlimited Pages and Expanded Features

Драпак Михайло Ігоревич
ий національний університет, м. Донецьк

ГУМАНІСТИЧНИЙ ПАФОС ТВОРЧОСТІ ІВАНА ВИШЕНСЬКОГО

Серед усієї спадщини української літератури XVI ст., яка ще зберігає свою орієнтацію на релігійні теми, найбільшу увагу до себе привертають послання Івана Вишенського. Ці твори відповідають духові епохи, сучасної автору. Наприкінці XVI ст. в Україні дедалі ширше розгортається полонізація суспільного життя, а отже, й протиборство православної та католицької церков. Саме в цей час набувають популярності твори українських і польських авторів щодо доведення «істинності» свого християнського вчення, відповідно, критики римського або критики грецького вірування (полемічна література). Знаходять своїх послідовників ренесансі віяння, гуманістичні ідеї, рух за реформацію релігійного життя. Тож не дивно, що Іван Вишенський палко критикував своїх «римських опонентів», доводив той факт, що папство і їхні послідовники знехтували поняттям свободи, рівності людей перед Богом, захищаючи ідеали православні.

Так чи інакше, великого резонансу послання полеміста серед його сучасників не творили. Більше того, докладно вивчати їх дослідники розпочали лише у XIX ст. і цікавлять твори Вишенського читача сучасного більше, аніж людей XVI-XVII ст. Чому? Справа в тому, що ідеї автора свого часу були незрозумілими через радикальність та новаторство. У чому ж це виявлялося?

Намагання реорганізувати релігійне життя, ствердити ідею рівності всіх людей та ідею свободи особистості, наближує його до ренесансних віянь, до Реформаційного європейського руху. До того ж твори літератора виходять далеко за межі звичайної критики церкви. С. Пінчук зазначав, що сила таланту «цього ченця з Афону» полягала не в теологічних доказах. Він розвінчував католицизм у морально-етичному плані, і це давало його критиці більшого суспільного значення [2, с. 60-61]. Полеміст розмірковує й над вищим призначенням людини. Він закликає всіх покаятись. І болісно йому стає, коли суспільство не розуміє його високого запалу, не виконує настанов Вишенського.

PDF Complete
Your complimentary use period has ended. Thank you for using PDF Complete.
Click Here to upgrade to Unlimited Pages and Expanded Features

родження робили людину центром им завданням ставили вивчення людини матеріалістичними потребами, надавали людині високого призначення, зазначали, що мета життя кожного – насолода, але не фізична, а духовна. Замість онтологічних питань у їхній філософії на перший план висуваються питання етичні. Митці Відродження заперечують можливість засилля церкви, а не існування Бога. Ренесансні гуманісти не відстоювали рівноправ'я людей. Однак, ця ідея буде підтримана реформаторами католицької церкви у XVI ст.

Стає зрозумілим, що погляди Івана Вишенського значно різнились з ідеями європейських мислителів того часу. В. Шевчук зазначав, що Вишенський виявив себе «ворогом європейської освіченості та римо-католицизму, протиставляючи їм ідеальне православне суспільство, побудоване на церковній освіті нижчого чи, найбільше, середнього ступеня за умови соціальної рівності. Виступав проти владик церкви, проти самої церкви як держави, проти папи. На поглядах Івана Вишенського позначилося певною мірою протестантство з елементами гуманізму; водночас його твори побудовано на заклику консервувати стару, православну культуру» [5, с. 55-56].

Провідною тематикою творів полеміста є критика католицької церкви, засудження політики насильницької полонізації та латинізації. У творі «Повідомлення про латинські зваби» Вишенський намагається обґрунтувати думку про те, що православна церква є незмінною ще з часів Ісуса. Також, критикуючи католиків, Вишенський розмірковує також про людські пороки загалом. На цьому наголошував й І. Франко. Він говорив, що Вишенський «будив у южноруській суспільності свого часу голос власного сумління, заставляв її поперед усього вглянути у власне нутро, ставив перед нею ідеали моральні, де в чім, може, застарілі <…>, але де в чім глибоко гуманні і поступові (узгодження діл з вірування, любов до простого люду)» [3, с. 54].

Саме на цій основі Вишенський формує власну апологію бідності та простоти, яку ми, читачі з XXI століття, можемо назвати глупотою. У творі «Зачіпка мудрого латинника з дурним русином» автор висуває таку думку: навчатися грамоті, різним наукам – добре, але з огляду на те, що така освіченість призводить морально-етичного розладу, це стає зовсім непотрібним і навіть огидним.

PDF Complete
Your complimentary use period has ended. Thank you for using PDF Complete.
Click Here to upgrade to Unlimited Pages and Expanded Features

дрим» латинам пихатість і зневажливе до простого народу. Як вдало зазначає глупоти у Вишенського – це повернення до первинної освіченості, духовної чистоти [4, с. 211]. За таку думку І. Франко називає Вишенського «слабким мислителем» [3, с. 184], адже полеміст заперечує піднесення рівня освіченості православних, хоча у цьому, найймовірніше, був порятунок для східного християнства. Лише розвинена думка могла побороти католицьку духовну експансію.

У «Посланні до єпископів» Вишенський вдається вже до критики уніатів. Він не стільки засуджує їх, скільки жаліє, адже вони, на думку полеміста, відійшовши від православної віри, втратили зв'язок із Богом, втратили сенс свого буття. У цьому творі Іван Вишенський також виступає ревним апологетом бідності. Лише духовна чистота є показником багатства людини, а не соціальне становище та кількість маєтків. Таким чином, полеміст будує власну концепцію розвиненої духовно людини. І це, на його думку, чернець – людина, що добровільно заточила себе, заховалась від світу порочного[4, с. 210]. Це Вишенський обґрунтовує у творі «Викриття диявола-миродержця». Але він добре розуміє, що це насамперед жива людина, з її бажаннями, почуттями та протиріччями. У ченці бореться тіло і душа, і не завжди душа бере гору. Також Вишенський говорить, що й тіло має жити, але при цьому, нікому не робити зла. Чи не нагадує це погляд європейських гуманістів на задоволення, в якому сповідується прихильність до насолоди духовної, а не фізичної? Також варто зауважити, що у «Викритті диявола-миродержця» автор поміж рядків проголошує свободу особистості. Але свободу не в діях, а у виборі.

У зверненні до єпископів та у «Посланні до всіх обще в Лядській землі живущих» Іван Вишенський замислюється і над соціальними питаннями. Він звинувачує вище духівництво і людей владних у тому, що вони забули про рівність людей перед Богом, про відсутність майнової нерівності: «гаряче любив простий люд і чув себе солідарним з його громадськими і церковними інтересами», однак йому «хибувало ясного розуміння порядків державних» [3, с. 102-103]. Зауважимо, що, незважаючи на таку палку прихильність до народу, Вишенський все ж не міг оцінити його становища, перебуваючи на Афоні. В. Шевчук зазначає, що в одному з послань до Львова полеміст пише, що він «з народом

PDF Complete
Your complimentary use period has ended. Thank you for using PDF Complete.
Click Here to upgrade to Unlimited Pages and Expanded Features

повідей не творив». Тим не менш, автор
ду пророком, апостолом на власній землі,
юд від безчестя, яке творить духівництво [4, с. 207].

Зрештою, твори ідеї, виражені Вишенським у його творах, наближують його світогляд до світогляду європейських реформаторів і гуманістів, бажав він того, чи ні. Принаймні, своїм бажанням змінити церкву, змінити ставлення до неї, її суспільне положення ріднять його із характерними для того часу ідейними рухами. Як гуманіст Іван Вишенський постає перед нами у «Посланні до всіх обще в Лядській землі живущих». Автор зазначає, що він звертається до кожного, незалежно від його національності та віросповідання. Він закликає покаятись усіх мешканців польської землі, бажає спасіння та помилування Господнього для кожного. І. Франко вказував на великий запал, величність помислів автора, але акцентував на тому, що ідеї служінню «для загального добра» не передбачають відлюдності та пустельного аскетизму [3, с. 70-78].

Отже, Вишенський вважав, що у світі йде невсипуща боротьба між добрим і злим началом. Погляди його вирізняє глибокий демократизм. Він виступає проти засилля панівних прошарків населення, проти несправедливості, що чинилася щодо селян. Зрештою, характерною рисою світогляду Івана Вишенського є патріотизм. Як ревно він захищав свій народ, свою землю в ідейному протистоянні з католицькими полемістами. То чи можна назвати світогляд Вишенського гуманістичним? Звісно під класичне європейське визначення цього поняття бачення полеміста не підходить. І. Франко зазначав: «Що філософія його нині нас не вдовольняє, що ми бачимо в ній ноконсенквенції, навіть допустивши апріорний спосіб розумування, се ще не може бути доганою для нашого автора. Він не був філософом-вченим, не був навіть оригінальним мислителем <…>; талант його більш поетичний і літературний» [3, с. 53]. Іван Вишенський був сином свого часу, і його бачення світу є логічною, розумною ланкою в розвитку думки суспільства.

Але у прагненні до ствердження гуманістичних ідеалів Іванові Вишенському не можна відмовити. Його гуманізм – християнський. Він – у тій самій, «задекларованій» у заповідях, любові до ближнього свого. Він – у ствердженні рівності усіх людей перед Богом, в незалежності від їхньої національності та віросповідання. Він – у

PDF Complete
Your complimentary use period has ended. Thank you for using PDF Complete.
Click Here to upgrade to Unlimited Pages and Expanded Features

тину, прагненні отримати духовне ишенський, як і європейські гуманісти, проблемами суспільства, натомість, на відміну від них, висував ще й онтологічні питання, тобто розмірковував над сенсом людського буття.

Література

1. Єфремов С. Історія українського письменства. – К. : Феміна, 1995. – 688 с.
2. Пінчук С. Іван Вишенський: Життя і творчість: Посіб. для вчителів. – К. : Рад. шк., 1968. –150 с.
3. Франко І. Іван Вишенський і його твори // Франко І. Зібр. тв.: У 50 т. – К.: 1981. – Т. 30.
4. Шевчук В. Іван Вишенський і його твори // Шевчук В. Муза Роксоланська: Укр. л-ра XVI - XVIII століть: У 2 кн. / Валерій Шевчук. – К. : Либідь, 2004. –Кн.1.
5. Шевчук В. Українське письменство XV –XVII ст. // Шевчук В. Муза Роксоланська: Укр. л-ра XVI - XVIII століть: У 2 кн. / Валерій Шевчук. – К.: Либідь, 2004. – Кн.1.
6. Яременко П. Іван Вишенський: [Посібник для студ.] / П. К. Яременко. – К. : Вища школа, 1982. – 144 с.

Єрмакова Євгенія Анатоліївна
Донецький національний університет, м. Донецьк

ОСОБЛИВОСТІ ХАРАКТЕРОТВОРЕННЯ ГЕРОЇВ ОПОВІДАННЯ Г. КВІТКИ-ОСНОВ'ЯНЕНКА «САЛДАЦЬКИЙ ПАТРЕТ»

Дослідженню творчості Г. Квітки-Основ'яненка приділено багато уваги, проте це стосується більше сентиментальних повістей із доробку письменника.

Як зазначає М. Походзіло: «Квітка-Основ'яненко першим в українській літературі виступив у жанрі гумористичного оповідання. Сатирично-гумористичні твори Квітки мають народну основу. У змалюванні дійсності письменник широко використовував усну народну творчість – казки, приказки, повір'я, перекази та прислів'я. Гумористичні твори Квітки є художнім

PDF Complete
Your complimentary use period has ended. Thank you for using PDF Complete.
Click Here to upgrade to Unlimited Pages and Expanded Features

ою обробкою народних прислів'їв та
к автор висловлює народні погляди на
ке лиходійство. У них талановито відображено побут українського народу» [6, с. 32].

Метою статті є дослідження особливостей трактування характерів героїв оповідання «Салдацький патрет», яке входить до «частини оповідань травестійно-анекдотичних» [7, с. 354].

Для характеристики образів у таких творах письменник широко використовував стильові прийоми фольклору і народного гумору. У свій час І. Франко писав: «Елемент гумористично-сатиричний дуже багатий у нашого народу; його гострий дотеп, його сльозами поблискуючи й сміх послужив за основу безсмертним творам Миколи Гоголя, сплодив знамениті Квітчині повісті «Салдацький патрет», «Конотопську відьму» і інші» [6, с. 49].

Н. Буторіна зазначає, що Г. Квітка-Основ'яненко «пильно придивлявся до України і вивчав її, черпав інформацію із фольклорних джерел. В своїх творах він змальовував справжнє життя народу України. Не запозичені, чужі, а власні, українські герої жили ідеями національного в його творах, одягались в українське вбрання, співали українські пісні, мали українські імена, говорили українською мовою» [1, с. 78]. Такі герої постають і в оповіданні «Салдацький патрет», адже широке використання фольклору створювало національну форму творів Г. Квітки-Основ'яненка. Він тішився красою українського народного слова: «Що ж наші пісні, думи, прислів'я, приказки, вирази в літописах, подібно до яких жодний москаль не скаже» [3, с.78]. Недаремно Є. Вербицька зазначає, що «народ навчив Квітку розуміти й цінувати оптимістичну силу дотепного слова. Прислів'я, казки, притчі, анекдоти, розсипані у художніх творах Квітки, іскряться гумором, сміхом. Разом з народним словом Квітка-Основ'яненко увів у свої твори і народні поняття про життя, про розуміння краси, людського щастя» [2, с. 5]. Саме це і зумовило незвичайне трактування характерів в оповіданні письменника «Салдацький патрет», надало героям характерних народних рис як у змалюванні зовнішності, так і у наданні їм характерів та звичаїв.

Оповідання «Салдацький патрет» (Латинська побрехенька, по-нашому розказана), надруковано 1833 р. в альманасі «Утренняя звезда» під псевдонімом Грицько Основ'яненко, як зазначає М.

PDF Complete
Your complimentary use period has ended. Thank you for using PDF Complete.
Click Here to upgrade to Unlimited Pages and Expanded Features

відання автор поклав античний анекдот ця» [6, с. 32].

ник мав намір висміяти тих критиків, які, не знаючи культурних потреб українського народу, не розуміючи української літератури, бралися судити про них, негативно ставилися до українського письменства. Швець Терешко критикує не тільки те, з чим добре обізнаний, а й те, в чому не розбирається, і тому потрапляє в смішне становище.

Г. Квітка використовує прислів'я «Швець знай своє шевство, а в кравецтво не мішайся». Подібне прислів'я було відоме йому і в античному варіанті, з старих шкільних текстів у новелі-анекдоті про художника Апеллеса, картину якого взявся критикувати швець-невіглас у живописі, на що художник відповів йому: «Ne suto rultra crepidam» («Не вище сандалій, шевчику!»)[4, с.126].

Квітка, очевидно, знав і інший античний анекдот-новелу про змагання двох художників: хто намалює кращу картину. Один з них так майстерно змалював виноград, що птахи прилітали і клювали його, вважаючи за справжній.

Очевидно, ці матеріали й підказали Квітці сюжет оповідання. Про те, що письменник скористався популярними тоді прийомами травестії, «перелицювання», заявляє він сам, додавши до заголовка твору підзаголовок: «Латинська побрехенька, по-нашому розказана». «Салдацький патрет» належить до своєрідного жанру – сюжетно розгорнутих художніх трансформацій народних прислів'їв.

У гумористичному оповіданні розповідається про бездоганно намальований Кузьмою Трохимовичем солдатський портрет, який на ярмарку привернув увагу багатьох людей. Всі – ремісники, торговці, селяни, навіть солдати – сприймали малюнок за справжнього солдата: «А як задивишся на нього, так, бачиться, вже і ворушиться, і усом морга, і очима поводить, і руками дьорга, і ногами дрига, таки так і думаєш: «От побіжить... от битиметь!» Так-то скусно був намальований!» [6, с. 32].

Верховода ремісничого парубоцтва, Терешко-швець, теж залюбки розглядав портрет. Щоб вийти з смішного становища, Терешко, виправдовуючись, почав критикувати, що чоботи солдата неправильно намальовані: «Чи так же то малюють! О! бодай його мара малювала! Се й сліпий розглядить, що се патрет, а не живий чоловік... Хіба тут були такі дурні, що приймали його за живого? Не знаю... Тьфу! Чорт зна що й надряпано. Дивітесь, люди добрі, хіба

PDF Complete
Your complimentary use period has ended. Thank you for using PDF Complete.
Click Here to upgrade to Unlimited Pages and Expanded Features

на все село; так я вже знаю, що халява ось по патрету надряпувати), от і в підборах ак... та таки і все не так». А коли маляр підправив чоботи, Терешко почав висміювати і мундир, хоч у ньому зовсім нічого не тямив [6, с. 33]. Така несправедлива критика викликала обурення у Кузьми Трохимовича, на що він заявив: «Швець знай своє шевство, а у кравецтво не мішайся!».

У листі до Плетньова від 26. IV 1839 р. Квітка писав: «Я написав «Марусю», і коли умовляли мене друкувати, то я, боячись знов цехових скалозубів, написав для них «Салдацький патрет», щоб захистити себе від насмішок їх і щоб вони зрозуміли, що шевцю не можна розуміти кравецької справи [6, с. 33].

Без труднощів можна помітити спорідненість твору з фольклорними зразками. Уже сам початок оповідання «Був собі колись-то якийсь-то маляр…» нагадує нам зачини українських народних казок. Із «Салдацького патрета» постає яскрава картина українського ярмарку, що надає твору панорамності, національного колориту, дає змогу швидко розгортати сюжет, яскравіше вимальовувати характери героїв [5, с. 24].

Г. Квітка-Основ'яненко показує найхарактерніші явища тогочасного ярмарку, змальовує найрізноманітніших людей у їх ставленні до портрета чи й безвідносно до нього. Ярмаркові сцени вийшли у Квітки яскравими, одними з кращих у дожовтневій українській літературі [4, с. 128]. Письменник вправно передає це явище, показує метушню, гамір, невгамовність покупців і продавців. Кожна людина домагається свого: «Той купує, той торгує, той божиться, той прицінюється, той спорить, той товариство склика; той на жінку гука, ті лаються, ті йдуть могоричі запивати; жіноцтво щебече, усі разом розказують і ні одна не слуха, старці співають Лазаря, кобили ржуть, колеса скриплять; той возом їде та кричить... Та-та-та-та, та й не розбереш, що вони там і кричать, бо усюди гомонять, стукотять, кричать... точнісінько, як у млині, як на всі меле і товче», Квітка створив мальовничі картини народного побуту і життя, в яких відчувається веселий гумор і глибока сатира [6, с. 34]. Для змалювання образів та картин ярмарку Г. Квітка часто звертається до народних прислів'їв і приказок: «по бороді текло, а в рот не попало», «більш копи лиха не нароблять». Письменник широко використовує лексику народної мови, вживає ряд діалектизмів: «кае», «тогді», «миясо», «картохля», «наньмити» та ін.

PDF Complete
Your complimentary use period has ended. Thank you for using PDF Complete.
Click Here to upgrade to Unlimited Pages and Expanded Features

ерно змалював групові та індивідуальні
в. Кожний з них наділений типовими
мак Матвій Шпонь, пропиваючи гроші, виручені за сіль. Картина гуляння чумака Матвія Шпоня нагадує нам народну пісню «Гуляв чумак на риночку». Досвідчена перекупка Явдоха Колупайчиха з своїми подругами ловко збувають своє печиво. Злодійкуватий солдат краде хустки у продавців і гроші в селян. Найбільш вдалий груповий портрет сільських дівчат та ремісничого парубоцтва. Автор виявив глибоке знання побуту і етнографії, створив різноманітні характери української молоді [6, с. 34].

Г. Квітка іронічно висміює і попа, який, повертаючись п'яним додому, прийняв намальовану кобилу за власну і напнув їй пояса на шию, щоб завести в хлів. Показує автор і сільського дяка-п'яницю і крамарів, які обважують та обраховують трудове селянство: «Перш усього блиснуло світло у кабаці... Гай, гай! Вже і в Липцях завелися кабаки... Общество нас так прикрутило, щоб, бач, відкупщик за нас, хто не здужа, зносив гроші у подушне... А як тільки нашого братчика, хочби і у кабаці, обдурюють, так ну, ну, ну!» [6, с. 34-35].

Показуючи податковий тягар, письменник-реаліст підносить соціальне питання: «Коли вродив бог хлібця та дав його зібрати, то й дожидай, поки прийде нужда, що як десяцькі у волость потягнуть за подушне...» [6, с. 34].

Для створення живих гумористичних сценок автор в народному стилі звертається до солдата, припрошуючи його до столу: «Кабака гарна, терла жінка Ганна! Стара мати вчила її мняти; дочки розтирали, у ріжки насипали». Повість сповнена українського національного колориту. Проста, винятково дотепна гумористична розповідь, живі картини забезпечили їй широку популярність [6, с. 35].

Отже, задля того щоб змалювати своїх героїв, Г. Квітка-Основ'яненко звертається до усної народної творчості, хоч і бере за основу для написання оповідання античний зразок. Значення оповідання «Салдацький патрет» не тільки в тому, що ним письменник давав відсіч недругам української літератури, а насамперед у тому, що тут змальовано живу, правдиву картину тогочасного життя, побуту, подано, зокрема, барвисту картину ярмарку. У деяких епізодах оповідання спостерігається й глибше зображення суспільних взаємин того часу. Загалом обраний сюжет

PDF Complete
Your complimentary use period has ended. Thank you for using PDF Complete.
Click Here to upgrade to Unlimited Pages and Expanded Features

багатьма талановито написаними артинами, епізодами, сценами, образами, ють основну цінність оповідання як мистецького твору [4, с. 127].

Література

1. Буторіна Н. Національні мотиви у творчості Григорія Квітки-Основ'яненка // Слово і час. – № 6. – 2005. – С. 78.
2. Вербицька Є. Г. Квітка-Основ'яненко: Життя і творчість. – Харків, 1968.
3. Вербицька Є. Г. Квітка-Основ'яненко. Нарис життя і творчості. – Харків,1986.
4. Гончар О. Г. Квітка-Основ'яненко: Життя і творчість. – К., 1969. – С. 126 – 128.
5. Гончар О. Григорій Квітка-Основ'яненко. Семінарій. – К., 1974.
6. Походзіло М. Г. Квітка-Основ'яненко. Життя і творчість: Посібник для вчителів. – К.,1968. – С. 32 – 49.
7. Чижевський Д. Історія української літератури: Від початків до добиреалізму. – Тернопіль, 1994 – С. 318 – 354.

Єршова Ірина Володимирівна
Донецький національний університет, м. Донецьк

РАННЯ ПРОЗА П. КУЛІША В АСПЕКТІ ФОЛЬКЛОРНОЇ ТРАДИЦІЇ (НА МАТЕРІАЛІ «ВОРОНІЗЬКОГО ЦИКЛУ»)

Про Пантелеймона Куліша можна говорити як про поета і прозаїка, історика й етнографа, перекладача й мовознавця, публіциста й культурно-освітнього діяча, що поєднував творчу роботу із державною службою та громадською діяльністю. Багатогранність його особи формувалася на основі природних талантів. О. Дей зазначав, що «П. Куліш народився з природними нахилами як до історіософії, філософії та художньої творчості, так і до демократизму та аристократизму (духовного)» [2, с. 12]. Всю його творчість незмінно пронизувала ідея любові до України та люду, думка про його відродження, згуртування та піднесення до рівня найбільш розвинених народів світу.

PDF Complete
Your complimentary use period has ended. Thank you for using PDF Complete.
Click Here to upgrade to Unlimited Pages and Expanded Features

іша особливо наближені до народної фольклором прямо позначались на исьменника, на сюжетах, мові, засобах образності творів. Головним критерієм у цих творах письменника є реалізм, й водночас, характерна для народних мас, зорієнтованість на дійсність. Цьому слугує ще й використання народнопоетичних мотивів, художніх принципів, жанрово-стильових засобів. Шляхом олітературення фольклорних розповідних жанрів письменник виробив свій тип оповідання, що ніби стоїть на межі фольклорного та літературного. Художня природа його оповідань часто визначається жанровими ознаками тих народних творів, які покладені письменником в основу; певні ж оповідання за жанром суто авторські, хоч і зберігають свою народнопоетичну структуру оповіді. Особливість поетики малої прози Куліша полягає ще й в тому, що ці твори в нього не «пишуться», а «розповідаються». Започаткував цей прийом в українській літературі ще Г. Квітка-Основ'яненко. [6, с. 104].

Мала проза П.Куліша не зацікавлювала дослідників настільки, як роман «Чорна рада» (А. Гуляк, Є. Нахлік та ін.). Усі науковці неодмінно звертали увагу на одну з провідних рис усієї творчості митця – фольклоризм, який письменник і мислитель свідомо пропагував не тільки у художніх текстах, вивчаючи основи української ментальності, фактично вибудовуючи концепцію етнопсихології з концентрованим національно-світоглядним орієнтиром.

Мета нашого дослідження полягає в тому, щоб простежити вплив фольклорної традиції на творчість П. Куліша, визначаючи яким чином відбувається трансформація народного світобачення та фольклорних мотивів, беручи за основу твори «Воронізького циклу».

У своїй ранній творчості П. Куліш досить часто вдавався до застосування міфологічних та містичних елементів. Це було типовим для романтичної естетики, адже «міфологічна чи квазіміфологічна фантастика допомагає романтикам створити атмосферу таємничого, химерного, дивовижного, трансцедентного і протиставити її життєвій реальності як вищу поезію буденній прозі або як сферу демонічних впливів, котрі поступово визначали долі людей як боротьбу світлих і темних сил, що стояли за видимими життєвими колізіями» [5, с. 34]. Такий міфологічний елемент П. Куліш уводив у дію художнього твору переважно лише тоді, коли

PDF Complete
Your complimentary use period has ended. Thank you for using PDF Complete.
Click Here to upgrade to Unlimited Pages and Expanded Features

(у цьому випадку суто християнську, інки: зокрема йдеться про спілкування із ом темної сили, намір обдурити, обійти загальноприйняту заборону працювати упродовж Зеленого тижня, неприпустимість закохуватися під час паломництва до святих місць або прямий непослух батькові. Оповіді про надзвичайне, ірраціональне самі по собі ніяк не виливають на героїв, котрі їх слухають із непереборною цікавістю, та на їхнє становище в суспільстві, адже вони надійно захищені своєю чесністю, вірністю предківським християнським традиціям тощо.

Рання творчість П. Куліша російськомовна, хоча твори написані на винятково українському матеріалі, а їх тематика була етнографічно-побутовою. Більш цілеспрямоване чи акцентоване використання української мови, як і теми України, у творчості П. Куліша спостерігаємо уже з 1843 року, коли він написав кілька україномовних творів, у тім числі «Україна», «Книга о ділах народу українського і славного Війська козацького Запорозького», «Січові гості (споминка старого діда)», «Орися», а також серйозно захопився збиранням і вивченням українського фольклору. Оповідання «Циган. Уривок з казки», написане в бурлескному стилі ще в часи навчання в Новгород-Сіверській гімназії, датоване 1839 р., а вперше надруковане в альманасі Є. Гребінки «Ластівка». Сюжет твору разюче нагадує популярне оповідання про «халіфа на годину» зі славетної «Тисячі і однієї ночі». Саме цей твір започаткував «воронізький» цикл П. Куліша – низку малих та більших прозових творів, у яких так чи інакше йдеться про це невелике містечко на теперішній Сумщині, де народився письменник [5, с. 45].

Як слушно писав І. Абрамов, «хоч як мало жив Пантелеймон Олександрович у Воронежі, проте яскравими залишилися в його спогадах враження дитинства»[1, с. 45].

Письменник прагнув усебічно представити природу й людей свого рідного містечка, а тому персонажі одного твору присутні і в інших, скажімо, Іван із повісті «Огненный змей» покликується на персонажа оповідання «О том, от чего в местечке Воронеже высох Пешевцов став» старого Гершуна, намагаючись підтвердити достовірність своєї оповіді, а воронізькі селяни, оповідаючи у млині про витівки чортів, згадують історію коваля Захару персонажа однойменного твору.

PDF Complete
Your complimentary use period has ended. Thank you for using PDF Complete.
Click Here to upgrade to Unlimited Pages and Expanded Features

н» переповідається казкова історія про зовсім не дбав ні про дружину, ні про ли він, п'яний, заснув у полі, там здибав його якийсь пан і звелів сонного забрати цигана до свого двору. Прокинувшись наступного ранку, циган побачив, що він у незнайомому будинку, а слугу називає його паном, це циганові сподобалося, а ще більше до вподоби йому було те, що йому весь час носили їсти й пити. Однак наступного ранку він знову опинився у полі, звідки його й забрав цей пан.

У творі «О том от чего в местечке Воронеже высох Пешевцов став» йдеться про те, що старий чумак Макар, одруживши свого сина Грицька («козака бравого проворного і красивого») із чорнобровою Наталею, уже невдовзі наказує йому разом з іншими чоловіками вирушати в Крим. Не став Грицько перечити батьковій волі – надто добре знав його суворі принципи. У вівторок, коли ще й на світ не благословилось, молодий чумак уже напоює своїх волів біля церковного колодязя. Можливо, така поспішність врешті стала однією з причин смерті Грицька в дорозі, адже він не дотримав усіх загальновизнаних вимог стосовно процесу підготовки до такого довгого походу. Відомо, що чумаки збираються в таку дорогу чи не цілий тиждень, напоюють волів у четвер (у вівторок ремонтують вози), а виїжджають обов'язково у неділю. Щоправда, певних народно-забобонних принципів Грицько все ж додержується: зі своєю молодою дружиною поводиться навмисне грубо, а на пропозицію матері залишитися до обіду (вона хоче змити йому голову) відповідає настроєм народної пісні: «Начто, моя мати, чумаку наряжаться да чепуриться в дорогу!.. В дороге меня смоют дробные дожди, а просушит ясное солнце, а роскудрят буйные ветры!» [4].

Наче принагідно П. Куліш зазначив, що материні слова додали Грицькові ще більше печалі, а першими вісниками майбутньої чумакової смерті були воли «Его волы ревут и не пьют холодной воды: чуют они дальнюю дорогу и как будто недоброе вещуют». Лише старий батько наче спокійний – він наполягає, аби син тут же (рано-вранці) вирушив у похід, щоб вороги не «перешли дорогу да изурочили твое счастье», а на дорогу дав йому образок, який «защитит тебя и от напасти, и от мору, и от недоброго глаза...»[4]. Характерною є й сама сцена прощання: коли з батьками Грицько прощається по-старосвітськи (він їм низько поклонився), а самі

PDF Complete
Your complimentary use period has ended. Thank you for using PDF Complete.
Click Here to upgrade to Unlimited Pages and Expanded Features

майже ніяк не виявляють своїх емоцій, то
у емоційна: вона «за риданнями не могла
ова [3, с. 34-36].

Повістю «Огненний змей» письменник чи не вперше розширив простір показу подій свого твору, винісши їх частину за межі Воронежа – дія першої частини твору розгортається в Києві та на шляху до рідного Кулішеві містечка. Автор з самого початку знайомить читачів із головним героєм повісті Іваном Большаком (це «високий парубок в синем жупане, в старинном узор частом поясе»)[4], котрий стоїть дещо осторонь великих груп богомольців-прочан у Києво-Печерській лаврі. Виявляється, парубок лише недавно повернувся із чумацького походу (тут він типологічний героєві першого оповідання П. Куліша «О том, от чего в местечке Воронеже высох Пешевцов став»). Іван, як благочестивий християнин, перш, ніж зайти додому, завітав на прощу до Києва, щоб «поклониться святим местам и поблагодарить Бога за счастливый успех в торговом промисле». Відтак Києво-Печерська лавра була завершальним пунктом його знайомства зі святими місцями Києва.

Як уже зазначалося, П. Куліш у повісті «Огненний змей», як і в інших ранніх романтично-етнографічних творах, використав принцип вставної легенди. Маємо на увазі оповідь про те, як дванадцять братів будували Лаврську церкву і дзвіницю, котра на думку В. Петрова, має цілком книжну основу, а її сюжет П. Куліш узяв саме із «Києво-Печерського патерика», хоч там, можна віднайти лише окремі його (сюжету легенди) елементи. Водночас, легенда про незвичайне будівництво Лаврської дзвіниці «є цікавим зразком взаємовпливів агіографічної літератури та усної народної творчості, своєрідною ілюстрацією внутрішньо-фольклорних механізмів виникнення нових топонімічних легенд»[3, с. 64].

У свій твір П. Куліш вводить оповідь про змія, яку розказує Іван, акцентуючи на особливій сюжетній важливості Іванової оповіді про змія, письменник пише у стилі романтичної містики. Відтак створюється атмосфера таємничого страху, невизначеності, особливої тиші, що трансформуються у ситуацію загальної уваги до оповіданого. Сама оповідь про вогняного змія має уже пряме відношення до історії Марусі та Івана, виступаючи своєрідною аналогією-попередженням, причому попередженням останнім. Розповідається про надзвичайно вродливу дівчину одного багатого

PDF Complete
Your complimentary use period has ended. Thank you for using PDF Complete.
Click Here to upgrade to Unlimited Pages and Expanded Features

дівчина була такою красунею «ну вот, руся»), котра у великий піст покохала такою сильною, що «забыли они обое про то, что делают грех великий, не слушая службы Божией, а только знаючи одно, чтоб переглядываться да усмехаться в церкви» [3, с.65].

Отже, «Огненный змей» як і загалом рання творчість мають досить багато фольклорних витоків, які надають творам неповторного «смаку» українського життя, побуту, суспільства. Багато пророчих і конструктивних ідей П. Куліша й сьогодні виявляють свою живучість і актуальність, стають зрозумілими тепер, в умовах вільних можливостей зануритися у вітчизняну й світову історію, збагатитися новітнім історичним досвідом.

Література

1. Абрамов І. Розшуки про П. О. Куліша й його батьківщину // Науковий збірник Ленінградського товариства дослідників української історії, письменства та мови. – К., 1931. – № 3. – С. 45.

2. Дей О. Сторінки з історії української фольклористики. К.: Наукова Думка, 1975.

3. Івашків В. Художня літературознавча і фольклористична парадигма ранньої творчості Пантелеймона Куліша. – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2009. – 448 с.

4. Куліш П. Повне зібрання творів. Листи: У2-х т. – Т.1 – К., 2005.

5. Нахлік Є. Українська романтична проза 20-60-х років XIX ст. К.: наукова думка, 1988.

6. Янковська Ж. Фольклористична діяльність П. Куліша. Навчальний посібник (для учнів шкіл, студентів середніх спеціальних та вищих навчальний закладів). – Острог: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2009. – 168 с.

PDF Complete
Your complimentary use period has ended. Thank you for using PDF Complete.
Click Here to upgrade to Unlimited Pages and Expanded Features

Зеленська Олена Піменівна
...вний університет внутрішніх справ, Львів

ПОЛІКУЛЬТУРНА ОСВІТА І НАВЧАННЯ РІДНОЇ ТА ІНОЗЕМНОЇ МОВ У ВНЗ СИСТЕМИ МВС УКРАЇНИ

У галузях освіти та культури України відбуваються значні зміни, зумовлені різними процесами в політичній, економічній і соціальній сферах не тільки нашої країни, але й у всьому світі. Сьогодні значну увагу привертає до себе культурологічна парадигма освіти, особливості її формування у ВНЗ, зокрема системи МВС України. Першочергове значення набуває принцип комунікативності, тобто процес взаємодії між людьми, під час якого виникають, виявляються і формуються міжособистісні відносини і який передбачає обмін думками, почуттями, переживаннями тощо. Такі компоненти правоохоронної діяльності, як уважність, спостережливість, контактність, такт, чуйність, гнучкість, швидкість, активність, широта і глибина розуму, ініціатива, цілеспрямованість, самодисципліна, гуманність, альтруїзм та ін., складають професійно спрямовані комунікативні якості курсантів ВНЗ МВС України, в майбутньому співробітників МВС України. Об'єктивна потреба в навчанні курсантів рідної мови, професійного лексикону, що є необхідним елементом ділового спілкування співробітників МВС України, необхідність розвитку їх навичок спілкування з населенням, часом у конфліктних ситуаціях або з соціально неблагополучними та агресивно налаштованими людьми тощо, є однією з важливих особливостей культурологічної підготовки курсантів МВС України. Курсанти повинні знати, що наша рідна українська мова – це носій культури особистості. Мова є явищем незмінно глибшим і важливішим, ніж засіб спілкування. Вивчення рідної мови стимулює студентів та курсантів до виконання активної мовленнєвої, розумової, інтелектуальної, креативної, моральної, емоційної та духовної діяльності. Українська мова як навчальна дисципліна сприяє вирішенню таких завдань, як розвиток логічного мислення, формування вмінь самостійно оволодівати нової інформацією, таким чином поповнюючи свої знання, здійснення національного виховання [4, с. 77]. Російський письменник К. Паустовський зазначає, що за ставленням кожної людини до своєї мови можна цілком точно судити не тільки про її

PDF Complete
Your complimentary use period has ended. Thank you for using PDF Complete.
Click Here to upgrade to Unlimited Pages and Expanded Features

про її громадянську цінність. Навчання
айно важливим, навіть якщо в рамках
аїни сформований полікультурний і
полімовний простір як, наприклад, в Росії чи Україні. Полікультурна освіта включає залучення підростаючого покоління до етнічної, національної і світової культури, розвиток на цій основі планетарної свідомості, формування готовності та вміння жити в багатонаціональнім середовищі [5].

Полікультурний простір освіти, на думку А. Шогенова, повинен включати три взаємопов'язані компоненти:

✓ вивчення рідної мови, культурної спадщини свого народу як умови самоідентифікації дитини, що є представником тієї чи іншої етнічної та національної культур;

✓ вивчення мов і культур сусідніх народів як засобу для спілкування та обміну інформацією для ведення конструктивного діалогу з етнокультурним оточенням;

✓ оволодіння універсальними культурними мовами свого часу, адже саме оволодіння універсальними мовами культури забезпечує залучення особистості в цивілізаційні процеси, що ґрунтуються на національних і загальнолюдських цінностях [7].

Питання мови і культури, мови і нації, лінгвокраїнознавчого, лінгвокультурологічного та соціокультурного підходів до навчання іноземних мов тощо знаходять своє відображення в працях таких науковців, як В. Андрущенко, І. Бех, М. Горлач, С. Гатальська, В. Сафонова, Е. Верещагін, В. Костомаров, Е. Маркарян, А. Шогенов, П. Федосєєв, Ю. Літвинова, О. Зеленська, О. Семеног, Н. Попова, С. Воркачев, Е. Алтабаєва, О. Баранова, А. Головня, В. Куликова, Дж. Хірш та інші. Однак вони потребують свого подальшого аналізу, дослідження та вивчення.

Спілкування представників пострадянських країн між собою є досить простим, тому що значна частина населення володіє російською мовою на належному рівні, тому проблема мови в такому полікультурному просторі має певну специфіку. В значній мірі завдяки цьому полегшеним є й наше спілкування з представниками Польщі та інших країн Східної Європи. Однак, для того, щоб вийти за ці межі і достойно презентувати себе в країнах Західної Європи, Азії та на американських континентах в умовах відкритості і полікультурності, постає питання володіння так званими світовими мовами, мовами міжнаціонального спілкування.

PDF Complete
Your complimentary use period has ended. Thank you for using PDF Complete.
Click Here to upgrade to Unlimited Pages and Expanded Features

мовами є важливою передумовою професійних, політичних і економічних

Проте, деяке спрощення міжнаціонального спілкування завдяки знанню українцями російської мови має свої певні проблеми. Наприклад, І. Бех підкреслює, що це створює додаткові виклики для нас в епоху глобалізації та інформатизації: "ми навіть не встигли розірвати пуповину з російською мовою і довести рідну мову до кришталево чистого звучання, як загальнопланетарний потік соціального життя підготував нам нове випробовування, оскільки ми стикаємося з новим "ворогом" – англійською мовою, що швидко оволодіє народами і континентами. Вона робить це завдяки тому, що супроводжує широкомасштабну комп'ютеризацію (глобалізацію) сучасного соціального світу. Схоже, що новий виток соціального життя в онтологічній основі своїй ґрунтується на загальновизнаній семантиці англійської мови" [2].

Мова виконує консолідаційні функції по відношенню до спільноти, яка її використовує. І ці її функції особливо важливі для молодої держави-нації. Причини цього лежать у двох площинах. З одного боку, у зв'язку з її молодістю, з іншого – через те, що в основі новоутвореної національної спільноти часто не лежить кровний зв'язок, що активізує потребу в інших чинниках і механізмах консолідації. Лише тоді, коли у зв'язку з формуванням нації – абстрактної групи, об'єднаної спільністю правових основ, складаються нові узуси і виникають нові функції, з'являється потреба в стандартній мові, безособовій і анонімній, як офіційні функції, які вона має виконувати, тоді виникає і потреба в нормалізації продуктів, породжених мовними габітусами [3].

Мова – стандартна, легітимізована мова – постає важливим фактором розвитку загальнонаціональної політичної свідомості і, відповідно, саморозгортання політичної нації. Один із творців литовської писемності М. Даукша сказав про рідну мову, що вона є матір'ю єдності, батьком державності і захисником держави. Державний статус мови є одним із найбільш важливих виявів національного самоствердження. Значення її збільшується ще завдяки тому, що через державну мову можливий ефективний коригуючий вплив на процес самоформування політичної складової суспільної свідомості. Мова здатна стати тією резонансною точкою, через яку, по-перше, можна ініціювати послаблення ентропійних

PDF Complete
Your complimentary use period has ended. Thank you for using PDF Complete.
Click Here to upgrade to Unlimited Pages and Expanded Features

ї свідомості всієї нації, а по-друге, аси. Можливо, саме з цим пов'язано те, що том суперечностей і розігрувалася в ході національно-визвольного руху [1]. На це вказував свого часу і видатний українець Михайло Драгоманов, осмислюючи українське національне питання і проблеми державотворення [6].

Мова – носій культури. Давньогрецький філософ Сократ говорив: Заговори, щоб я тебе побачив. У системі полікультурної освіти мовам як носіям культури належить провідна роль. При цьому сутністю полікультурної освіти А. Шогенов вважає знання мов як носіїв інформації в специфічним чином визначеній етно- і соціокультурній оболонці. На тлі цього автор говорить і про універсальну освіту, сутністю якої – володіння мовами як знаковими системами, де головним елементом є інтерпретація текстів, досягнення різних рівнів і форм розуміння інформації, що можливе лише в результаті "перекладу" текстів з однієї мови на іншу мову, причому "мовою" з позиції універсального знання відкриваються різноманітні знакові системи:

- природне (усне) мовлення;
- нормативна (письмова мова, ділова і літературна мова);
- формальна (наприклад – математика і мови програмування);
- галузева (мови мистецтва, музика, сленги та жаргони тощо).

Зрештою, як показує дослідник, в умовах полікультурності мовна стратегія стає найважливішим аспектом освітньої стратегії. Водночас мовна стратегія стає і аспектом гуманітаризації освіти (і не тільки, а її гуманізації також), тобто вона нерозривно пов'язана з культуродіалогічною і культуротворчою орієнтацією ВНЗ МВС України [7].

Навчання іноземної мови у ВНЗ системи МВС України має свої певні цілі:

- ➢ формування і розвиток комунікативної культури, тобто мовної, мовленнєвої та соціокультурної компетенції; оволодіння нормами міжкультурного спілкування іноземною мовою;
- ➢ розвиток культури усного та писемного мовлення іноземною мовою в умовах офіційного та неофіційного спілкування;
- ➢ соціокультурний розвиток, тобто навчання рідної мови, рідної культури та іноземної мови і культури інших народів, розвиток у курсантів умінь представляти свою країну і культуру в умовах іншомовного міжкультурного спілкування;

PDF Complete
Your complimentary use period has ended. Thank you for using PDF Complete.
Click Here to upgrade to Unlimited Pages and Expanded Features

антів поваги до інших народів і культур, впраці і взаємодії, спільного вирішення ;

- розвиток мотивації навчання іноземних мов;
- розвиток самоосвітнього потенціалу курсантів із врахуванням сучасного багатомовного і полікультурного світу;
- розвиток інтелектуальних і творчих здібностей курсантів у процесі навчання іноземної мови та культури інших народів.

Навчання іноземної мови у вищих навчальних закладах системи МВС України також має і професійну спрямованість. Вивчаючи, наприклад, англійську чи німецьку мову, курсанти ВНЗ системи МВС України отримують уяву про організацію поліцейської служби у Великій Британії, Німеччині, а додатковий відеоматеріал демонструє особливості спілкування поліцейських та громадян, показує деталі життя британських та німецьких громадян тощо. Студенти юридичного факультету вивчають джерела формування сучасних систем права, систему права у Великій Британії, Німеччині, Франції, специфіку юридичної професії у країнах, мова яких вивчається. Особлива увага приділяється формуванню вмінь і навичок критичного аналізу інформації та порівняння з відповідними явищами в Україні.

Література

1. Авксентьєва О.І. Професійно-лінгвістична підготовка іноземних фахівців у Франції: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / О.І.Авксентьєва. – К., 2006. – 191 с.
2. Бех І.Д. Особистісно зорієнтоване виховання: Науково-методичний посібник / І.Д. Бех. – К.: ІЗМН, 1998. – 204 с.
3. Бурдье П. О. О производстве и воспроизводстве легитимного языка / П. О. Бурдье. [Электронный ресурс]. – Режким доступа: http://www.strana-oz.ru/?numid=23&article= 1040#113.
4. Зеленська О.П. Мова як складова системи формування особистості у вищій школі / О.П. Зеленська // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка / Чернігівський національний педагогічний університет імені Т.Г. Шевченка; гол. ред. Носко М.О. – Чернігів: ЧНПУ, 2011. – Вип. 90 [Серія: Педагогічні науки]. – С. 76-79.
5. Макаев В.В. Поликультурное образование – актуальные проблемы современной школы / В.В. Макаев, З.А. Малькова, Л.Л. Супрунова // Педагогика. – 1999. – № 4. – С. 3-10.
6. Семеног О.М. Професійна підготовка майбутніх учителів української мови і літератури: [монографія] / О.М.Семеног. – Суми: ВВП "Мрія-1" ТОВ, 2005. – 404 с.
7. Шогенов А.А. Интеграционные процессы как фактор развития образовательного пространства поликультурного региона: Автореф. дис… д-ра пед. наук: 13.00.01 – общая педагогика, история педагогики и образования / Институт теории и истории педагогики РАО – М., 2007. – 45 с.

PDF Complete
Your complimentary use period has ended. Thank you for using PDF Complete.
Click Here to upgrade to Unlimited Pages and Expanded Features

Зенкевич Віра Олександрівна
Донецький національний університет,
м. Донецьк

ШЕВЧЕНКІАНА У ТВОРЧОСТІ ХРИСТИНИ АЛЧЕВСЬКОЇ ТА МИКОЛИ ЧЕРНЯВСЬКОГО
(компаративний аналіз)

У творчості Христини Алчевської та Миколи Чернявського відчутний відгомін образу Т.Шевченка. Як зазначає Л. Грузинська «подібно до свого вчителя, Х. Алчевська теж була свідома невіддільності своєї долі від народної» [2, с. 5]. Невмирущий образ Т. Шевченка втілився в елегіях-епітафіях «Пам'яті Тараса Шевченка» та «На спомин Т.Шевченка». На думку В. Костенка: «Микола Чернявський, як і більшість поетів того часу, почав писати свої твори під впливом геніальної поезії Кобзаря. Наслідування Шевченка, хоч в основному й формальне, а також стилізація під народну творчість були для Чернявського своєрідною школою літературного навчання» [3, с. 13]. Свою невимовну любов до Т. Шевченка та ненависть до його ворогів, Микола Чернявський висловив в елегії-епітафії «Великі слова» та елегії-посланні «Вандалам, що зруйнували пам'ятник Шевченку в Києві».

В елегії-епітафії Христини Алчевської «Пам'яті Тараса Шевченка» інтенсивність внутрішнього переживання досягає свого апогею. В поезії Т. Шевченко постає захисником українського народу, який не на одну мить не відступився від своєї рідної України:

Співець великий, син народа,
Він і в неволі не мовчав [1, с. 82-83].

Достатньо цікаво у творі інтерпретується образ ворона. Якщо зазвичай трактується лише як символ смерті, то тут ще й він виступає ворогом Т. Шевченка, який бажає йому лише смерті:

А вколо лютилась негода,
І ворон сторожем літав…
«Умреш, – він каркав, – і з тобою
Умре Україна твоя!
І нишком пізньою добою
Сховає вас чужа земля» [1, с. 82-83].

PDF Complete
Your complimentary use period has ended. Thank you for using PDF Complete.
Click Here to upgrade to Unlimited Pages and Expanded Features

був на стороні народу і у своїх творах про недоліки сучасного суспільства, а Христина Алчевська згадувала, що Т. Шевченко прожив лише 47 років, бо спочатку на нього впали пута кріпаччини, важка солдатчина, а далі заслання. Можливо, якщо б влада не ставилася так критично до творчості Т. Шевченка, то ми б мали ще більше творів цього геніального поета.

В елегії протиставляються два образи: образ ворона як вбивці та образ Слави як захисниці великого поета від вороже налаштованої влади:

«Ні не умре! – сказала Слава. –
Я розкажу його братам,
Що ніч сувора і лукава
Його убить хотіла там [1, с. 82-83].

Образ Слави Христина Алчевська швидше за все взяла із ліричного триптиху Т. Шевченка «Доля», «Муза», «Слава». Сам Т. Шевченко у розділі «Слава» розмежовує такі поняття: «є слава і слава, фальшива слава деспотів і справжня слава поета, якого доля вела шляхом правди, якого муза надихала сказати правду» [5, с. 52].

Слава у творі утверджує ту думку, що дух Т.Шевченка ніколи не вмре і буде жити вічно, а вдала анафора тільки підкреслює достовірність сказаного:

Він буде жить і вічно жити
І в світлі сонця, і у тьмі,
І будуть славить і хвалити
Його раби, колись німі! [1, с. 82-83].

Суголосною з цим твором є елегія-епітафія Миколи Чернявського «Великі слова». Як зазначає І. Немченко, що «у вірші «Великі слова» М. Чернявський репрезентує Т. Шевченка як духовного батька й учителя для українців у пору їх бездержавного животіння, коли» [4]:

Не жемчуг, злото, серебро
У спадки доля нам лишила, –
Зосталась пустка нам похила,
І ту – снігами замело [6, с. 109-110].

У народу нічого не залишилося більше як згадати слова великого «мученика за Україну», який закликає любити Україну завжди, а коли наступить важкий час, то помолитися Богу, щоб зберіг неньку від лиха:

PDF Complete
Your complimentary use period has ended. Thank you for using PDF Complete.
Click Here to upgrade to Unlimited Pages and Expanded Features

Свою Україну любіть,
Любіть її… Во время люте,
Останню тяжкую минуту
За неї господа моліть…[6, с. 109-110].

Ці слова взяті із поезії Т.Шевченка «Чи ми ще зійдемося знову» (цикл «В казематі»), які свого часу мали достатньо великий вплив на народ, закликали повстати і вибороти для своєї батьківщини кращу долю.

Своєрідну функцію в елегії виконує слово «моліть», яке повторюється у вірші три рази і символізує глибокі релігійні почуття Т.Шевченка, який закликає помолитися Богу, бо він єдиний зможе врятувати Україну від загибелі:

Моліть за Вкраїну, синами забуту,
Задану в неволю, в кайдани закуту,
Благайте за неньку убогу, слабу,
Безщасну рабиню, каліку сліпу! [6, с. 109-110].

Україна у творі порівнюється з матір'ю, яку забули рідні діти і вороги загарбали її і знущаються над народом, а той покірно ходить з ярмом на шиї, змирившись з кріпацькою долею.

В останній строфі крім набожності Т.Шевченка, також підкреслюється його любов до народу, до людей, які кожного дня важко працюють на землі:

Моліть за трудящих на полі народнім,
Хто хліб добуває в поживу голодним,
І тих не забудьте, хто, вставши вночі,
Йде, співом до праці братів зовучи!.. [6, с. 109-110].

Отже, в елегії-епітафії «Великі слова» Т. Шевченко виступає проводирем свого народу, який за допомогою свого таланту та щирої віри в Бога допоміг народу побачити свою батьківщину вільною і процвітаючою.

Ще одним твором Христини Алчевської, який заслуговує на увагу, є елегія-епітафія «На спомин Т.Шевченка». Вірш розділений на вісім терцетів і практично кожен з них розкриває певний відрізок життя Т.Шевченка.

Елегія починається описом природи, яка суголосна з людиною і є ніби свідком тих подій, що відбуваються. Важке життя народу у ярмі кріпаччини передається за допомогою образу ночі, яка символізує безвихідь, національний гніт і неспроможність народу стати свідомими, вийти з пітьми і почати новий день. Образ зірки у

PDF Complete
Your complimentary use period has ended. Thank you for using PDF Complete.
Click Here to upgrade to Unlimited Pages and Expanded Features

ень: 1) зірка-мати та 2) зірка-провісниця. и сирітам матір і нікого не залишити без

Часто зірка серед ночі дивилася в хати,
Пригрівала всіх нещасних, сиріток ласкала,
Роздивлялася, чи в діток є рідная мати… [1, с. 186-187].

Не оминула зірка бідного сироту Т.Шевченка, який рано залишився без батька та матері і натерпівся від панів багато образ. Він стає обраним і зірка наділяє його високим поетичним талантом, який допоможе закликати народ встати до боротьби проти панства:

Раз над бідним сиротою свій промінь спинила
Тая зоря й зажурилась, і даром високим
Та вогнем своїм небесним його наділила,
Щоб почуття в душах братніх навік не поснули.
І будив людей він словом, палким та розумним,
Щоб ненавидів люд рабство своїм серцем чулим! [1, с. 186-187].

Т. Шевченко з усіх сил боровся за свободу свого бідного народу, але на жаль за іронією долі сам нею поплатився:

Та зломився під вагою тяжкої неволі
Проводир святих думок, що вбогих прославив,
Що за вільність їх боровся, не убачивши волі! [1, с. 186-187].

Творчість Т. Шевченка мала значний вплив на його рідний народ, і допомогла йому звільнитися від важких пут кріпаччини.

Свою любов і біль Микола Чернявський висловив в елегії-посланні «Вандалам, що зруйнували пам'ятник Шевченку в Києві». Він з впевненістю говорить, що можна знищити пам'ятник, людини, але не Україну:

В непевний час зловивши мент,
Ви робите руїну…
Ви в силі знищить монумент,
Але – не Україну! [6, с. 338].

Отже, Т. Шевченко мав досить значний вплив на творчість Миколи Чернявського та Христини Алчевської і став не лише батьком, а й учителем.

Література

1. Алчевська Х. Твори / Упор. Л.Грузинська. К.: Дніпро, 1990. – 558 с.
2. Грузинська Л. Христя Алчевська: Твори. – К.: Дніпро, 1990. – С. 5 – 16.
3. Костенко В. Микола Чернявський / В. Костенко / Чернявський М. Твори : У 2-х т. – К. : Дніпро, 1966. – Т. – С. 5 – 37.

PDF Complete
Your complimentary use period has ended. Thank you for using PDF Complete.
Click Here to upgrade to Unlimited Pages and Expanded Features

офіра: Статті та дослідження. – К. – Херсон:

Г. Шевченка після заслання 1857-1861 р.р. / Є. Ненадкевич. — К. : Держхудліт., 1956. – 105 с.

6. Чернявський М. Твори: У 2-х томах / М. Чернявський. – К.: Видавництво художньої літератури «Дніпро», 1966. – Т. 1. – 534 с.

Злотіна Тетяна Вадимівна
Лизенко Віталій Володимирович
Луганський державнийуніверситет
внутрішніх справім. Е. О. Дідоренка,
м. Луганськ

РОЛЬ «КОЗАЦЬКОГО МІФУ» У ФОРМУВАННІ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ І ДЕРЖАВНОСТІ

В статье анализируется роль исторического мифа в духовной жизни народа на примере "казацкого мифа" Украины, его влияние на процесс становлення національного самосознания и государственности.

The article analyzes the role of historical myth in the spiritual life on the example "Cossackmyth" of Ukraine, and the impact on the process of a national identity and statehood.

Одним з вирішальних чинників формування та розвитку нації є історична пам’ять, яка нерозривно пов’язана з формуванням історичного міфу – однієї із основ історичної і, відповідно, національної свідомості. Визнаний авторитет в галузі теорії нації та націоналізму британськийдослідник Е.Сміт вважає, що визначальною рисою національної ідентичності є "спільні міфи та історична пам’ять". Вінстверджує, що для згуртування спільноти важливим залишається переконання її членів в існуванні у них давніх історичних коренів, «славних» сторінок історії [1].

Кожна країна та її народ потребує своїх національних міфів, бо нація не може існувати без ідеалів. Для українського народу такими яскравими сторінками історії були в першу чергу козацька визвольна боротьба,Запорізька Січ та козацька вольниця.

Козакиувійшли в народну пам’ятьперш за все як захисники народу проти феодального та національного гнітуі та залишились

PDF Complete
Your complimentary use period has ended. Thank you for using PDF Complete.
Click Here to upgrade to Unlimited Pages and Expanded Features

героєв. З іншого боку чимало історичних давали підставу сформувати більш об'єктивний образ козака, ніж той ідеалізований, який зберегла народна пам'ять у фольклорі, а потім створили поети-романтики.В нарративних джерелах козаки сприймалися часом як розбійники, і для цього також була підстава. Відомо, що основним заняттям козаків була війна: розбій і патрулювання торгових шляхів, піратство в Криму та Чорному морі.

А ти, мій коню, ти скоріш,Мене до милої примчиш!Тобі за те я гарну збруюВ татар здобуду золотую. [2]

Відомо, що, під час альянсів з татарами запорожці уганяли невільників для того, щоб продавати їх на ринку Кримського ханства. Суперечливі оцінки образа козака пояснюють тим, що на Запоріжжі з одного боку існувала старшинська верхівка, яка зазвичай мала шляхетне походження і усвідомлювала свою відповідальність перед народом, а з іншого - була так звана "сорома", або "галота", з якою і пов'язують антисоціальну поведінку козаків. Співвідношення шляхти та сороми і створювало в різні часи більш негативний чи навпаки більш позитивний образ запорожців. Реальні зустрічі селян з козаками відбувалися, коли другі приходили грабувати перших. І реакція на козаків підчас була гостро негативна [3].

Незважаючи на всю суперечливість своєї історії, козацтво стане в XIX столітті тим історичним міфом, який буде каталізувати процеси усвідомлення українцями себе окремим народом, консолідації народу в націю, яка прагне створити свою самостійну державу.

Що ж таке міф і які функції він виконує?

Розробкою наукової теорії міфу в різні роки займалися відомі філософи, культурологи, філологи, історики, психологи А.Ю. Лосєв, Ф.Х. Кессіді, К.Г. Юнг, Е.М. Мелетинский, М.І. Стеблін-Каменський, М. Еліаде, Г.М. Бонгард-Левин, Е.А. Грантової, М.К. Мамардашвілі. У працях учених розглядається як загальна теорія міфу, виділяються його сутнісні риси, місце в духовній культурі, так і аналізуються конкретні міфології стародавніх народів - греків, аріїв, скандинавських племен; крім цього ставиться і аналізується проблема існування сучасних міфів.

PDF Complete
Your complimentary use period has ended. Thank you for using PDF Complete.
Click Here to upgrade to Unlimited Pages and Expanded Features

а сучасного міфу має самостійну солідну
неї зверталися такі українські дослідники
Шайгородській а також інші автори.

Окремі аспекти дослідження «козацького міфу» як основи створення української державності аналізувалиД. Яворницький, В. Антонович, Є.Маланюк, І. Огієнко, Н. Яковенко, В. Мільчаєв, С.Лях, В.Ткаченко, Р.Молдавський,В. Кононенко,Р. Лащенко,О. Муравйов,О. Гуржій,В. Грабовецький, Р. Дашкевич, В. Замлинський, М. Котляр,та ряд інших дослідників.

Традиційно під міфами — розуміють оповідання про минуле, навколишній світ, якіописуть події за участю богів, демоніві героїв та історії про походження світу, богів і людства.Міф - це особлива проява свідомості і почуттів стародавньої людини, універсальна синкретична форма пояснення світу в архаїчній культурі.

Міфи булиелементами культу, їх відтворювали у видовищах-виставах, обрядах і ритуалах. Окремі міфи складалися у міфологію того чи іншого народу, яка лежить в основі характерного для нього світогляду. Длялюдини міф - це форма комунікації зі своїм минулим і майбутнім, залученості до цілого, вічного, всередині якого вона посідає своє місце. За визначенням автора класичного дослідження «Від міфу до логосу» Ф.Х.Кессіді, міф є «породження колективу і являє собою вираз колективного єдності, загальності й цілісності. Колектив є сила, яка витворює міф. І ніяка критика не може похитнути могутність міфу, поки він залишається живим міфом - живим виразом колективних уявлень, прагнень і мрій»[4 С.44].

У процесі розвитку суспільства міф перестає бути універсальною картиною світу і витісняється наукою, філософією, релігією, що зароджуються. Але це не означає, що міфи перестають існувати. Соціально-психологічна потреба в міфотворчості ніколи не зникає. Міфи продовжують продукуватися і виконувати важливі соціальні функції смислоутворення та соціальної консолідації.

Саме такі завдання виконував «козацький міф». В модерну добу він набуває статусу національного, легітимізує в очах спільноти їїісторичне право на визнання окремішності та винятковості власної ідентичності.

З козацтвом пов'язанезародження української державності. Відомо, що вже в 15 столітті козаки існували на території

PDF Complete
Your complimentary use period has ended. Thank you for using PDF Complete.
Click Here to upgrade to Unlimited Pages and Expanded Features

ї як воєнно-політичне утворення з типом відносин та оригінальним льним устроєм. Найперша згадка про козаків в Західній Європі зустрічається в генуезькій хроніці за 1474 рік а перша в історії офіційна згадка про запорізьких козаків узагалі — 1492 рік.Стильжиття козацьких співтовариств, їхня самоорганізація на демократичних засадах значно впливали на тодішнє українське селянсько – міщанське суспільство. Саме демократична самоорганізація, вільне волевиявлення кожного, публічне обрання владних посадовців і можливість їхнього публічного усунення від влади, а не урядові "привілеї" для козацької верхівки притягували до козацтва маси українських селян і міщан.

Козацтво перетворилося на воєнізовану суспільну верству, організувало своє життя в такий новий і незвичайний спосіб, що це надало змогу осілому населенню вперше за свою історію вистояти в боротьбі проти зовнішніх агресорів. Боротьба запорозького козацтва за православну віру по суті була боротьбою за збереження своєї національної самобутності, вона отримувала підтримку в широких верствах міського та сільського населення. Образ козака-воїна-захістника віри та знедоленихвідбився в народнійдуховній творчості.

Козацтво перетворюється в особливий субетнос, праукраїнській в своїй основі, але під значним орієнтальним впливом.Вйого обрядах, схожому військовому озброєнніможна простежити «наявність спільних зі Сходом ідеологем (символи лука і стріл та ін.)» [5 С.160].Водночас духовному світу козацтва притаманне глибокевкоріненняв стихію українських містичних уявлень.

Запорізькі козаки вважали і називали себе рицарями. У вірші КасіянаСаковича «На жалосний погреб зацного рицера Петра Конашевича Сагайдачного, гетьмана войська його королівської милості Запорозького» рицарський статус запорізького козацтва обґрунтовується тим, що воно здобуває вільність своєю мужністю у війнах на службі вітчизні і королю:

Золотаявольность — так її називають,
Доступи її всі пильне ся старають,
Лечона не кождомуможет бити дана,
Только тим, що боронять ойчизни і пана.

Your complimentary use period has ended. Thank you for using PDF Complete.
Click Here to upgrade to Unlimited Pages and Expanded Features

в войнахдоступують,
ю ся її докупують.
вольності набило

Тим, же вірне ойчизні і крулю служило[5. С. 161].

Відомий український історик Н.Яковенко звертає увагу на важливу закономірність:"козацький міф" в українській історії виникає і починає грати свою консолідуючу роль пробудження національної самосвідомості в повній мірі тоді, коли козацтво стає фактом історії, тобто з його ліквідацією в Російській імперії. І це природно, адже міфологема твориться, коли не бачиш живого.

У XVIII ст. «козацький міф» ще формулюється як елемент культурних, політичних, економічних амбіцій привілейованої верстви козацької старшини, але головними творцями міфу стають поети-романтики, письменники та українські композитори XIX століття.Починається ідеалізація і романтизація козацтва у відповідності з духом епохи Романтизму.

В XIX столітті в творчості Т. Шевченка образ козака на вороному коні - це символ волі як вищої цінності людини.Вплив українського генія на національне суспільство модерної доби, пробудження національної самосвідомості та усвідомлення себе єдиним народом неможливо переоцінити. Малоросійське дворянство, селяни, міські мешканці починають ідентифікувати себе з козаками.

Через праці М. Костомарова і М. Максимовича, твориМ. Гоголя,Є. Гребінки, П.Куліша, Г. Квітки-Основ'яненка«козацький міф» знову входить в культуру та свідомість народу. У цей час міф допомагає відчути власну інтегрованість в минуле, усвідомити свої історичні коріння. Саме в міфологічній формі відбувається становлення національної ідеї в тісному зв'язку з ідеєю про початок виникнення української державності («Історія Русів», «Книга буття українського народу» М.Костомарова.)

«Козацький міф» суперечить одночасно російської та польської імперським настановам-ідеологемам, адже кожна з них була спрямована проти самобутньої української ідентичності.

Очевидно, що в строго науковій парадигмі існує розбіжність міфологічної та фактичної сторін дослідження історії України в XVI-XVII ст.Міфизавждибудутьвиникають і виконуватьсвоїфункції.Народи потребують и створюютьсвоїнаціональніміфи.Завданнявченого - залишатися на

PDF Complete
Your complimentary use period has ended. Thank you for using PDF Complete.
Click Here to upgrade to Unlimited Pages and Expanded Features

...ииісторичніподії, процеси ісистему ...історіюрозвиткусуспільної свідомості, в ...фи.

Література:

1. Сміт Е. Д. Національнаідентичність / Е. Д. Сміт. — К., 1994. — 223 с.
2. Петренко Михайло // Українськіпоети-романтики. Поетичні твори. - К.: Наукова думка, 1987. - С. 286-307.
3. «Мы каждый раз выдумываем свою историю» / Інтервью с Н. Яковенко. Десятирик Д. / Русский журнал. Киев. – 2002. Електрон. ресурс. Режим доступу: http://old.russ.ru/culture/20020802_ja.html
4. Кессиди Ф.Х. От мифа к логосу. - М., 1972. С.44.
5. Попович М. В. НарисісторіїкультуриУкраїни. — К., 1998. — 728 с.

Лєсовець Неля Миколаївна
ДЗ „Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка”

ОСОБЛИВОСТІ ОН-ЛАЙН СПІЛКУВАННЯ У РОБОТІ ФАХІВЦІВ У СФЕРІ ДОКУМЕНТАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ

Актуальність статті полягає в обґрунтуванні переваг застосування новітніх інформаційних технологій у роботі фахівців у сфері документаційного забезпечення управління (далі ДЗУ).

Мета дослідження – з’ясувати особливості он-лайн спілкування фахівців-документознавців у професійній діяльності.

Проблемам упровадження новітніх інформаційних технологій у навчальний процес вищих навчальних закладів присвячено значну кількість наукових робіт вітчизняних та зарубіжних авторів, зокрема комп’ютерного навчання дисциплін (Н. В. Апатова, І. Г. Захарова), використання нових інформаційних технологій та комп’ютерної техніки в освіті (Р. С. Гуревич, А. П. Єршов, М. І. Жалдак, Ю. І. Машбиць, Г. О. Козлакова, О. О. Тесленко); застосуванню комп’ютерно орієнтованих засобів навчання (Р. С. Гуревич, Ю. О. Жук та ін.) і дистанційного навчання (О. О. Андреєв, В. Ю. Биков, В. І. Гриценко, В. М. Монахов, В. В. Олійник, Е. С. Полат, П. В. Стефаненко та ін.). Проте, теоретико-

PDF Complete
Your complimentary use period has ended. Thank you for using PDF Complete.
Click Here to upgrade to Unlimited Pages and Expanded Features

ровадження інформаційних технологій у ес майбутніх фахівців-документознавців і та потребують подальшого вивчення.

Одним із завдань навчальної дисципліни „Протокол та етикет ділового спілкування", що викладається для студентів спеціальності „Документознавство та інформаційна діяльність", є вивчення етикету службового листування. На практичних заняттях ми звертаємо увагу не лише на особливостях традиційного листування, а й з'ясовуємо переваги електронної пошти як засобу ділової комунікації.

Зауважимо, що мова ділових листів, як й інших службових документів, досить специфічна. Нормою ділового листування є стисліcть та чіткість, а найбільшим стилістичним недоліком – багатослівність та мовні викрутаси [4, с. 38]. На думку Л. Житеньової, у сучасному діловому листуванні не можна обмежуватися сухими канцеляризмами. Залежно від мети листування, ступеня знайомства з адресатом, його віку, статі та необхідності дотримання субординації необхідно вирішувати, яка лексика буде доречною у кожному конкретному випадку.

Традиційне службове листування досить детально розглядається у підручниках та посібниках з діловодства. Зокрема, у посібнику „Ділові документи та правові папери" [2] ця тема вивчається не лише в теоретичному аспекті, а й практичному, оскільки до кожного виду службових листів надано їх приклади та типові мовні звороти, що використовуються під час укладання службових листів. Проте сьогодні в періодичних виданнях, зокрема в журналі „Секретарь-референт", з'являються публікації щодо вимог до електронного листування, які називають НЕТикетом. На нашу думку, під час вивчення теми „Етикет службового листування" необхідно подати студентам-документознавцям ці вимоги. Так, для забезпечення спілкування на належному рівні в мережі Інтернет і було створено НЕТикет (англ. Netiguette – net – мережа + etiguette – етикет) – правила поведінки в мережі, розраховані на те, щоб не ускладнювати життя іншим [1, с. 84].

Розглянемо основні правила НЕТикету та вимоги до електронних листів.

Часто в електронних листах обходяться без привітання та заключних фраз ввічливості, зокрема тоді, коли протягом дня ведеться активне листування з адресатом. Але якщо потрібно

PDF Complete
Your complimentary use period has ended. Thank you for using PDF Complete.
Click Here to upgrade to Unlimited Pages and Expanded Features

вим партнером чи надіслати будь-який
л ввічливості не обійтися.
омі з адресатом і в живому спілкуванні називаєте його на ім'я, то й у листах можна використовувати неформальні форми вітання: Ольго, Олю або ж просто Привіт!

Коли у вас з адресатом виключно ділові стосунки і ви звертаєтеся до нього на ім'я та по батькові або ж вагаєтеся, як краще привітатися, то віддайте перевагу формальному привітанню: Шановна Ольго Яківно! [1, с. 85].

Говорячи про завершальні фрази, необхідно акцентувати увагу студентів на тому, що за ДСТУ 4163-2003 „Державна уніфікована система документації. Уніфікована система організаційно-розпорядчої документації. Вимоги до оформлювання документів" [3] після слів „З повагою" перед назвою посади (назва посади зазначається великими літерами) кома не ставиться. Наприклад:

З повагою

Директор

Отже, ця вимога державного стандарту стосується як традиційного службового листування, так і електронного.

Основні вимоги НЕТикету до тексту електронного листа стосуються його розміру та логічності викладу думок. Розмір повідомлення передусім має відповідати змісту й меті вашого листування. Зокрема:

•електронний лист повинен бути вдвічі коротшим, ніж аналогічний йому паперовий;

• якщо необхідно надіслати велику за обсягом важливу інформацію, то краще скласти короткий супровідний текст, а саму інформацію надіслати вкладеним файлом. Якщо вкладення перевищує 200 – 500 Кб, обов'язково попередьте про це адресата [1, с. 86].

Спираючись на дослідження Ю. Безпечної „Електронне листування згідно з НЕТикетом" [1] ми виокремлюємо такі правила електронного листування:

1. Необхідно завжди дотримуватися теми листа.

2. Найважливішими є три перші рядки повідомлення. Вони повинні бути зрозумілими та вичерпними, оскільки саме на їх основі читач складає загальне враження про лист і вирішує, чи потрібно читати далі.

PDF Complete
Your complimentary use period has ended. Thank you for using PDF Complete.
Click Here to upgrade to Unlimited Pages and Expanded Features

дотримуватися орфографічних, х, стилістичних норм. На нашу думку, ою як культури спілкування у цілому, так і загальної культури особистості зокрема. Текст, написаний виключно малими літерами, без використання розділових знаків, важко читати. Фраза ж, набрана лише великими літерами, сприймається як крик.

4. Підпис повинен містити: прізвище, ім'я, по батькові, посаду, службові телефони, адресу електронної пошти, інколи – посилання на сайт компанії. Наявність такого підпису в повідомленнях – одне з правил гарного тону ділового листування.

5. Щоб створити лист-відповідь на вхідне повідомлення, достатньо натиснути на кнопку „Відповісти" („Reply") у поштовій програмі. Після цього з'явиться форма для нового повідомлення, у яку автоматично буде внесено адресу одержувача, у полі „Тема" – тема вхідного листа з позначкою „Re:" на початку рядка. За цією позначкою ваш адресат зрозуміє, що ви надіслали йому відповідь на конкретний лист, і зможе легко поновити в пам'яті зміст листування.

На занятті з вивчення теми „Етикет службового листування" ми наголошуємо на тому, що під час електронного листування необхідно звертатися до адресата у кличному відмінку та коротко повторюємо правила уживання чоловічих та жіночих імен та по батькові у кличному відмінку. Наприклад:

Шановний Ілле Федоровичу!

Шановний Віталію Сергійовичу!

Шановна Тетяно Степанівно!

Шановна Маріє Архипівно! тощо.

Під час проведення практичного заняття з теми „Дискусія" нами застосовується інший різновид он-лайн спілкування – телеконференція. Телеконференції становлять собою одну з форм спілкування людей за допомогою Інтернету на визначену тему. Кожна телеконференція має свою адресу, за якою можна до неї приєднатися.

Телеконференції тісно пов'язані з електронною поштою. Відмінність полягає в тому, що електронною поштою ваше повідомлення одержує конкретний адресат, а в телеконференціях ваше повідомлення адресоване всім її учасникам, кожний з який

PDF Complete
Your complimentary use period has ended. Thank you for using PDF Complete.
Click Here to upgrade to Unlimited Pages and Expanded Features

повідомлення прочитати й за необхідності повіддю [6, с. 18].

ого заняття викладач звертається до історії створення телеконференції. Так, у 1979 році два аспіранти університету Північна Карсліна Том Траског і Джим Елліс створили найпростішу телеконференцію, об'єднавши всього два комп'ютери (щоправда, кожний з комп'ютерів міг одночасно обслуговувати кілька користувачів). Запропоновані принципи організації телеконференцій розвивалися аж до 1986 року, коли був прийнятий протокол NNTP (Network News Transfer Protocol), що дозволив об'єднати через Інтернет створені на той час сервери телеконференцій у єдину систему USENET [5, с. 98].

За кілька тижнів до практичного заняття із запропонованих кількох тем студенти обирають тему, яка буде предметом дискусії на телеконференції. Під час підготовки до телеконференції повинні враховуватися такі складові елементи: гуманізація, запрошення, список учасників.

Гуманізація – це процес створення атмосфери, у якій здійснюється акцент на важливості окремої особистості й переборюється відстань шляхом досягнення групового взаєморозуміння. Гуманізацію необхідно, у першу чергу, брати до уваги при розробці програми проведення телеконференції, оскільки багато хто з учасників можуть не мати досвіду групового спілкування, ніколи раніше не використовувати устаткування для телеконференцій і навіть не уявляти, що це таке. Методи гуманізації дозволяють людині зрозуміти, що її бажання і потреби будуть враховані, і відстань тому не є перешкодою [Там само, с. 99].

Друга складова – запрошення. Перед початком проведення телеконференції учасникам надсилають лист-запрошення, щоб кожен майбутній учасник відчув, що про нього пам'ятають і сподіваються, що його особиста присутність буде відігравати важливу роль для успіху конференції. [6, с. 20].

Третій елемент – список учасників. Чим краще ви будете знати слухачів своєї групи, тим краще ви зможете з ними контактувати. Під час проведення телеконференцій важливою умовою є стиль повідомлення. Інформація, що передається, повинна бути для всіх зрозумілою, доступною, такою, що легко запам'ятовується.

Таким чином, можна зробити висновок, що он-лайн спілкування є важливою складовою у роботі майбутніх фахівців у

PDF Complete
Your complimentary use period has ended. Thank you for using PDF Complete.
Click Here to upgrade to Unlimited Pages and Expanded Features

оляє швидше обмінюватися інформацією питань. Знання Нетикету є необхідною фахівця-документознавця, оскільки ці правила допомагають формувати як загальну культуру особистості, так і культуру професійного спілкування.

Література:

1. Безпечна Ю. Електронне листування згідно з НЕТикетом / Ю. Безпечна // Секретарь-референт. – 2009. – № 3. – С. 84 – 89.

2. Бибик С. П. Ділові документи та правові папери / С. П. Бибик, Г. М. Сюта. – Х. : Фоліо, 2008. – 493 с.

3. ДСТУ 4163-2003 Державна уніфікована система документації. Уніфікована система організаційно-розпорядчої документації. Вимоги до оформлювання документів. – К. : Держстандарт України, 2003. – 48 с.

4. Житеньова Л. Мистецтво службового листування / Л. Житеньова // Секретарь-референт. – 2006. – № 2. – С. 38 – 41.

5. Пасмуров А. Я. Как эффективно подготовить и провести конференцию, семинары, выставку / А. Я. Пасмуров. – СПБ : Питер, 2006. – 272 с.

6. Солодченко И. Телеконференция / И. Солодченко // Дебет-Кредит. – 2005. – № 43. – С. 18 – 21.

Малишівська Ірина Василівна
Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника
м. Івано-Франківськ
iram83@rambler.ru

ВІДЛУННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ЕКЗИСТЕНЦІАЛІЗМУ В УКРАЇНСЬКІЙ ЛІТЕРАТУРІ СЕРЕДИНИ ХХ СТОЛІТТЯ

У зв'язку з ідеологічними заборонами та обмеженнями, які існували у період радянщини, українська література була відірвана від європейського культурного процесу, тому багато явищ доходили до нас із великим запізненням. І все ж завжди знаходились проникливі митці, які внутрішнім чуттям вловлювали нові віяння і намагались передати їх у власній творчості, наражаючись при цьому на утиски з боку офіційної влади. Про існування та функціонування

PDF Complete
Your complimentary use period has ended. Thank you for using PDF Complete.
Click Here to upgrade to Unlimited Pages and Expanded Features

о екзистенціалізму стало широко відомо
ятиліття завдяки студіям Ю. Бойка, І.
). Галети, А. Михайлової, В. Мельника, Н. Монахової, С. Павличко, Л. Тарнашинської, М. Тарнавського, В. Шевчука, Ю. Шереха та ін. Зараз вчені сміливо говорять про екзистенціалізм, досліджують його та пропонують свої оригінальні трактування екзистенціалістських мотивів у творах українських авторів XX століття.

Відкрите зацікавлення екзистенціалізмом на теренах радянського геополітичного простору спостерігається тільки у 60 роках, це стосується і України, хоча і не в такому масштабі. Про це, зокрема, свідчать наступні факти: у 1963 р. у Ленінграді(Санкт-Петербург) відбувся Міжнародний з'їзд письменників, присвячений питанням новітньої літератури, на якому серед присутніх були такі письменники, як Вільям Голдінг та Жан-Поль Сартр, а у 1968 році російською мовою були видані роман «Чума» та повість «Чужий» А. Камю. Звісно, про цілковите зняття «залізної завіси» мова не йшла, екзистенціалізм у тогочасних енциклопедіях все ще тлумачився як ворожа філософія, але поява офіційних публікацій західних письменників говорить про те, що навіть замкнуте радянське суспільство не змогло опиратись тиску провідних філософських ідей. Література поступово міняла своє обличчя, концентруючи увагу на проблемах людини та заглиблюючись у її мікросвіт, що створювало різкий контраст з літературою попередніх років, котра була інструментом для корегування думок людей та не допускала вільнодумства. Екзистенціалістські уявлення про закинутість людини в абсурдний світ, про неосяжні глибини людської свідомості, про незаперечність підсвідомих прагнень свободи та розуміння свого існування надзвичайно імпонували шістдесятникам. На переконання Д. Дроздовського «на Україні час розквіту філософії екзистенціалізму співпадає з часом культурного руху шістдесятництва» [1; 120]. До когорти молодих митців 60-х років входили поети (Л. Костенко, І. Драч, В. Симоненко, В. Стус), прозаїки (В. Шевчук, Є. Гуцало, Г. Тютюнник), критики та публіцисти (Л. Лук'яненко, І. Дзюба). Більше того, шістдесятництво «становило собою складний і розгалужений системний переворот» (О. Пахльовська), тому суттєві оновлення торкнулися і історії, і кіно, і музики.У цілому шістдесятництво, як культурний феномен тогочасної України, стало «духовним Рухом опору підрежимної

PDF Complete
Your complimentary use period has ended. Thank you for using PDF Complete.
Click Here to upgrade to Unlimited Pages and Expanded Features

його членів «інтелектуальним бунтом - юзі бунтом Людини проти тоталітаризму Саме тому, як відмічає Л. Тарнашинська, «філософія екзистенціалізму у шістдесятників розгорталася природно, на рівні інтуїції – як філософія існування й філософія виживання; як «науково узаконена» філософська рефлексія екзистенціалізм увіходив у їхню авторську свідомість «з другого кінця активності» [5; 82]. Основу світовідчуття шістдесятників можна назвати «песимізмом розуму та оптимізмом волі» (О. Пахльовська). Їм, як і європейським письменникам-екзистенціалістам, було притаманне чітке усвідомлення марності ілюзій, відмова від яких для українських митців стала формою свободи сучасної людини. Шістдесятництво як форма вираження бунту і не згоди викликало гнів офіційної влади, яка злякалась надто масштабного поширення реакційних ідей українства, тому намагалась придушити його. Відверте протистояння привело тогочасних митців до критичної ситуації, де кожен з них опинився перед цілком реальним вибором: або продовжувати відверто та голосно заявляти про свої ідей та опинитись у тюрмі (В. Стус), або вести політику конформізму та рятувати власне життя (Д. Павличко). Правда, були митці, які обрали для себе третю лінію поведінки, що передбачала «внутрішню еміграцію», тобто втечу в себе, де протест виливався на сторінках творів, які писались без надії бути надрукованими. Таку тактику для себе обрав і В. Шевчук: заявивши про себе у 1968 році романом «Набережна 12», був пізніше, з його ж слів, «цілком виключений із так званого «літпроцесу»» [4; 57]. Саме десятилітнім «мовчанням» автора можна пояснити той факт, що ранні твори в яких найбільше, на нашу думку, представлена екзистенціалістська парадигма, побачили світ лише наприкінці 80-х, тоді як були написані значно раніше. («Мор» - написаний 1969, надрукований 1989; «Птахи з невидимого острова» - 1975, друк 1989). Загалом творчість В. Шевчука Р. Корогодський характеризує як «конкретну культурно-історичну реакцію на попередній період літературно-мистецького досвіду, де панував рожевощокий герой, репрезентант колективної свідомості, а особистий зріз життя нівелювався і підмінявся колективним унормованим кодексом, коли бліда подоба життя заступала його повнокровну закодовану сутність» [2; 135] Справді, герой, створений В. Шевчуком, це людина зосереджена на особистісному існування,

PDF Complete
Your complimentary use period has ended. Thank you for using PDF Complete.
Click Here to upgrade to Unlimited Pages and Expanded Features

дності буття пропускає через полюси
ом, відповідальністю та байдужістю.
агато пояснити та відкрити втомленій від постійного тиску людині. Як філософ та мислитель В. Шевчук, зі слів Л. Тарнашинської зумів органічно перенести свої філософські міркування на сторінки творів («Набережна 12», «Середохрестя», «Птахи з невидимого острова», «Мор» та інші). Ідеї А. Камю та Ж.- П. Сартра трансформовані у творах під особливим кутом зору автора, котрий бачить у провідній західній філософській думці відповіді на власні запитання, не зрікаючись при цьому національної специфіки поставлених проблем.

Література:

1. Дроздовський Д. Код майбутнього. Криза людини в європейській філософії: від екзистенціалізму до українського шістдесятництва. – К.:Видавничий дім «Всесвіт», 2006. – 170 с.
2. Корогодський Р. Біля вічної ріки, або в пошуках внутрішньої людини / Роман Корогодський // Дзвін. – 1996. – №3. – С. 135 – 154.
3. Пахльовська О. Українські шістдесятники: філософія бунту / Оксана Пахльовська // Сучасність. – 2000. – № 4. – С. 65-84
4. Пивоварська А. Дім на горі : Розмова з В. Шевчуком / Агнешка Пивоварська ; [Пер. з польської Н. Білоцерківець] // Сучасність. – 1992. – №3. – С. 54 – 59.
5. Тарнашинська Л. Українське шістдесятництво: аберація явища у постмодерному прочитанні / Людмила Тарнашинська // Слово і час. – 2006. – № 2 (542).

PDF Complete
Your complimentary use period has ended. Thank you for using PDF Complete.
Click Here to upgrade to Unlimited Pages and Expanded Features

Меркотан Л. Й.
аспірантка кафедри української мови
Кам'янець-Подільського національного
університету імені Івана Огієнка

КАТЕГОРІЯ ІНТЕРТЕКСТУАЛЬНОСТІ В УКРАЇНСЬКІЙ НАУКОВІЙ ДУМЦІ

Спрямування сучасної лінгвістики до проведення комплексних досліджень зумовлює велику зацікавленість до розвідок категорії інтертекстуальності. Зазначена категорія, яка привернула увагу до предмету свого вивчення в 60-і роки XX століття, продовжуючи проблематику діалогічного розуміння будь-якого висловлювання, обґрунтовану М. М. Бахтіним, розглядає будь-який текст як відкриту структуру.

Саме поняття інтертекстуальності останнім часом значно змінило уявлення про текст як гомогенну структуру, запропонувавши розуміння тексту як гетерогенної структури. Підтвердження цієї думки знаходимо в численних роботах переважно закордонних філологів: Р. Барт, Ж. Дерріда, Ю. Крістєва, М. Фуко (культурологічний підхід); І. Д. Гальперін, В. Дресслер, Ж. Женетт, І. П. Ільїн, Г. І. Лушнікова, М. Ріффатер, Н. О. Фатєєва (формальний підхід); В. В. Красних, О. С. Кубрякова, І. П. Смірнов (дискурсивний підхід).

Студії над інтертекстуальністю в українському науковому просторі мають переважно епізодичний прояв, простежуючись у прочитанні окремих творів. Так, у вітчизняній філології з'явилися роботи, присвячені інтертексту та інтертекстуальності у сфері художнього дискурсу (Л. І. Біловус, І. Ю. Дітковська, С. А. Киричук, О. І. Кобзар, Т. Г. Пашняк, О. С. Переломова, В. А. Просалова, В. В. Рижкова, К. С. Усачова, К. В. Шаповалова) та публіцистики (Н. О. Сунько). Із сучасних досліджень категорії інтертекстуальності в галузі преси ґрунтовною є розвідка О. К. Рябініної. До проблеми інтертекстуальності в постмодерністському просторі звертаються Л. В. Грек, І. О. Дегтярьова, Н. В. Кондратенко.

Метою статті є спроба короткого огляду наукового доробку українських науковців із проблеми інтертекстуальності, окреслення

PDF Complete
Your complimentary use period has ended. Thank you for using PDF Complete.
Click Here to upgrade to Unlimited Pages and Expanded Features

теорії інтертекстуальності в українській
чає її наукову новизну.

гвістиці інтертекстуальність почали розглядати як текстову категорію на початку XXI століття. На необхідності виокремлення одночасно з традиційними текстовими категоріями й категорію інтерсеміотичності, яка „...реалізується на підставі діалогічної взаємодії модулей комунікантів і тексту з семіотичним універсумом – кодом культури, науки, літератури тощо" наголошує О. О. Селіванова [12, с. 236]. Ще раніше І. М. Колегаєва, визначаючи комунікативну гетерогенність тексту, акцентує увагу на референтному типу текстової неоднорідності, у межах якого функціонують комунікативно первинні та вторинні тексти. Один із різновидів комунікативно вторинних текстів і детермінує появу інтертекстових елементів, авторство яких є „реально чужим" [6, с. 76]. Особливого статусу інтертекстуальність набула саме в художньому тексті, де „...вона слугує важливим текстотвірним засобом..." [8, с. 23].

Віддаючи належне різним підходам науковців до міжтекстової взаємодії, В. А. Просалова тлумачить інтертекстуальність не як „...підставу для розмежування, а як основу для можливого синтезу...", вважає інтертекстуальність конкретним виявом діалогу та визначає дане поняття як „...наслідок кореляції протилежних підходів..." [9, с. 5].

У своєму монографічному дослідженні „Синтаксис українського та постмодерністського художнього дискурсу" Н. В. Кондратенко [7] справедливо зазначає, що інтертекстуальність є стрижневою ознакою модерністського та постмодерністського художнього дискурсів і пропонує наступну класифікацію інтертекстуальності: інтертекстуальна міфологізація, інтертекстуальна цитація, інтертекстуальна номінація, інтертекстуальна алюзія та інтертекстуальна стилізація.

О. І. Кобзар [5] зазначає, що „інтертекстуальність сприяє створенню складної системи дзеркал, де окремі проблеми висвітлюються з різної часової дистанції (минуле, теперішнє, майбутнє) і де сучасне, злободенне розглядається з позиції вічних цінностей духовної культури" [5, с. 15].

Інтертекстуальність як екстралінгвальна ознака дискурсу сучасної української преси стала об'єктом дослідження О. К. Рябініної [11], яка розробила класифікацію засобів

PDF Complete
Your complimentary use period has ended. Thank you for using PDF Complete.
Click Here to upgrade to Unlimited Pages and Expanded Features

основними джерелами породження, аспект пара-, мета- й гіпертекстуальності собів масової інформації початку XXI століття. Авторка стверджує, що інтертекстуальність — це „...екстралінгвальна ознака дискурсу, текстуальним вираженням якої є репрезентація в тексті-реципієнті елемента (або елементів) прототексту" [11, с. 14].

В. В. Рижкова [10] вважає, що термін „інтертекстуальність" може розглядатися і як теорія, і як категорія водночас – в залежності від об'єкту дослідження. „Вивчення конкретних текстів та їх діалогічної взаємодії як прояву інтертекстуальності дозволяє тлумачити інтертекстуальність як глобальну текстову категорію. Та навпаки, дослідження джерел даного явища, причин його виникнення, визначення матеріалу та методу дослідження, а також дефініцій вихідних понять, дає можливість розглядати інтертекстуальність як теорію, розробку положень якої знаходимо в працях М. М. Бахтіна, Р. Барта, Ю. Крістєвої, Ю. М. Лотмана, І. П. Смірнова, Ф. де Соссюра, Ю. М. Тинянова в рамках лінгвістики тексту" [10, с. 9].

Л. В. Грек [2] розглядає інтертекстуальність у її вузькому значенні „власне інтертекстуальності, що створює конструкції „текст у тексті" (Н. Фатєєва), а в якості інтертекстуальних елементів розглядає мовні механізми інтертекстуальності: цитати, алюзії, ремінісценції" [2, с. 6]. Таким чином, дослідниця відокремлює інтертекстуальність як семіотичний простір від конкретних вербалізованих контактів між текстами на рівні внутрішньотекстових зв'язків.

І. О. Дегтярьова [3] стверджує, що інтертекстуальність „...відображає безперервний процес взаємодії текстів та світоглядів у широкому контексті світової культури. Вона реалізується як включення до тексту або цілих інших текстів, або їх фрагментів у вигляді цитат, алюзій і ремінісценцій, або навіть інших мовних вкраплень, що контрастують за стилем із текстом-реципієнтом" [3, с. 12].

С. А. Киричук трактує поняття інтертекстуальності як властивість будь-якого тексту вступати в діалог з іншими текстами [4, с. 8]. Текстову стратегію інтертекстуальності дослідниця розглядає й у силовому полі творів одного автора, при цьому зазначаючи, що „...у цьому випадку відбувається взаємодія текстів,

PDF Complete
Your complimentary use period has ended. Thank you for using PDF Complete.
Click Here to upgrade to Unlimited Pages and Expanded Features

вому просторі творчої діяльності митця, ікнення" [4, с. 8].

ідженнях Л. Б. Біловус [1] послуговується наступними визначеннями: „інтертекстуальність – категорія, що обіймає той аспект приналежності і взаємодії тексту, який вказує на залежність його творення і прийомів від інших текстів – „претекстів" – через сприяння комунікативного процесу; інтертекст – те, що конкретно об'єднує множинність художніх явищ у єдине ціле і виявляє його цілісність; якась частина тексту, що зв'язує даний текст з іншим, вимагає в першу чергу впізнавання, можливості її співвіднесення з іншим текстом" [1, с. 7-8].

У дисертаційній роботі К. В. Шаповалової [13] досліджено феномен категорії інтертекстуальності як однієї з онтологічних категорій художнього тексту. Зазначена категорія постає у двох планах: авторському та читацькому, що зумовлені загальною культурною пам'яттю. У художньому тексті інтертекстуальна складова формується в результаті взаємодії експліцитних та імпліцитних інтертекстуальних засобів. До них авторка відносить цитати, ремінісценції, алюзії, власні імена, інтермедіальні тропи тощо.

Отже, незважаючи на те, що за останні роки в Україні та за її межами з'явилося чимало праць, присвячених питанням інтертекстуальності, у дослідженні міжтекстових взаємодій не досягнуто повної узгодженості. Як засвідчує аналіз наукових розвідок, комплексне вивчення інтертекстуальності має еклектичний характер, а тому можемо стверджувати, що становлення теорії інтертекстуальності в сучасній лінгвістиці продовжується, що зумовлює актуальність цього дослідження, метою якого є узагальнення підходів до визначення термінів інтертекстуальність та інтертекст, уніфікації засобів вираження міжтекстових відношень та їхньої типології.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Біловус Л. І. Інтертекстуальність як модус новаторства (на матеріалі творчості В. Стуса та І. Світличного) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.01.06 „Теорія літератури" / Л. І. Біловус. – Тернопіль : Тернопільський державний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, 2003. – 18 с.

2. Грек Л. В. Інтертекстуальність як проблема перекладу (на матеріалі англомовних перекладів української постмодерністської прози) /

PDF Complete
Your complimentary use period has ended. Thank you for using PDF Complete.
Click Here to upgrade to Unlimited Pages and Expanded Features

ук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.16 к. – К., 2006. – 16 с.

ертекстуальність як спосіб індивідуального текстотворення Ю. Іздрика / І. Дегтярьова // Культура слова. – Випуск 68-69. – К., 2007. – С. 12-17.

4. Киричук С. А. Інтертекстуальні і текстуальні аспекти творчості Юрія Липи : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.01.01 „Українська література” / С. А. Киричук. – К., 2007. – 22 с.

5. Кобзар О. І. Інтертекстуальність у драматургії Михайла Булгакова : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.01.02 „Російська література” / О. І. Кобзар. – Сімферополь, 2005. – 20 с.

6. Колегаева И. М. Текст как единица научной и художественной коммуникации / И. М. Колегаева. – Одесса : ОГУ им. И. И. Мечникова, 1991. – 122 с.

7. Кондратенко Н. В. Синтаксис українського модерністського і постмодерністського дискурсу : [монографія] / Н. В. Кондратенко ; [за ред. К. Г. Городенської]. – К. : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2012. – 328 с.

8. Переломова О. С. Лінгвокультурні коди інтертекстуальності українського художнього дискурсу : діахронічний аспект : [монографія] / О. С. Переломова. – Суми : Вид-во СумДУ, 2008. – 208 с.

9. Просалова В. Текст у світі текстів Празької літературної школи : [монографія] / Віра Просалова. – Донецьк : Східний видавничий дім, 2005. – 344 с.

10. Рижкова В. В. Реалізація категорії інтертекстуальності в американському художньому тексті XIX-XX століть : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.04 „Германські мови” / В. В. Рижкова. – Х., 2004. – 22 с.

11. Рябініна О. К. Інтертекстуальність у дискурсі сучасної української преси : лінгвістичний аспект : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 „Українська мова” / О. К. Рябініна. – Х., 2008. – 22 с.

12. Селиванова Е. А. Основы лингвистической теории текста и коммуникации : [монограф. учебн. пособие] / Е. А. Селиванова. – К. : ЦУЛ ; Фитосоциоцентр, 2002. – 336 с.

13. Шаповалова К. С. Інтертекстуальність у словесній культурі постмодерну (на матеріалі поетичного дискурсу) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.02 „Російська мова” / К. С. Шаповалова ; Харківський національний педагогічний університет ім. Г. С. Сковороди. — Х., 2008. – 20 с.

Your complimentary use period has ended. Thank you for using PDF Complete.
Click Here to upgrade to Unlimited Pages and Expanded Features

Нуждак Людмила Василівна
кий національний університет" (Ужгород)
Lnuzhdak@ukr.net

РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОГО ОЙКОНІМІКОНУ ПОСТТОТАЛІТАРНОЇ ДОБИ КРІЗЬ ПРИЗМУ ЕКОЛІНГВІСТИКИ

Сучасний стан українського ойконімікону пострадянської доби характеризується, як відомо, глибинними та системними змінами, що зумовлені не стільки зміною ідеологічних пріоритетів сучасних українців, скільки докорінною трансформацією суспільної свідомості мовців. Глибинний та системний характер трансформації суспільної свідомості безпосередньо позначається на темпах та масштабах трансформаційних змін в українському ономастиконі пострадянської доби.

Попри помітні досягнення, нормалізація української ойконімії посттоталітарної доби ще далека від завершення, а тому численні сучасні ненормативні варіанти ойконімів, які функціонують як в народнорозмовному, так і офіційно-діловому мовленні негативно впливають на еколінгвальний стан цієї онімійної субсистеми української мови. Існування ненормативних варіантів українських ойконімів, зокрема в офіційно-діловому стилі української літературної мови, зумовлено цілим рядом чинників, як правило, екстралінгвального характеру.

Незважаючи на той факт, що за чинним українським законодавством надання власних назв населених пунктів здійснюється за спеціальними ухвалами Верховної Ради України, яким передує фахова мовознавча експертиза, в сучасному офіційному ойконіміконі України залишається приблизно 1% онімів, який не відповідає нормам української літературної мови. Відхилення від норм української літературної мови в структурі сучасних українських ойконімів спостерігається на фонологічному, морфемному, словотвірному та лексичному рівнях. Так, наприклад, фонологічній структурі української літературної мови суперечать такі офіційні варіанти сучасних ойконімів, як Александровська замість Олександрівська, Алексеєвське замість Олексіївське, Доброполь замість Добропіль, Анастасієвка замість Анастасіївка, Бєлгород-Сумський замість Білгород-Сумський, Благовєщенська

PDF Complete
Your complimentary use period has ended. Thank you for using PDF Complete.
Click Here to upgrade to Unlimited Pages and Expanded Features

трєлка замість Стрілка, Арапівка замість
турі цих ойконімів наявне помилкове
еми (і літери) /а/ замість /о/, ігнорування наслідків чергування етимологічних /о/, /е/ з /і/ в новозакритих складах, хибне вживання фонеми /е/ на місці колишнього ‘, відображення оглушення дзвінких приголосних у кінці слова тощо.

Іноді в структурі сучасних українських ойконімів на ненормативний формант -овка нашаровуються інші фонетичні явища: так, замість власної назви Володимирівка постав її неповноголосний відповідник Владимировка або Владіміровка, який побутує у АР Крим, Дніпропетровській, Донецькій, Запорізькій, Миколаївській, Одеській, Луганській, Чернігівській, Херсонській областях, замість Вовківка (Харківська, Одеська, Запорізька, Сумська обл.) – Волковка, замість Зоря (АР Крим, Дпіпропетровська, Донецька, Запорізька, Миколаївська, Одеська, Херсонська, Чернігівська обл.) – Заря, замість Святогірськ (Донецька обл.) Святогорськ тощо. Нерідко помилкові варіанти українських ойконімів можуть виникати в результаті некваліфікованих спроб нормалізувати структуру ойконімів або через намагання пристосувати чи узгодити написання ойконіма запропонованій з його хибною етимологією. Так, наприклад, спроби нормалізувати структуру ряду таких населених пунктів Закарпаття, як Дубрівка, Онік, Уклин, Чертіж та ін. породили помилкові фонетичні варіанти-покручі Дібрівка, Оник, Уклін, Чертеж, структура яких не лише не відповідає нормам української мови, а й штучно затемнює їх первісне значення.

Спроба прив’язати форму українських ойконімів до їх хибної етимології також стала причиною появи помилкових онімійних варіантів, які негативно позначаються на еколінгвальному стані українського ономастикону. За словами П. П. Чучки, “не варто було міняти назви села Заричево на назву Зарічево: дивлячись з траси Перечин – В. Березний, ми справді бачимо село Заричово, яке простяглося за рікою Уж, але мотивуючою ознакою для села Заричево послужив не іменник ріка, а слов’янський патронім Зарич, співвідносний із південнослов’янським особовим іменем Зара або Заро…[10, с. 332]”.

Навіть серед офіційних варіантів українських ойконімів посттоталітарної доби фіксуються такі, що містять у своїй структурі орфографічну помилку. Найчастіше хибні орфограми українських

PDF Complete
Your complimentary use period has ended. Thank you for using PDF Complete.
Click Here to upgrade to Unlimited Pages and Expanded Features

написання м'якого знака, апострофа, ощо. Наприклад: Багнарь замість Багнар, лар, Володимиро-Ульяновка замість Володимиро-Улянівка, Ульяновка замість Улянівка, Максимільянівка замість Максиміліанівка; Верхні Лубянки замість Верхні Луб'янки, Вячеславка замість В'ячеславка; Бесарабівка замість Бессарабівка тощо. Помилки у структурі офіційних варіантів українських ойконімів посттоталітарної доби на рівні їх словотвірної структури не мають масового характеру, однак їх містять, наприклад, такі власні назви населених пунктів, як Безім'янка, Лісне, Степне, Степний Яр та ін.

Штучні, проте оголошені нормативними варіанти українських ойконімів на -ово, -ино типу Мукачево, породжують такі штучні форми непрямих відмінків. Як зазначає В. І. Добош, "у відповідності з таким волюнтаристським закріпленням цих штучних форм розглядуваних назв у називному відмінку вони повинні були згідно з літературно-правописними нормами писатися з відповідними сучасними прикметниковими закінченнями і в непрямих відмінках, наприклад: з Порошкового, у Порошкове, за Порошковим, у Порошковім (-ому); з Велятиного, Велятиному, у Велятине, за Велятиним, у Велятинім (-ому) тощо. Однак такі директивні настанови щодо написання назв цього типу виявилися у протиріччі з об'єктивною живою мовною дійсністю, у результаті чого в одній і тій же публікації одна й та ж назва, наприклад Кайдановo, писалася (та нерідко пишеться ще й зараз) і як Кайдановo і як Кайданове; і як з Кайданова, і як з Кайданового…[1, с. 157]". Таким же невмотивованим було визнання ненормативним традиційного українського ойконіма Солотвина, що побутує на теренах Закарпаття та Прикарпаття. Оскільки цей ойконім утворився шляхом онімізації апелятива солотвина "багнувате місце" [5, с. 236] (пор. ще солотвина "мікротопонім" [8, с. 337]), то нав'язаний у повоєнний період штучний варіант Солотвино, який побутує в офіційних сферах і досі, негативно позначається на еколінгвальному стані українського ойконімікону загалом. Справедливої критики з боку українських ономастів зазнає також доцільність штучного творення варіантів іншого ойконіма з району Українських Карпат – Ясиня та Ясіня, які в офіційному мовленні витіснили питомо народнорозмовний варіант Ясіння [4].

PDF Complete
Your complimentary use period has ended. Thank you for using PDF Complete.
Click Here to upgrade to Unlimited Pages and Expanded Features

ається на еколінгвальному стані у посттоталітарної доби поява офіційних елених пунктів, які виникли в результаті нормалізаційної політики в сфері української ойконімії. Дублетність ойконімів, зумовлена не завжди доречними спробами нормалізувати структуру власних назв населених пунктів, зустрічається і в інших регіонах України. Наприклад, в офіційних документах ряд населених пунктів, за словами Я. О. Пури, подають то як Бабино, то як Бабина, то як Бабичево, то як Бабичів, то як Дубово, то як Дубова (Чернівецька обл.), то як Блажево, то як Богдашово, то як Богдашів, то як Грабово, то як Грабів (Ровенська обл.) та ін. [6]. Цілком нова проблемна еколінгвальна зона в українському ойконіміконі з'явилася в пострадянський період, і зумовлена вона масовим поверненням первісних власних назв населеним пунктам, в яких мешкають представники національних меншин України. За нашими спостереженнями, процес повернення історичних власних назв найперше почався [3; 2] і найрезультативніше відбувся на теренах Закарпатської області, населення якої, як відомо, відзначається своїм багатонаціональним складом. Так, як зазначає М. Романюк, лише в 1992 році за поданням спеціальної комісії обласної ради було офіційно перейменовано 49 населених пунктів. Аналіз колишніх (радянських) та нових або відновлених у 1992 р. топонімів показує, що в основі процесу перейменування населених пунктів Закарпатської області лежали такі мовні прийоми, як калькування або рекалькування, морфемна або фонетична трансформація структури топонімів [7, с. 96]. Не вдаючись у розгляд механізмів перейменування низки населених пунктів Закарпатської області на поч. 90-х рр. XX ст., зазначимо, що більшість україномовних відповідників ойконімів, які постали в результаті перейменування, суперечать найзагальнішим правилам адаптації чужомовних назв та демонструють цілковите ігнорування норм української літературної мови. Так, цілковито ігнорує морфологічний принцип українського правопису надмірна фонетизація запису таких відроджених закарпатських ойконімів, як Мала Бийгань (пор. угор. Kysbegeny), Велика Бийгань (пор. угор. Nagybegeny), Берегдийда (пор. угор. Beregdeda), Кетергийнь (пор. угор. Ketergeny), Тийглаш (пор. угор. Teglas), Пийтерфолво (пор. угор. Peterfolva), Тисобикинь (пор. угор. Tiszabekeny) та ін. Адже за нормами українського правопису звук [е]

PDF Complete
Your complimentary use period has ended. Thank you for using PDF Complete.
Click Here to upgrade to Unlimited Pages and Expanded Features

) позиції завжди передається на письмі норма “Українського правопису” також німи Закарпаття.

Традиційна недостатня увага до онімійної лексики з боку мовознавців сприяла поширенню, часто навіть неартикульованих переконань про особливий нормативний статус пропріа. Однак пропріальна лексика є невід’ємною складовою частиною лексикону української мови, а тому вона не може перебувати ні поза нормами української літературної мови, ні претендувати на якісь особливі нормативні положення. Натомість серед значної частини мовців утвердилося хибне переконання, що норми української мови не поширюються на онімну лексику або ж їх імперативність не є такою однозначною. Як результат значний відсоток онімів не відповідає нормам української мови. Високий відсоток ненормативних варіантів українських онімів не лише розхитує норми української літературної мови, а й вкрай негативно позначається на еколігвальному стані українського ономастикону та української мови загалом.

Література

1. Добош В. І. Проблеми правописної нормалізації назв населених пунктів Закарпаття / В. І. Добош // Українська мова на Закарпатті у минулому і сьогодні. Матеріали науко-практичної конференції. – Ужгород, 1993. – С. 156 – 164.
2. Куля Ф. Топоніми околиці Синяка (До питання про німецьку топонімію Закарпаття)) / Ф. Куля // Сучасні проблеми мовознавства та літературознавства. Збірник пам’яті Кирила Галаса. – 2002. –Вип. 6. – С. 114 – 117.
3. Лизанець П. Проблеми, пов’язані з перейменуванням угорських населених пунктів Закарпаття / П. Лизанець // Описова та прикладна ономастика. Шоста респ. ономастична конф. – 1990. – Ч. ІІ. – С. 65 – 66;
4. Німчук В. В. Ясіння (сер.р.) чи Ясиня (жін.р.) / В. В. Німчук // Повідомлення української ономастичної комісії. – 1967. – Вип. 3. – С. 50 – 57.
5. Онишкевич М. Й. Словник бойківських говірок: [у 2 ч.] / М. Й. Онишкевич. – К. : Наук. думка, 1984. – Ч. 2. – 1984. – 514 с.
6. Пура Я. О. Назви населених пунктів в їх зв’язках на суміжних локаліях / Пура Я. О. – Львів : в-во АН УРСР, 1986. – 178 с.
7. Романюк М. І. Соціально зумовлені інновації в ономастиконі Закарпаття кін. ХХ – поч. ХХІ ст. / Романюк М. І. – Ужгород : Ґражда, 2007. – 124 с.
8. Сабадош І. В. Словник закарпатської говірки села Сокирниця Хустського району / І. В. Сабадош – Ужгород : Ліра, 2008. – 480 с.

PDF Complete
Your complimentary use period has ended. Thank you for using PDF Complete.
Click Here to upgrade to Unlimited Pages and Expanded Features

/ НАН України, Ін-т мовознавства ім. української мови – стереотип. вид. – К. : Наук.

10. Чучка П. Кодифікація ойконімів України – невідкладне завдання українських ономастів / П. Чучка // Науковий вісник Чернівецького університету. Слов'янська філологія. Збірник наукових праць. – 2007. – Вип. 356 – 359.

Смирнов Ігор Георгійович
Київський національний університет імені Тараса Шевченка,
м. Київ
E-mail: smyrnov_ig@ukr.net

ЄВРОПЕЙСЬКА КУЛЬТУРНО-ІСТОРИЧНА СПАДЩИНА НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ, ПОВ'ЯЗАНА З ЖИТТЯМ ТА ІМ'ЯМ СОФІЇ ВІТТ-ПОТОЦЬКОЇ

Актуальність теми. Туристичні дива України, що були визначені в 2007 р., мають у своєму складі три, назви яких поєднані з однією історичною постаттю – Софією Вітт-Потоцькою, яку в другій половині XVIII ст. п'ять найбільших королівських дворів Європи визнали найвродливішою жінкою епохи Просвітництва. До цих туристичних чудес України належать Хотинська фортеця, Національний історико-культурний заповідник «Кам'янець» та Національний дендрологічний парк «Софіївка» в Умані. Якщо перші два були лише місцями перебування пані Софії в певний час, то останнє диво – Дендропарк «Софіївка» завдячує прекрасній грекині всім – і назвою, і ідеєю, і втіленням, і сучасним статусом. Отже, на часі є розкрити зв'язки Софії Вітт-Потоцької з наведеними туристичними чудесами України та показати значення «Madame la Comtess»[1] у розвитку туризму (в історичному контексті і в сучасному) на Поділлі, Буковині та в Україні. Літературні джерела та публікації охоплюють як польськомовну літературу [3; 6], так і україномовну [1; 2], включаючи деякі праці автора [4; 5]. З ім'ям Софії Главані, primo voto[2] Вітт, secondo voto[3] Потоцька, пов'язана

[1] ɪ ɑbʑ ɡtɕɑʊ ɕʃɑbʑ (ʍ tɕɔbaɻ)
[2] ɪ jˌ tɕʰ ɕʃʔ ʰ dʑ в (dɑɕɔs)
[3] ʃ tɑbzɑɕʃʔ ʰ dʑ в (dɑɕɔs)

PDF Complete
Your complimentary use period has ended. Thank you for using PDF Complete.
Click Here to upgrade to Unlimited Pages and Expanded Features

шого сходження щаблями суспільного
нала історія моралі колишньої Речі
Главані, як проста дівчина грецького родоводу з Стамбулу вступила на подільську землю в 1779 р., маючи дев'ятнадцять років, в її гаманці лежало всього сто рублів, які за дорученням інтернунція Карла Боскампа їй видав військовий комендант Кам'янця-Подільського Ян Вітт, і це було все її майно. Коли ж наприкінці свого життя в 1822 р. графиня Софія Потоцька склала заповіт (який було покладено до архіву Імператорської Опікунської ради Російської імперії), вона заповідала своїм дітям рухомість і нерухомість, загальна вартість яких перевищувала 10 млн. рублів. Стільки їй залишилося після смерті другого чоловіка Станіслава Щенсного Потоцького, а це ж була тільки частина (до того ж менша) величезного багатства одного з найзаможніших польських магнатів, яким вона розпоряджалася впродовж багатьох років. Сприятливий збіг обставин не раз високо підіймав ціну її зів'ялої вже краси, ціну, оплачену тяжкою працею сотень тисяч українських селян. Щодо соціального походження Софії Главані, то існують дві версії. Перша, яка нині визнана істинною, виводить її родовід із збіднілої грецької родини, що мешкала в передмісті Стамбулу. Слід зазначити, що після захоплення Візантійської імперії в 1453 р. турками-османами та утворення Османської імперії з столицею в Стамбулі (за Візантії-Константинополі), положення грецького населення стало надзвичайно важким. Бувша титульна нація Візантійської імперії в Османській імперії трактувалася та всіляко принижувалася, як народ другого сорту: по-перше, тому що не турки, по-друге, тому що християни (не мусульмани). Особливо важким було становище грецьких жінок, оскільки чоловіки-греки могли знайти собі роботу в торговельному плаванні між численними островами Грецького архіпелагу, в торгівлі, навіть у турецькій поліції (нижні чини). Саме з такої родини походила Софія (у дитинстві її звали Дуду), батько якої служив за найнижчим рангом у міській поліції та невдовзі помер. Зрозуміло, що після цього родина Главані потрапила в скрутне становище. Інша версія походження Софії Вітт-Потоцької нав'язана з легендою про її аристократичне походження з родини Панталіса Маврокордато, члена княжої грецької родини, спорідненої з давніми володарями Візантії. Правнучка Панталіса нібито вийшла заміж за молодого грецького магната Челіче й народила від нього Софію. Версія про

PDF Complete
Your complimentary use period has ended. Thank you for using PDF Complete.
Click Here to upgrade to Unlimited Pages and Expanded Features

з княжого роду Челіче де Маврокордато
иною першого її чоловіка – Вітт, а потім –
зрозуміло, самою Софією.

У житті Софії Главані було чотири головних дебюти. Уперше вона дебютувала в ролі грецької служниці в польській місії в Стамбулі, яку очолював королівський інтернунцій (посол) Карл Боскамп – Лясопольський (1777-1778 рр.). Її на цю посаду влаштувала мати. Головним завданням Дуду на цій посаді було розважати посла та подобатися його гостям. Другий дебют був складнішим – вона стала дружиною офіцера Речі Посполитої, сина коменданта Кам'янецької фортеці (до речі, найбільшої в Польщі на кінець XVIII ст.) майора Юзефа Вітта, вступила в права шляхетського стану, опанувала його етикет. Усі ці події в житті Софії Главані, тепер уже Софії Вітт, відбувалися далеко від Стамбулу – вже на Подільській землі, в Україні. Як це сталося? Отже, після закінчення терміну своєї місії в Стамбулі, Боскамп повертався до Варшави і Дуду вмовила взяти її з собою. Вони проїжджали через Хотин, де заміжом за турецьким баші (начальником) була її сестра (за іншими даними – тітка), потім через Кам'янець-Подільський, де з Софією познайомився та закохався у неї Юзеф Вітт. 14 червня 1779 р. він узяв шлюб з нею в парафіяльному костьолі в Зіньківцях (передмістя Кам'янця). Отже, в житті Софії Главані-Вітт Кам'янецький період тривав з 1779 до 1793 рр. Чим він відзначився з точки зору туризму? Перш за все тим, що протягом 1781-1782 рр. це молоде подружжя перебувало у весільній подорожі в Європі – в Німеччині, Бельгії, Франції і Австрії. І тут відбувся третій дебют Софії Главані – як дами вищого світу, як уславленої красуні, що стала окрасою королівських салонів у Варшаві, Берліні, Парижі, Відні (відповідно – її знайомство з польським королем Станіславом Августом Понятовським, пруським – Фрідріхом II, французькою королевою Марією Антуанеттою, австрійським цісарем Йосипом II). До речі, знайомство Софії Вітт з австрійським цісарем відбулося на відомому бельгійському курорті Спа, який у другій половині XVIII ст. був модним місцем літніх зустрічей вишуканої публіки з багатьох країн Європи, передусім із Франції, Англії, Австрії. Приводом до щорічних приїздів у Спа була гадана лікувальна властивість тамтешніх мінеральних вод, яким приписували надзвичайно велику шкалу застосувань, насправді ж до Спа їхали переважно порозважатися. Спа вважався не лише модним, а й дуже вишуканим курортом. Сюди приїжджали

PDF Complete
Your complimentary use period has ended. Thank you for using PDF Complete.
Click Here to upgrade to Unlimited Pages and Expanded Features

магнати й фінансисти, а нерідко й та Юзеф Вітт були, мабуть, одними з истів», що завітали до Спа (і напевно першими, які залишили офіційну згадку про це). Але саме тут у Спа, відбувся третій дебют, що відкрив перед Софією шлях на вершини суспільної ієрархії, та означав важливу якісну зміну в її житті: саме в цей момент вона перестала бути просто дружиною майора Юзефа Вітта, у той час, як майор Юзеф Вітт став просто чоловіком славнозвісної красуні Софії. Після великої тріумфальної подорожі Європою, під час якої Софія звикла до обожнювання з боку найчільніших осіб Варшави, Берліна, Парижа, Відня, повернення до маленького містечка на південно-східних кордонах Речі Посполитої, населеного переважно вояками, вірменами-торговцями та кримінальними злочинцями (які відбували кару в замкових льохах) було для неї сумним та нудним. Кам'янець-Подільський, легендарна та найбільша фортеця Речі Посполитої на її південно-східних кордонах, на той час уже значно підупав, але стрімкі масивні мури фортеці над Смотричем, північною притокою Дністра в добу правління останнього польського короля Станіслава Августа Понятовського вважалися ще міцними укріпленнями, які за невеликих видатків на модернізацію, могли б обернутися на неприступну твердиню. Місто, що розкинулося в підніжжі замку, мальовниче, відреставроване стараннями коменданта Яна Вітта (який одночасно виступав й архітектором), природним каньйоном оточене водами Смотрича, який майже замкненим звивом охоплював увесь Кам'янець (нині це – Старе місто), з населенням, що сягало декілька тисяч осіб, було важливим торгівельним центром на тзв. Галицькому торговельному шляху, що вів з Німеччини й Польщі через Галичину та Поділля до Молдови, а далі – до самого Стамбулу. Тут можна було придбати лейпцизькі, вроцлавські, російські й турецькі товари, такі як, наприклад, цитрини, помаранчі, волоське або нікопольське вино, воблу (сушену рибу), рибу свіжу, вуджену, мариновану, кав'яр, осетрину, віск, лій і шкіри. З Стамбулу, Криму кам'янецькі купці-вірмени привозили килими, оксамит, зброю, вина, дорогі пахощі, пряності- все те, що складало комфорт тодішнього побуту. Головним осередком торгівлі в Кам'янці був Вірменський ринок, куди прибували каравани верблюдів з східними товарами, по які приїжджали купці з півночі та заходу. В місті функціонувало ще два

PDF Complete
Your complimentary use period has ended. Thank you for using PDF Complete.
Click Here to upgrade to Unlimited Pages and Expanded Features

ський. Але для Софії Вітт всього цього було зрозуміти. Замість пишних салонів багато скромніші покої гарнізонного помешкання генерала Вітта; замість галантних аристократів, дипломатів і двірських сановників – юрба безцеремонних офіцерів місцевого гарнізону й подільської провінційної шляхти, які нахабно залицялися до вродливої пані віце-комендантші. Її обожнювала половина чоловіків усього околу, вона викликала захват у приїжджих, і в такий спосіб отримала статус своєрідної «туристичної принади» Кам'янця, але така популярність її не дуже задовольняла, до того ж це не додавало їй доброї слави. Не допомогло й те, що Юзеф Вітт спеціально для Софії улаштував у долині Смотрича літній палац з садом. Алеї саду протягнулися вздовж обох берегів річки, були прикрашені екзотичними квітами та деревами. Софія, в платті з кринолiном, який вона першою одягла в місті, походжала по саду, зриваючи з дерев жовтогарячі персики та стиглі груші. Але незабаром і це їй знудилося. Софія шукала будь-якого приводу вирватися нарешті з Кам'янця у широкий світ. У серпні 1787 р. вона разом з пані Уршулею Мнішек, дружиною кам'янецького хорунжого, вирушила у велику туристичну експедицію (подорож) до Стамбулу та на острови Грецького архіпелагу (з наміром дістатися аж до Єгипту), у якій взяли участь понад тридцять осіб. Відносини її з Юзефом Віттом, який після смерті батька став генералом і комендантом Кам'янецької фортеці, були остаточно зіпсовані, хоча вона народила йому сина Яна. У 1791 р. починається четвертий і останній дебют Софії Главані-Вітт – її відносини з наймогутнішим магнатом Польщі – Станіславом Щенсним Потоцьким. Маєтки Потоцького займали територію близько 1,5 млн. га, на нього працювало 130 000 кріпаків в Україні та Польщі, а річний дохід господаря Тульчина перевищував 3 млн. польських злотих. Під час балу в Яссах, яким ушанували день іменин імператриці Катерини II він, можливо, вперше відкрив Софії свої почуття. Для історії дворічної гамбурзької еміграції цього магната разом із Софією Вітт в 1793-1795 рр., на жаль, бракує будь-яких джерел. Можна тільки приблизно уявити, як виглядало їхнє безтурботне існування в цьому великому німецькому портовому місті (наприкінці XVIII ст. воно налічувало близько 130 000 мешканців). В 1795 р. Софія ще Вітт подалася до Варшави, а потім Львова, щоб розпочати справу про розлучення з Юзефом Віттом.

PDF Complete
Your complimentary use period has ended. Thank you for using PDF Complete.
Click Here to upgrade to Unlimited Pages and Expanded Features

в Мінську, Софія народила Щенсному назвали Константином. Це був перший з народитися від нешлюбного, а потім шлюбного зв'язку Софії Главані з Станіславом Щенсним Потоцьким. До шлюбного узаконення цього зв'язку Софія народила ще двох дітей – Миколая і Гелену. Але всі троє позашлюбних дітей померли ще в ранньому дитинстві. Натомість щасливо зросли ті п'ятеро дітей, які народилися вже після шлюбу Щенсного з Софією. Риску майже 17-річного заміжжя Софії Главані за Юзефом Віттом було підбито в 1796 р., коли була узгоджена і підписана в Львівському суді розлучно-майнова угода, яку підписали обидві сторони, а також свідки. Але залишалася ще одна перешкода – шлюб Потоцького з Юзефіною. Незважаючи на це, Софія Главані вже з 1796 р. проживала разом з Щенсним у його маєтку в Тульчині (нині Вінницька обл.). Осівши в Тульчині, Щенсний робив усе, що було в його змозі (а міг він багато), аби надати привабливості цій місцевості в очах вродливої грекині. На острові посеред тульчинського ставка він спорудив турецьку лазню, оточену колонами з майстерною різьбою в мавританському стилі, а розкішне обладнання для лазні за великі гроші спровадив із Стамбулу. Тож Софія могла розкошувати тут у турецьких ваннах, до яких звикла ще замолоду. Та найщедрішим та безумовно найпрекраснішим подарунком Щенсного Софії був великий парк під Уманню (нині Черкаська обл.), названий «Софіївкою»; саме цей парк згодом став найдовговічнішою і найславетнішою пам'яткою, пов'язаною з її ім'ям (нині – це Національний дендрологічний парк «Софіївка», позначений серед семи Туристичних чудес України).

Великий день у житті Софії Главані настав 17 (28) квітня 1798 р., коли в тульчинському костьолі перед шлюбним вівтарем вона нарешті здобула право носити прізвище Потоцької. Про життя Софії й ситуацію в Тульчині протягом 1799-1805 рр. відомо небагато. Деякі дані свідчать, що 1800 року (на своє сорокаріччя) вона разом зі Щенсним здійснила тривалу подорож на Захід, під час якої серед інших країн відвідала Італію. За якийсь час після повернення з цієї подорожі Софія народила другого сина, зачатого в шлюбі зі Щенсним – Мечислава, в наступні роки на світ по черзі прийшли дві доньки – Софія й Ольга, нарешті, наймолодший син Болеслав. Точні дати народження цих дітей,

PDF Complete
Your complimentary use period has ended. Thank you for using PDF Complete.
Click Here to upgrade to Unlimited Pages and Expanded Features

ав Щенсний Потоцький помер у Тульчині п'ятидесяти трьох років. Софія пережила чила своє життя в 1822 році, 12 (24) листопада. Її тіло поклали на вічний спочинок не в Тульчині, а в Умані, неподалік від її улюбленої «Софіївки». Однак там вона пролежала нецілу чверть століття. 1832 року маєток і парк під Уманню, якими понад десять років володів перший шлюбний син Щенсного та Софії Олександр Потоцький, було конфісковано на користь російської державної скарбниці. «Софіївка» отримала нову назву – «Царицин сад» - і перейшла у власність імператорської родини. Невдовзі домовину з тлінним прахом Софії Потоцької перевезли з уманської церкви до Тального в Уманському повіті, яке успадкувала після матері її дочка Ольга Потоцька-Наришкіна. Її поставили в підземеллі місцевої церкви, яку згодом, 1846 р., було перебудовано. Після 1917 р., в період тзв. радянської секуляризації більшості сакральних споруд в Україні та Росії, церкву в Тальному знову перебудували й призначили для інших потреб. Однак гробниць у підземеллі цієї будівлі ніхто не чіпав. Нині у відновленій церкві й досі спочиває прах тієї, яку в другій половині XVIII ст. п'ять найбільших королівських дворів Європи визнали найвродливішою жінкою епохи Просвітництва.

Висновки. Постать Софії Вітт-Потоцької має тісні й розгалужені зв'язки з зародженням та розвитком туризму на підставі європейської культурно-історичної спадщини в Україні. З її ім'ям пов'язаний (і названий) Національний дендрологічний парк «Софіївка», занесений в перелік «Семи туристичних чудес України». З її життям пов'язані ще два туристичних дива України – Національний історико-архітектурний заповідник «Кам'янець» (де Софія Вітт провела майже 17 років свого заміжжя за віце-комендантом, згодом комендантом Кам'янецької фортеці, майором, згодом генералом Юзефом Віттом (польський слід) і де ним був створений для неї ландшафтний парк, який на жаль, не зберігся до нашого часу) та Хотинська фортеця (де вона перебувала проїздом у Кам'янець – турецький слід). Софія Вітт, мабуть, однією з перших подолян відвідала відомий й нині курорт Спа в Бельгії. Її можна вважати й засновницею «гендерного туризму» в Україні, якщо згадати подорож до Стамбулу та на Грецькі острови. Можна пригадати й інші зв'язки Софії Вітт-Потоцької з зародженням та розвитком туризму в Україні, але й наведеного вище, на нашу

PDF Complete
Your complimentary use period has ended. Thank you for using PDF Complete.
Click Here to upgrade to Unlimited Pages and Expanded Features

щоб присвятити статтю цій непересічній
ва, чиє життя пройшло в Україні, на
викликає цікавість як українських, так і іноземних (особливо польських, російських, турецьких та грецьких) туристів. А найкращою згадкою і пам'яткою на честь Софії Вітт-Потоцької є Національний дендрологічний парк «Софіївка», який й нині викликає захоплення в тисяч відвідувачів з усіх куточків світу.

Література

1. Будзей О.В. Вулицями Кам'янця-Подільського / Серія «Історичні місця України / О.Будзей. – Львів: Світ, 2005. – 272 с.

2. Винюкова-Волкова В. Легенди старого Кам'янця / В. Вінюкова-Волкова. - Кам'янець-Подільський: ПП «Медобори-2006», 2009. – 48 с.

3. Лоєк Є. Історія прекрасної бітинки /З польськ. пер. А Андрухів /Серія «Життєписи»/ Є. Лоєк. – Київ: Юніверс, 2005. – 448 с.

4. Смирнов І.Г. Логістика туризму: Навч. пос. / І. Смирнов. – К.: Знання, 2009. – 444 с.

5. Смирнов І.Г. Логістичний аспект туристичних чудес Україні: заповідник «Кам'янець» // Географія та туризм. – Вип. 11. – 2011. – С. 136-148.

6. Dr Antoni J. – Rolle: Losy pieknej kobiety/ Wybor pism. – Krakow, 1966, T.1. - C. 148-198.

PDF Complete
Your complimentary use period has ended. Thank you for using PDF Complete.
Click Here to upgrade to Unlimited Pages and Expanded Features

Соколова Софія Володимирівна
Національний педагогічний університет
імені М.П. Драгоманова, Київ
Університет Марії Кюрі-Склодовської, Люблін (Польща)
sofia_sokolova@ukr.net

УНІВЕРСИТЕТ МАРІЇ КЮРІ-СКЛОДОВСЬКОЇ В ЛЮБЛІНІ – ОДИН ІЗ АКТИВНОДІЮЧИХ ОСЕРЕДКІВ УКРАЇНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ ПОЛЬЩІ

Сучасні тенденції розвитку європейської мовної освіти зорієнтовані на Рекомендації Ради Європи [1: 5], відповідно до яких, в інтересах зростання мобільності, більш ефективного міжнародного спілкування та одночасного дотримання поваги до особистості і культурних відмінностей, кращого доступу до інформації, більш інтенсивної особистісної взаємодії, що покращує робочі стосунки і поглиблює взаємне розуміння, необхідна подальша інтенсифікація процесів вивчення та викладання мов.

Традиційно осередками мовної освіти є університети, які забезпечують професійну підготовку майбутніх фахівців, науковий поступ у різних галузях пізнання та формування системи морально-естетичних цінностей суспільства. Особливої ваги в такому руслі набувають навчальні заклади, які здійснюють викладання української мови в умовах іншомовного середовища – в умовах, коли українська мова є мовою національної меншини або мовою країни-сусіда з давніми міжнаціональними контактами, мовою збереження культури та самоідентифікації українців, які проживають за межами України.

Метою пропонованої статті є висвітлення окремих аспектів функціонування української філологічної освіти на теренах Польщі – досвід україністики в Університеті Марії Кюрі-Склодовської в Любліні. Джерельною базою представленого матеріалу є навчально-методична інформація, розміщена на офіційному сайті університету, наукова література, видана Закладом української філології університету, а також результати анкетування студентів університету, проведеного автором статті у грудні 2012 року.

Україністичні студії в Університеті Марії Кюрі-Склодовської в Любліні мають усталені традиції – Заклад української філології було відкрито у складі Інституту слов'янської філології

PDF Complete
Your complimentary use period has ended. Thank you for using PDF Complete.
Click Here to upgrade to Unlimited Pages and Expanded Features

2 року. Студенти за новим напрямком 1992–1993 навчальному році. Першим рофесор Міхал Лесів, який до моменту відкриття Закладу вже багато років на базі університету Марії Кюрі-Склодовської здійснював ґрунтовні дослідження з україністики. Від 1 жовтня 1998 року керує Закладом професор Фелікс Чижевський, який активно підтримує наукові міжуніверситетські контакти з вищими навчальними закладами України.

Особливості наукової, методичної та виховної діяльності Закладу української філології Університету Марії Кюрі-Склодовської широко висвітлюють у науковій літературі професор Міхал Лесів [7], професор Любов Фроляк [3], доктор Матеуш Ястрембский [5], доктор Марія Борчух та інші.

Заклад здійснює підготовку студентів на першому рівні вищої освіти (1-3 курс) у напрямках «Українська мова в бізнесі» (невчительський напрямок), «Українська й польська мови» (учительський напрямок) та на другому рівні (4-5 курс) – «Переклад». А також післядипломне навчання зі спеціальності «Переклад».

Відповідно до даних анкетування, проведеного серед студентів університету, стратифікація студентства (яке вивчає українську мову як спеціальність або як одну з іноземних мов) Закладу є такою:

Напрямок навчання	Громадянство		Національність	
	польське	українське	польська	українська
Українська філологія	38 (51 %)	12 (16 %)	41 (55 %)	9 (12 %)
Вивчення української мови як іноземної	25 (33 %)	0	25 (33 %)	0
Усього	63 (84 %)	12 (16 %)	66 (88 %)	9 (12 %)
Усього опитано	75 (100 %)		75 (100 %)	

Під час підготовки до аудиторних занять, викладачі Закладу враховують таку різницю у підготовленості студентів до сприйняття україномовного матеріалу [4: 68-69]:

1) є багато студентів, які знають українську мову, – це переважно представники української меншини в Польщі, які закінчили ліцеї з українською мовою навчання, та

PDF Complete
Your complimentary use period has ended. Thank you for using PDF Complete.
Click Here to upgrade to Unlimited Pages and Expanded Features

и, що приїхали на навчання до Польщі
кіл в Україні;
не знає української, але у школі вони вивчали іншу слов'янську мову (наприклад, російську) як одну з іноземних;
3) група студентів, які не знають української та жодної іншої слов'янської мови.

Студентів, які вперше знайомляться з українською мовою саме в університеті, більшість – передусім на них зорієнтовані діючі навчальні плани та програми Закладу української філології. Але багато й студентів, які вже мають певний досвід у вивченні української мови. З-посеред 75 опитаних шестеро мають як українське громадянство, так і національність. Дев'ятеро осіб також пов'язані з Україною: із них шестеро – поляки, які мають українське громадянство, а троє – українці з польським громадянством. Така різноманітність студентства значно ускладнює процес навчання та спонукає викладачів Закладу до використання різних методів диференційованого навчання, метою чого є забезпечення підвищення рівня україномовної компетенції усіх студентів.

Поряд із навчально-методичною діяльністю, викладачі Закладу активно здійснюють і наукову, спрямовану на дослідження мовних і літературних явищ. Ключовими серед них є: етнолінгвістичні явища на польсько-східнословянському пограниччі, народна лексика південного Підлясся, дослідження сучасної української мови, українська література на слов'янському тлі [6].

Важливою рисою Закладу української філології є залучення студентів до наукової діяльності – з цією метою діє Наукове Коло Україністів [8: 3], яке сприяє зацікавленню студентства україністикою та спонукає до самостійності в наукових дослідженнях.

У ході анкетування було опитано 75 студентів Університету Марії Кюрі-Склодовської всіх курсів та форм навчання, майбутнім фахом яких буде українська філологія та які вивчають українську як одну з іноземних мов. Серед них 12 осіб (16 %) беруть участь у наукових заходах, організованих університетом. Це переважно участь у Науковому колі україністів та в наукових конференціях та дискусіях (Див. мал. 1).

PDF Complete
Your complimentary use period has ended. Thank you for using PDF Complete.
Click Here to upgrade to Unlimited Pages and Expanded Features

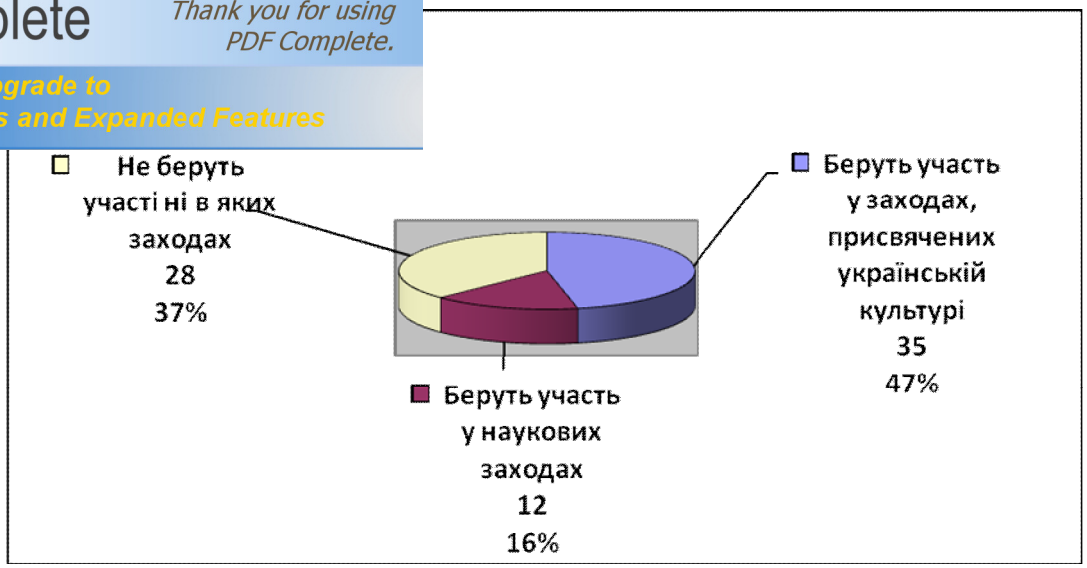

Малюнок 1. Участь студентів у позааудиторних науково-культурних заходах

Крім наукових, Заклад української філології проводить та підтримує ряд проектів, присвячених популяризації української мови та культури, – це організація Загальнопольського конкурсу декламації української поезії та прози (спільно з Центром культури в Любліні та Воєводським Осередком культури в Любліні), реалізація гранту «Українська література: історія та сучасність» (спільно з Хелмською публічною бібліотекою), участь у дидактичному проекті «Україна – познайомся з найближчим сусідом» [5: 255]. У цих та інших культурно-освітніх заходах студенти беруть активну участь, про що вони повідомили в анкетах. Це передусім українське караоке, читання поезій (конкурси декламації), заходи, присвячені українським традиціям і святам, виготовлення українських писанок, прикрас, хеппенінги тощо.

Важливе місце у культурному житті студентів займають також заходи, організовані на рівні міста, про які студенти дізнаються (окрім інших джерел) за допомогою інформаційних можливостей університету. Серед них: фестивалі «Україна в центрі Любліна», «Дні української культури», Ночі Культури, концерти українських колективів в Любліні, покази українських фільмів, промоції України, театральні вистави, презентації фільмів, Дні добросусідства, організовані Польською та Українською стороною, зустрічі з письменниками, презентації книжок, літературні конференції, заходи, організовані українським товариством у

PDF Complete
Your complimentary use period has ended. Thank you for using PDF Complete.
Click Here to upgrade to Unlimited Pages and Expanded Features

раїнців, організовані Фундацією Іоанна села тощо.

нтів зазначили, що є волонтерами у групі, яка займається українською тематикою. Вони беруть участь в організації заходів, пов'язаних з популяризацією української культури та мистецтва (наприклад, на Ягелонському Ярмарку). Один студент повідомив, що грає в музичному колективі, у репертуарі якого серед інших творів є й українські.

Отже, Заклад української філології Інституту слов'янської філології Університету Марії Кюрі-Склодовської у Любліні, реалізуючи пункт D.17 Рекомендацій Комітету міністрів Ради Європи «Про сучасні мови» [2] – забезпечуючи баланс між професійним, культурним і особистим розвитком, пропонуючи мовні курси, що поєднують загальний і професійний компоненти, – в умовах польськомовного середовища сприяє професійно орієнтованому вивченню української мови, літератури та культури. Діяльність цього навчального закладу вирізняє високий рівень науково-методичної підготовки викладачів, уміння зацікавити студентів і спонукати до збереження та примноження українських традицій у Польщі.

Використана література

1. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / Науковий редактор українського видання доктор пед. наук, проф. С. Ю. Ніколаєва. — К.: Ленвіт, 2003. — 273 с.
2. Рекомендація N R (98) 6 Комітету міністрів Ради Європи «Про сучасні мови», ухвалена Комітетом міністрів на 623-му засіданні заступників міністрів від 17 березня 1998 р. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу. — http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=994_725.
3. Frolak Lubow. Język ukraiński jako obcy w nauczaniu uniwersytetskim // Teka Komisji Polsko-Ukraińskich związków kulturowych. — Tom III. — Lublin; Polska Akademia Nauk: Oddział w Lublinie, 2008. — S. 5—6.
4. Jastrzębski Mateusz. Błędy językowe studentów w odmianie czasownika: z praktyki nauczania języka ukraińskiego na I roku Filologii Ukraińskiej // Teka Komisji Polsko-Ukraińskich związków

PDF Complete
Your complimentary use period has ended. Thank you for using PDF Complete.
Click Here to upgrade to Unlimited Pages and Expanded Features

III. — Lublin; Polska Akademia Nauk: 08. — S. 67—72.
Vczoraj, dziś i jutro Filologii Ukraińskiej w Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie // Teka Komisji Polsko-Ukraińskich związków kulturowych. — Tom V. — Lublin; Polska Akademia Nauk: Oddział w Lublinie, 2010. — S. 251—255.
6. Problematyka badawcza. Zakład Filologii Ukraińskiej // Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу. — http://www.umcs.lublin.pl/jednostki.php?id=220.
7. Scripta manent. Bio-bibliografia profesora Michała Łesiówa na osiemdziesięciolecie urodzin // Pod redakcją Marii Borciuch i Mateusza Jastrzębskiego. — Lublin: Wydawnictwo UMCS, 2009. — 120 s.
8. Studia na Filologii Ukraińskiej // Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу. — http://www.umcs.lublin.pl/images/media/Instytut.Filologii.Slowianskiej/Inf..2012-13.U.pdf.

Тимкова Валентина Андріївна
Вінницький національний аграрний університет
м. Вінниця

ЗАСТОСУВАННЯ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ЗАНЯТТЯХ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Актуальність теми. Комп'ютери настільки змінили світ, що сьогодні вже неможливо уявити наше життя без них. Сучасний розвиток новітніх інформаційних технологій відкриває новий простір для багатьох сфер діяльності, особливо яскраво це проявляється у сфері спілкування. Телекомунікації дозволяють дуже швидко зв'язатися практично з будь-якою людиною, як би далеко вона не знаходилась. Комп'ютерне спілкування, що виникло в інформаційну епоху, ставить перед людиною й людством нові найгостріші проблеми, пов'язані з новими ціннісними конфліктами – культурними, цивілізаційними, соціальними.

PDF Complete
Your complimentary use period has ended. Thank you for using PDF Complete.
Click Here to upgrade to Unlimited Pages and Expanded Features

мунікації можна назвати процес, у якому ше учасників, об'єднані спільною метою еалізують його за допомогою віртуальних комунікативних технологій [5]. Нові інформаційні технології радикально змінили сам тип існування людини. Позитивний бік інформаційних технологій очевидний – це розширення комунікативних можливостей, лібералізація, оперативність, доступність інформації, поліфункціональність. Однак спостерігаються й негативні впливи інформаційних технологій на соціокультурне середовище: руйнування традиційних механізмів передачі інформації; поява нових форм маніпуляції свідомістю; спрощення, тривіалізація інформаційно-комунікативного поля; знеособлювання, деперсоніфікація самого суб'єкта інформаційно-комунікативних стосунків; формування нових форм залежності; виникнення інформаційного перевантаження, інформаційного стресу й інших негативних наслідків як для суспільства в цілому, так і для особистості зокрема [3, с. 3]. Спілкування за допомогою комп'ютера велося з того часу, відколи два перші комп'ютери, пов'язані у протомережу, обмінялися першими бітами даних. Уже у 80-ті рр. XX століття поширюються мережі персональних комп'ютерів, а в 90-і роки настали кардинальні зміни: поява мережі Інтернет у її сучасному вигляді, тобто World Wide Web, а також розробка та впровадження інтернет-пейджера ICQ [4].

На сьогодні найпопулярнішими формами віртуального спілкування є форуми, чати, блоги, інтернет-пошта, інтернет-пейджери тощо; окремо можна розглядати спілкування через мобільний телефон, а також таке явище як флешмоб. У віртуальному світі увага здебільшого не звертається ні на зовнішність, ні на вік самої людини, а цінується, перш за все, вміння висловити думку. Отже, віртуальний світ розширює сферу спілкування, утворює власну систему комунікації, поглядів та цінностей, дає нові можливості для розвитку особистості, але за умови, якщо людина, потрапляючи до мережі, не обирає її як основний спосіб спілкування, якщо в неї не розвивається „інтернет-залежність".

Комп'ютери стрімко увійшли в різноманітні сфери повсякденної діяльності суспільства, тому широке запровадження комп'ютерної техніки у процесі навчання є важливим завданням педагогів. Комп'ютер сприяє не тільки розвитку самостійності,

PDF Complete
Your complimentary use period has ended. Thank you for using PDF Complete.
Click Here to upgrade to Unlimited Pages and Expanded Features

ітів, його застосування дозволяє змінити освітніх послуг, зробити заняття більш ’ютер забезпечує активізацію діяльності викладача і студентів на занятті, сприяє здійсненню диференціації та індивідуалізації навчання, розвитку спеціальної або загальної обдарованості, формуванню знань, посилює міжпредметні зв’язки. У процесі інтерактивного навчання у студентів формуються, виявляються і реалізовуються міжособистісні взаємовідносини, засвоюється досвід, нагромаджуються знання, формуються практичні уміння і навички, виробляються погляди і переконання.

На заняттях з української мови за професійним спрямуванням у Вінницькому національному аграрному університеті широко використовуються мультимедійні технології як засіб пізнавального інтересу до вивчення навчальної дисципліни. Використання інформаційних технологій на практичних заняттях з української мови за професійним спрямуванням відбувається різними способами, це залежить від низки факторів, найважливішими з яких є такі: потреби конкретного заняття, рівня володіння різними програмами та наявністю сертифікованих програм ВНЗ. Серед зазначених технологій ми використовуємо такі їх види: інформаційні технології; електронні підручники; окремі типи файлів (зображення, відео-, аудіо-, анімації); розроблені авторські заняття (інтеграція об’єктів в один формат-презентації).

Використання комп’ютерних технологій під час вивчення української мови за професійним спрямуванням для немовних вищих навчальних закладів дає можливість:

- посилити мотивації навчання;
- активізувати навчальну діяльність студентів, посилити їх роль як суб’єкта навчання;
- індивідуалізувати навчання (певний інформаційний комплекс сприяє поглибленню знань студентів, а також допомагає надолужити пропущене);
- урізноманітнити форми подання інформації;
- урізноманітнити типи навчальних завдань;
- комп’ютерні тести (розроблено із таких дисциплін, як: «Українська мова за професійним спрямуванням», «Іноземна мова» допомагають перевірити знання студентів;
- використання слайдів допомагає у наочній формі відображати певні лінгвістичні явища, факти, що допомагає

PDF Complete
Your complimentary use period has ended. Thank you for using PDF Complete.
Click Here to upgrade to Unlimited Pages and Expanded Features

знань (наприклад, презентації сприяють
ого світогляду студентів, ознайомленню їх
лення лінгвістичної науки, зокрема професійної термінології, стилістичної диференціації української мови, основні правила й особливості складання документів тощо);

- забезпечення негайного зворотного зв'язку, можливість рефлексії;
- використання презентацій допомагає більш глибокому засвоєнню лексикології, фразеології, а також збагачує активний словник студентів, сприяє формуванню орфографічних та орфоепічних навичок.

Серед інтерактивних форм навчання використовуємо модульну технологію, методика якої є досить складною, оскільки вимагає постійної роботи викладача і студента, що забезпечує ефективне просування в інтелектуальному їх розвитку, підвищення їх компетентності у лінгвістичній дисципліні.

При використанні інтерактивних методів, як правило, моделюються реальні життєві ситуації, пропонуються проблеми для спільного вирішення, застосовуються рольові ігри, тому такі методи сприяють формуванню у студентів умінь і навичок, виробленню їх власних цінностей, створюють атмосферу співпраці, творчої взаємодії в навчанні.

У добірці електронних презентацій подаються вправи тренувального характеру, які сприяють кращому засвоєнню теми, формуванню певних умінь і навичок. Електронний варіант навчальних посібників, тестів використовується викладачами під час занять повною мірою або вибірково, студентами – самостійно, в позаурочний час.

Отже, живучи в епоху інформаційних технологій, ми зобов'язані користуватися всім їх багатством, перевагами під час викладання навчальних дисциплін. Використання інформаційних комп'ютерних технологій сприяє тому, що за короткий час студент спроможний засвоїти та переробити великий обсяг інформації. Фактичне сприйняття демонстраційних матеріалів є в 60 тисяч разів швидшим, аніж тексту, який читаємо. Саме тому, на нашу думку, наочне подання інформації має велике значення під час проведення лекцій, публічних виступів, узагальнення досвіду тощо. Медичні та психологічні дослідження в галузі сприйняття й оброблення

PDF Complete
Your complimentary use period has ended. Thank you for using PDF Complete.
Click Here to upgrade to Unlimited Pages and Expanded Features

наступне: 83% всієї інформації ми
орових органів, 11% – слухових, 3,5% – за
тактильних рецепторів. Запам'ятовування інформації відбувається таки чином: якщо сприймається лише слухова інформація, то засвоюється 20% матеріалу; якщо інформація отримується лише за допомогою зору, то запам'ятовується до 30% матеріалу. За умови комбінованого поєднання слухового та зорового каналів інформації людина спроможна швидко засвоїти до 60% отриманої інформації. Таким чином, використання мультимедіа сприяє кращому вивченню навчальної інформації на заняттях.

Досвід створення та використання презентацій у процесі вивчення української мови дозволяє визначити низку факторів, які впливають на ефективність навчально-виховного процесу:

- зростання впливу виступу на аудиторію, оскільки значний обсяг інформації сприймається зоровими та слуховими рецепторами одночасно;
- полегшення розуміння і сприйняття поданого матеріалу;
- запам'ятовування навчального матеріалу на значний період;
- збільшення психологічної вірогідності прийняття правильних висновків, суджень, узагальнень;
- скорочення часу на розкриття проблеми.

Мультимедійні заняття, зазвичай, будуємо за такою структурою:

1. Мотивація заняття – короткий вступний матеріал. Часто під час мотивації створюється проблемна ситуація за допомогою проблемного запитання.
2. Оголошення теми та очікуваних результатів заняття.
3. Основна частина заняття – опанування навчальним матеріалом: робота з

поняттями, невеликими текстовими фрагментами, що містять навчальну інформацію, відеосюжетами, фотодокументами, таблицями, схемами (виклад необхідної інформації з теми у вигляді слайдів). Мультимедійні технології дозволяють подати студентам набагато більше інформації, ніж на занятті без використання комп'ютера.

Основна частина заняття може включати і проведення невеликої навчальної дискусії, роботу в групах, творчий звіт з виконання індивідуального завдання. Звісно, використовуються і традиційні форми роботи та методи і прийоми навчання.

PDF Complete
Your complimentary use period has ended. Thank you for using PDF Complete.
Click Here to upgrade to Unlimited Pages and Expanded Features

заняття включає рефлексію почуттів

найбільше), способів діяльності студента (для прикладу, чи раціональними були види діяльності, завдання, що використовувалися під час заняття) та відтворення студентами основних понять заняття з демонстрацією слайдів з текстовими фрагментами.

Висновки. Отже, при застосуванні мультимедійних технологій на занятті з української мови за професійним спрямуванням ми маємо дві основні переваги – якісну і кількісну. Якісно нові можливості очевидні, якщо порівняти словесні описи з безпосереднім аудіовізуальним уявленням. Кількісні переваги виражаються в тому, що мультимедіа середовище багато вище за інформаційною щільністю. Дійсно, одна сторінка тексту, як відомо, містить близько 2 Кбайт інформації. Викладач вимовляє цей текст приблизно в перебігу 1-2 хвилин. За ту ж хвилину повноекранне відео приносить близько 1,2 Гбайт інформації. Ось чому «краще один раз побачити, ніж сто разів почути».

Мультимедіа програми представляють інформацію в різних формах і тим самим роблять процес навчання ефективнішим. Економія часу, необхідного для вивчення конкретного матеріалу, у середньому становить 30%, а придбані знання зберігаються в пам'яті значно довше. Структурна компоновка мультимедійної презентації із застосуванням гіпертекстових посилань розвиває системне, аналітичне мислення. Крім того, за допомогою презентації можна використовувати різні форми організації пізнавальної діяльності: фронтальну, групову, індивідуальну.

Література:

1.Аракин В.Д. Англо-русский словарь / Аракин В.Д., Выгодская З.С., Ильина Н.Н. – М.: Государственное издательство иностранных и национальных словарей, 1962.

2. Великий тлумачний словник сучасної української мови / Уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. – К.; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2001. – 1440 с.

3. Жуликова О.В. Компьютерное общение как атрибут духовной социализации личности: Дис. канд. социол. наук: спец. 22.00.06 / О.В. Жуликова. – Тамбов, 2004. – 200 с.

4. Почепцов Г.Г. Теорія комунікації / Г.Г. Почепцов. – К.: Видавничий центр «Київський університет», 1999. – 308 с.

Your complimentary use period has ended. Thank you for using PDF Complete.
Click Here to upgrade to Unlimited Pages and Expanded Features

Чмир Олексій Володимирович
ий національний університет, м. Донецьк

ІДЕЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ САМОСВІДОМОСТІ В ТРАКТАТАХ СТАНІСЛАВА ОРІХОВСЬКОГО

Яскравою постаттю в українській літературі XVI ст. був виходець з Галицької землі – Станіслав Оріховський. Спочатку його доробок був предметом вивчення лише польських науковців, а вже на початку 1990-х років й українських. Саме з ідеї Відродження, яка за розумінням С. Оріховського зводиться до вільної людини, мислитель і будує «власну концепцію держави та її правителя» [2].

Станіслав Оріховський-Роксоланин народився 1513 року в селі, що тоді належало до Перемишлянської єпархії Руського воєводства, у сім'ї окатоличеного українського шляхтича. Його матір'ю була шляхтянка Ядвіга Баранецька, дочка православного священика. Як згадував сам Оріховський, навчання він почав у школі нижчого ступеня в Перемишлі, де здобував «початки письма і всіляких наук, відповідних хлоп'ячим літам», вже тоді відзначаючись «швидким розумом і доброю пам'яттю». Навчався в університетах Європи (Краківському, Віденському, Віттенберзькому, Падуанському, Болонському). Після сімнадцятирічного перебування за кордоном, Оріховський повертається назавжди на батьківщину. Оселяється у родовому маєтку. Під тиском обставин й супроти власної волі приймає сан священика. Незважаючи на закони конфесії, одружився, провадив активну діяльність за зняття з католицьких священників целібату.

С. Оріховський – автор таких загальновідомих суспільно-політичних трактатів: дві промови «Про турецьку загрозу» (1543, 1544 рр.), «Про целібат» (1547 р.), «Відступництво Риму» (1547 р.), «Напучення королеві польському Сигізмунду II Августу» у двох редакціях (1543, 1548 рр.), «Промова на похороні Сигізмунда I» (1548 р.). Ці праці написані латиною, хоча С. Оріховський писав і польською мовою, це твір «Квінкункс» (1564 р.), листи, памфлети, промови тощо. У багатьох своїх листах С. Оріховський підкреслював свою приналежність до українського народу, називаючи себе Роксоланином. Письменник поділяв гуманістичні погляди, що говорили про цінність кожної людини й возвеличували її призначення у світі. Він вважав природу людини божественною,

PDF Complete
Your complimentary use period has ended. Thank you for using PDF Complete.
Click Here to upgrade to Unlimited Pages and Expanded Features

одою волі. З цього випливає, що «головне
ни полягало в тому, щоб досягти пізнання
раючись на свої божественні задатки» [1].

У добу Відродження на новому рівні розуміється проблема свободи волі. На думку С. Оріховського, людина наділена не тільки розумом, а й свободою волі: «Свобода волі потрібна їй, аби творити добро чи зло, бо майбутнє визначається людиною, а не Богом. Сенс життя людини – у досягненні щастя та особистої свободи. Найбільша вартість людського життя – залишитися в пам'яті нащадків після смерті» [2].

У творах Оріховського постійно повторюється думка про те, що кожен сам є ковалем свого щастя. Гідними людьми він вважає тих, хто справами довів відданість інтересам своєї країни, бо суспільне визнання приходить завдяки достойному вчинку. Підтвердження цьому Оріховський шукав в античній спадщині.

У концепцію держави С. Оріховського чудово вливається ідея антропоцентризму, бо для нього людина – основний чинник утворення держави і розвитку її історії. Багато чого в цій концепції запозиченого з античних політичних теорій. Але ці запозичення повністю відповідали його власним уявленням про державу. Уявлення С. Оріховського про державу були такими: «Держава є об'єднанням багатьох домів, поселень, міст, повітів, земель, вільних людей, які одному, родом найславнішому, волею найяснішому, справедливістю найпохвальнішому і мужністю найславнішому зверхникові, обраному вільним голосом вільних людей, для спільного добра добровільно піддані» [3, с. 240].

Одне з центральних місць у творчості Оріховського займало обґрунтування так званої Польської політії, що забезпечувала особисту свободу, політичні та юридичні права, а також привілеї представникам шляхетського стану. Уявлення письменника про політичну організацію суспільства співпадало з канонами європейської ренесансної думки, де основна увага приділялася будові форми правління та державних інститутів за аналогією з природними системами.

На думку Оріховського, «політичний і державний устрій Польщі – це «коронне тіло», основними складниками якого є король, рада та суспільство» [1]. Вони можуть взаємодіяти між собою за допомогою прав та привілеїв. Повноправними громадянами країни вважалася шляхта і духовенство, а решта

PDF Complete
Your complimentary use period has ended. Thank you for using PDF Complete.
Click Here to upgrade to Unlimited Pages and Expanded Features

слуг. Отже, «правом громадянства у ...скористатися виключно панівні верстви, ..., ремісники, купці відлучалися від громадянства, «оскільки були підневільними й недостатньо доброчесними» [1].

С. Оріховський вважав, що у тих державах, де не приділяється увага природному праву, все населення стає невільниками. Тобто можна сказати, що тільки правовий устрій держави може гарантувати свободу громадянам. Там, де правління короля відповідає нормам права, людина отримує свободу, а якщо існує тиранія, то кожен з людини перетворюється на «людську тінь».

Письменника цікавило питання правомочності влади посадженого шляхтою на трон правителя. У середньовіччі законність королівської влади пов'язувалася з церковним освяченням. Саме тому С. Оріховський вважав, що королем стає не той хто має золоту корону, а той хто наділяється силою Божого слова під час коронування. Бо під час коронування майбутній король наділяється «королівським духом», а також отримує охоронця на небі — «особливого ангела».

У добу Відродження зародилася теорія природного права. С. Оріховський називає такі принципи природного права: право власності, рівних можливостей, дотримання договорів; право на життя, мир, злагоду в суспільстві; на справедливість, шлюб. Щодо права на шлюб, то С. Оріховський категорично проти заборони католицьким священикам одружуватися. Цій темі присвячено трактати «Про целібат» і «Відступництво від Риму», де намагається довести шкідливість целібату, бо природне право вважав вище за людські закони.

На думку С. Оріховського, який виклав свої погляди у «Напученні», король має турбуватися про народ, це – найвищий закон держави. «Король призначається для держави, а не держава для нього» [2]. А діяльність людини, в свою чергу, має бути спрямована на служіння державі та суспільству загалом. Гуманістів дуже цікавить справедливість, вона «характеризує відповідність між практичною роллю індивідів або соціальних груп у житті суспільства та їх соціальним становищем, між їхніми правами й обов'язками, між вчинками і винагородами, заслугами людей та їх суспільним визначенням» [3, с. 277]. С.Оріховський закликає короля подбати про справедливість, «якщо хочеш у країні зажити слави

PDF Complete
Your complimentary use period has ended. Thank you for using PDF Complete.
Click Here to upgrade to Unlimited Pages and Expanded Features

. 44]. Мислитель вважає справедливість

о ідеї громадянського гуманізму сприяли формуванню національної самосвідомості, почуття патріотизму, утвердженню цінності політичних свобод. Ці ідеї одні з найважливіших у спадщині С. Оріховського, бо розвивалися на основі західноєвропейської гуманістичної суспільно-політичної думки, але розростаючись на українській території набували національного забарвлення.

Література

1. Сас П. Станіслав Оріховський [Електронний ресурс] / П. Сас. – Режим доступу:http: // spilka.uaweb.org/library/orichowski.html
2. Куташев І. Суспільно-політичні погляди Станіслава Оріховського [Електронний ресурс]/ І. Куташев. – Режим доступу: http: // www.politik.org.ua/
3. Литвинов В. Ренесансний гуманізм в Україні. Ідеї гуманізму епохи Відродження в українській філософії XV — початку XVII століття / В. Литвинов. – К., 2000. – 472 с.
4. Українські гуманісти епохи Відродження. Антологія у 2 частинах. – Частина 1. – К., 1995.

Ярошевич Ірина Андріївна
кандидат філологічних наук, доцент
Донецький національний університет, м. Донецьк

ФІЛОСОФІЯ БУТТЯ ЛЮДИНИ У ПОЕТИЧНІЙ ТВОРЧОСТІ МИКОЛИ ЧЕРНЯВСЬКОГО

Микола Чернявський максимально повно прагнув реалізуватися у житті, свідомо обираючи свій шлях, залишався вільним поетом, бо «не слідував одній, раз і назавжди запрограмованій (ідеологічно, соціально, естетично) концепції, не зв'язував себе стосунками з певною літературною групою, об'єднанням, організацією» [2, с. 137]. Слушною є думка Я. Голобородька з приводу того, що М. Чернявський репрезентував собою «класичний європейський тип «вільного художника», для

PDF Complete
Your complimentary use period has ended. Thank you for using PDF Complete.
Click Here to upgrade to Unlimited Pages and Expanded Features

узгоджені зі статусом духовної

нявський поетичними збірками «Пісні кохання», «Донецькі сонети» та «Зорі», які були досить схвально оцінені критикою. Зокрема, І. Франко відгукнувся рецензією на збірку «Зорі», де намагався наголосити на домінантах творчої індивідуальності митця, говорячи про так звану «літературну фізіономію» [7, с. 355], зауважуючи, що «ся фізіономія дуже симпатична», а сам поет – «тиха, гармонійна натура», схильна до «глибокого смутку та меланхолії» [7, с. 355]. Тоді як М. Євшан, ніби продовжуючи рецензію І. Франка, звертає увагу на процес становлення творчості М. Чернявського вбачаючи, що вся його поетична сила направлена на те, щоб «приносити потіху і розраду душам сумним, одиноким, зламаним» [3, с. 208].

Серед сучасних дослідників творчості М. Чернявського варто назвати ґрунтовні розвідки Л. Ярошевської (Л. Корівчак), котра з'ясовує не тільки естетичні смаки, а й простежує прагнення поета до модернізації української літератури, визначає специфіку жанру ліричного портрета у доробку митця [5; 10, с. 131 – 134].

Про неординарність поезій М. Чернявського, особливості його стилю говорить О. Камінчук, підсумовуючи, що його творчість «засвідчує дискурсивну інтерференцію, співдію романтизму, неоромантизму, просвітництва, неокласицизму, елементів символізму й декадансу» [4, с. 43].

Беручи до уваги досить посилений інтерес літературознавців до творчості М. Чернявського зауважимо, що його поетичний доробок ще не був предметом дослідження крізь призму художнього вияву філософії буття людини, що і дає автору статті з'ясувати цю проблему.

Одне із завдань літератури полягає у цілісному осягненні людини, її примх і вад, переваг і досконалостей. Кожен з письменників знаходить певні шляхи реалізації своїх творчих задумів і мистецьких алюзій. Ще з часів Арістотеля сповідувалося, що поезія відтворює життя і її головний предмет – людина, тоді як митець може органічно передавати чи створювати художнє узагальнення життя людини.

У наукових колах домінує думка про те, що людина – це «суб'єкт соціального процесу, творець культури та історії» [1, с. 414]. Простежується зв'язок людини та її світу з творчим самовиявом

PDF Complete
Your complimentary use period has ended. Thank you for using PDF Complete.
Click Here to upgrade to Unlimited Pages and Expanded Features

ми тенденціями на різних (естетичних, йних, стилетворчих тощо) рівнях.

ередмові «День на кораблі» до десятого тому поезій писав про своє покликання, яке воно, звідки його уподобання, чим він займається і які наслідки діяльності саме його оточення: «…люди взяли в руки громи небесні й почали розмовляти за допомогою їх без дроту з усіма кінцями землі. І ось просвітили нові алхемики незнаним досі промінням себе самих і інші речі. І ось, нарешті, серед громів і димів, війн і революцій упали з голів владик земних корони і діадеми, і, окурена димами, од нетрів землі повстала хмурна й маслакувата влада робітників. Ось вона на очах наших виправляє тягарем тисячолітнього гноблення зведені члені і з високости димарів фабричних починає оглядати опановані нею простори. Ось вона вже в творчому натхненні закладає основи Дніпрельстану і їй ввижається в майбутньому блискучий Електрополіс…» [8, с. 6].

Про те, як жив сам Микола Чернявський, дізнаємося з його поезій, адже за свідченням самого письменника, він надавав їм «переважно значення документів пережитого життьового процесу, документів того дня на кораблі, що перебіг передо мною й ровесниками моїми» [8, с. 8].

Саме з цих причин з під пера талановитого митця з'являється цілий ряд глибоко ліричних поезій, «овіяних ніжністю і теплотою почуттів, позначених журливо-сумовитим настроєм, що відбивав страшну дисгармонію між світлими мріями, райдужними надіями людини й сірою жорстокою дійсністю, яка вбиває кращі людські прагнення і поривання» [6, с. 11].

Людина у М. Чернявського глибоко закохана у свій рідний край, в безмежні степові простори, морські й гірські краєвиди, вона безмежно чесна і поступлива коли це стосується долі інших, це людина обов'язку і покликання, людина-творець, людина-оборонець, що ненавидить війну і все що з нею пов'язане, віддана своїй справі.

У ранніх поезіях, як і у більшості початківців, увага сконцентрована на людині-митцеві та його життєвому призначенню змінити світ на краще. Молодий поет лине думкою в таємний край, де народжуються принадні звуки поезій, де «палають зір чисті кришталі». Поет порівнює свою думу з вільним орлом, який самотньо шугає в піднебесній височині і тільки, стомившись, сідає

PDF Complete
Your complimentary use period has ended. Thank you for using PDF Complete.
Click Here to upgrade to Unlimited Pages and Expanded Features

і «перепочинки» не пройшли марно для землю зі своїх надхмарних снів, яжке життя народу, його страждання й нестерпний біль. Тоді в мрійно-тихий плин чарівних пісень людини-поета вривається голосна нота, яка руйнує весь стрій його так старанно скомпонованого оркестру, неприємним звуком, що нагадує стогін змученої душі. І тоді лунають поетові слова, сповнені щирим бажанням віддати всього себе, весь свій талант боротьбі за народне щастя:

Поете, встань! Подай свій голос!
Отчизна жде тебе давно,
Як косаря достиглий колос,
Як кожне в колосі зерно [9, с. 73].

Людина-герой несамовито виборює не тільки свою свободу, щастя, а й добробут усіх знедолених, пригнічених в Україні:

Ще поки серце в грудях б'ється,
Як бачу сльози я братів,
Не раз щодня воно здригнеться,
Не раз клятьбою відгукнеться
На підлі вчинки наших днів [9, с. 81].

Більше того, М. Чернявський закликає свого героя до оборони народу, Вітчизни, до розмислів і душевних переживань:

А гей, хто смілу душу має,
Гукни, озвись, бо загибає
У людях віра в кращий час,
В ясний той день, що йде до нас!
Гукни! Бо пітьма стоголова
Боїться сміливого слова,
А нам ти віри надаси! [9, с. 263].

Образ сильної вольової людини постає у поезіях «Сором в пітьмі духа», «Кайдани», «Я в двадцять літ одстав од віку…», «Товаришеві», «Вірю – не згину я в пітьмі дочасно…».

Людина яка прагне до необмеженої свободи, до вияву своїх національних прав, що живе не тільки з вірою в душі, а й з глибоким переконанням у непереможність українського народу знаходить свій художній вияв у поезіях «Наші села», «Встань зі мною, хто не сплячий», «Народ», «Сини України!», «Мій заповіт».

Широко представлена у поезії М. Чернявського соціальна тема, об'єктом зображення постає людина знедолена, людина

PDF Complete
Your complimentary use period has ended. Thank you for using PDF Complete.
Click Here to upgrade to Unlimited Pages and Expanded Features

тань («Сирота», «До сонця», «Косарі», ня» та інші). М. Чернявський сприймав ня сучасності» [4, с. 42], тому важливою складовою його поетичної творчості є людина історична («Ти не загинеш Україно…», «Степ». Та реальні прототипи історичних подій вітчизняної історії («Князь Ігор», «Богданова інтродукція», «Кінець Дорошенка», «Іван Брюховецький» й історії наших народів («Атілла», «Цар і море», «Євшан»).

М. Чернявський один із перших художньо переконливо зобразив людину-шахтаря, реалістично передавши тяжкі умови праці робітників у Донбасі. Добуток вугілля у забої – справжня каторга для шахтарів – з ранку до ночі, без відпочинку, в темряві довбали вони вугілля, обливаючись потом і проклинаючи свою гірку долю:

У сажі, чорній, як мара,
Рукою піт з лиця втира
І кайлом вугіль б'є і б'є
В норі шахтар. На нього ллє
Мутна, холодная вода,
І лампа світиться бліда,
Моргає стиха, мов дріма
Повітря дихати нема… [9, с. 163].

Завершальним етапом у поетичному доробку М.Чернявського є художня передача людини-творця індустріальних будівництв. Це сповнений енергії і натхнення пристрасний цикл «Гігант», де поет оспівує людину як представника могутньої індустрії, що є провісником небаченої сили і міцності країни. Він гордий і за свою Батьківщину, і за свій народ, і за здійснений трудовий подвиг людини, яким буде пишатися не одне наступне покоління.

М. Чернявський підсумовує свою подорож «на кораблі життя», аналізує побачене й зроблене, оцінює досягнення і переймається ще тим, що варто завершити: «…Люди говорили про небо, а плазували по землі. Любили ближнього, а жили з його темноти й кривавої праці», – від цього письменник прагнув усе життя відмежуватись і робив це як міг. Проте, «тим часом душа росла моя й опановувала світ. І тоді перед моїми очима помалу розвернулась картина життя всього корабля нашого, життя того колективу, що існує на ньому – в теперішньому, минулому й майбутньому» [8, с. 7].

PDF Complete
Your complimentary use period has ended. Thank you for using PDF Complete.
Click Here to upgrade to Unlimited Pages and Expanded Features

ічість М. Чернявського пройнята палкою
ароду, щоденними турботами про нього,
майбутнє України.

Література

1. Бахтин М. Автор и герой в эстетической деятельности // Бахтин М. Эстетика словесного творчества. – М. : Искусство, 1979. - 345 с.
2. Голобородько Я. Мій поетичний символ віри – свобода / Я. Голобородько // Вітчизна. – 2000. – № 11 – 12. – С. 135 – 140.
3. Євшан М. Микола Чернявський / М. Євшан // Євшан М. Критика. Літературознавство. Естетика. – К. : 1998. – С. 206 – 212.
4. Камінчук О. Поетична творчість Миколи Чернявського в дискурсивно-типологічному контексті української поезії кінця XIX – початку XX століття / О. Камінчук // Слово і час. – 2004. – № 1. – С. 35 – 44.
5. Корівчак Л. Лірика Миколи Чернявського. Проблеми поетики : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.01.01 «Українська література» / Л. Д. Корівчак. – Херсон, 2008. – 21 с.
6. Костенко В. Микола Чернявський / В. Костенко / Чернявський М. Твори : У 2-х т. – К. : Дніпро, 1966. – Т. – С. 5 – 37.
7. Франко І. Микола Чернявський «Зорі». Збірник поезій. Київ, 1903 / І. Франко. – Зібрання творів: У 50 т. – К. : Наукова думка, 1981. – Т. 34. – С. 355 – 359.
8. Чернявський М. День на кораблі. Замість передмови до поезій / М. Чернявський // Твори. Молодість (1887 – 1896). Поезії : У 10 т. – Харків, Кооперативне видавництво «Рух», 1928. – Т. VI. – С. 5 – 9.
9. Чернявський М. Оригінальні твори / М. Чернявський / Твори : У 2-х т. – К. : Дніпро, 1966. – Т. 1. – 515 с.
10. Ярошевська Л. Літературні портрети драматургів у поезії М. Чернявського / Л. Ярошевська // Збірник наукових праць за ред. проф. О. Мішукова : У 2-х т. – Херсон, 2007. – Т. 1. – С. 131 – 134.

PDF Complete
Your complimentary use period has ended. Thank you for using PDF Complete.
Click Here to upgrade to Unlimited Pages and Expanded Features

Назва конференції	ки та місто проведення засідань	Організатори	Галузь науки
Міжнародна науково-практична конференція «Українська культура та ментальність: самобутність в умовах глобалізації»	30 січня-2 лютого 2013 р. Сімферополь	Кримський інститут бізнесу Самарський інститут бізнесу та управління Центр розвитку освіти, науки та інновацій	Гуманітарні науки Культура Філологія, філософські, соціологічні, політичні, педагогічні науки Економічні науки Державне управління
Міжнародна науково-практична конференція «Інноваційна культура суспільства: механізми формування та розвитку»	27 лютого-2 березня 2013 р. Сімферополь	Кримський інститут бізнесу Самарський інститут бізнесу та управління Центр розвитку освіти, науки та інновацій	Міждисциплінарні дослідження Гуманітарні науки Економіка, менеджмент Державне управління
Міжнародна науково-практична конференція «Стратегії розвитку індустрії гостинності»	27-30 березня 2013 р. Сімферополь	Кримський інститут бізнесу Самарський інститут бізнесу та управління Центр розвитку освіти, науки та інновацій	Туризмознавство Країнознавство Культура Економіка, менеджмент Державне управління Гуманітарні науки
V Всеукраїнська науково-практична конференція студентів та аспірантів «Проблеми та перспективи соціально-економічного розвитку України»	16-19 квітня 2013 р. Сімферополь	Кримський інститут бізнесу Самарський інститут бізнесу та управління Центр розвитку освіти, науки та інновацій	Гуманітарні науки Економіка, менеджмент Державне управління Педагогіка Міждисциплінарні дослідження
Міжнародна науково-практична конференція «Наукове забезпечення процесів соціально-економічного розвитку країн в епоху глобальної інтеграції»	24-26 квітня2013 р. Сімферополь	Кримський інститут бізнесу Самарський інститут бізнесу та управління Центр розвитку освіти, науки та інновацій	Економіка, менеджмент Державне управління Гуманітарні науки Міждисциплінарні дослідження
Міжнародна науково-практична конференція «Бізнес в умовах трансформаційної економіки»	21-25 травня2013 р. Сімферополь	Кримський інститут бізнесу Самарський інститут бізнесу та управління Центр розвитку освіти, науки та інновацій	Економіка, менеджмент Державне управління Міждисциплінарні дослідження
Міжнародна науково-практична конференція «Управління соціальними процесами: механізми, концепції, стратегії»	28-31 травня2013 р. Сімферополь	Кримський інститут бізнесу Самарський інститут бізнесу та управління Центр розвитку освіти, науки та інновацій	Гуманітарні науки Соціальне забезпечення Соціологія Економіка, менеджмент Державне управління Міждисциплінарні дослідження
II міжнародна науково-практична конференція «Здоров'я людини у сучасному	4-8 червня2013 р. Сімферополь	Кримський інститут бізнесу Самарський інститут	Державне управління Медицина, фармація Спорт, фізичне

PDF Complete
Your complimentary use period has ended. Thank you for using PDF Complete.
Click Here to upgrade to Unlimited Pages and Expanded Features

		бізнесу та управління Центр розвитку освіти, науки та інновацій	виховання Соціальне забезпечення Міждисциплінарні дослідження
VI міжнародна науково-практична конференція «Освіта та наука в умовах глобальних викликів»	11-15 червня 2013 р. Сімферополь	Кримський інститут бізнесу Самарський інститут бізнесу та управління Центр розвитку освіти, науки та інновацій	Гуманітарні науки Педагогіка, філософія Економіка, менеджмент Державне управління Природничі та технічні науки – міждисциплі-нарні дослідження
Міжнародна науково-практична конференція «Знання, культура та суспільство: діалектика взаємодії»	1-6 липня 2013 р. Сімферополь	Кримський інститут бізнесу Самарський інститут бізнесу та управління Центр розвитку освіти, науки та інновацій	Гуманітарні науки Педагогіка, філософія, журналістика, культурологія Економіка, менеджмент Державне управління Міждисциплінарні дослідження
Міжнародна науково-практична конференція «Освіта в умовах формування економіки знань»	22-27 липня 2013 р. Сімферополь	Кримський інститут бізнесу Самарський інститут бізнесу та управління Центр розвитку освіти, науки та інновацій	Гуманітарні науки Педагогіка, філософія Економіка, менеджмент Державне управління Міждисциплінарні дослідження
Міжнародна науково-практична конференція «Україна на перехресті культур»	5-10 серпня 2013 р. Сімферополь	Кримський інститут бізнесу Самарський інститут бізнесу та управління Центр розвитку освіти, науки та інновацій	Гуманітарні науки Педагогіка культурологія, філософія Економіка, менеджмент Державне управління Міждисциплінарні дослідження
Міжнародна науково-практична конференція «Інформаційне суспільство: парадигма розвитку в XXI ст.»	17-21 вересня 2013 р. Сімферополь	Кримський інститут бізнесу УЕУ Самарський інститут бізнесу та управління	Державне управління Економіка, менеджмент Соціальні науки Журналістика, філологія
III міжнародна науково-практична конференція «Соціальні інновації в сучасному суспільстві»	15-19 жовтня 2013 р. Сімферополь	Кримський інститут бізнесу Самарський інститут бізнесу та управління Центр розвитку освіти, науки та інновацій	Гуманітарні науки, соціологія, філософія Державне управління Педагогіка, економіка
Міжнародна науково-практична конференція "Громадський рух та суспільні трансформації в Україні та світі"	5-9 листопада 2013 р. Сімферополь	Центр розвитку освіти, науки та інновацій Громадський рух "Нова Україна" "	Філософські, соціологічні, політичні науки Державне управління Педагогічні науки
II Міжнародна науково-практична конференція «Підвищення національної конкурентоспроможності: управлінські, соціально-економічні та науково-технологічні аспекти"	19-23 листопада 2013 р. Сімферополь	Кримський інститут бізнесу Самарський інститут бізнесу та управління Центр розвитку освіти, науки та інновацій	Економічні науки Державне управління Філософські, соціологічні, політичні науки Педагогічні науки

Your complimentary use period has ended. Thank you for using PDF Complete.
Click Here to upgrade to Unlimited Pages and Expanded Features

Наукове видання

υ ʕtɷʘdɮɱʔʘʕlzdz lslzɷʘlsʘdʒj dɮsʘɷz dźfɳʲ :
fɳʘdʒsʙlzlsdźfɳʲ ɘ lzdʒʲsɘGT ɠdɮsʙʘɷzʟʘɥ‘’

ʃ ʘsj tɷ‘ʘɷzʃ dʒ‘ɣ dźʘɷɷsʜdɮs’ dźʘlʔtsɘts-tʃtɷGʕlsɔʃɥɷdɮs’ ʕtsdźwj tɷj dźɥ‘’
30 fɳɥɷdźʷ -2 dz lstsɠts 2013 tɷ.

В авторській редакції
На українській, російській, англійській мовах

Ответственность за достоверность фактов, цитат, собственных имен и других сведений несут авторы.

Підписано до друку 25.01.2013 р.
Бумага офсетная. Печать ризограф.
Формат 60*84 1/8. Ум. друк.арк. 6,8
Тираж 300 экз.

Your complimentary use period has ended. Thank you for using PDF Complete.
Click Here to upgrade to Unlimited Pages and Expanded Features

Your complimentary use period has ended. Thank you for using PDF Complete.
Click Here to upgrade to Unlimited Pages and Expanded Features

Your complimentary use period has ended. Thank you for using PDF Complete.
Click Here to upgrade to Unlimited Pages and Expanded Features

56,57; 54,59; 52,61; 50,63; 48,65; 46,67; 44,69; 42,71; 40,73; 38,75; 36,77; 34,79; 32,81; 30,83; 28,85; 26,87; 24,89; 22,91; 20,93; 18,95; 16,97; 14,99; 12,101; 10,103; 8,105; 6,107; 4,109; 2,111

112,1; 110,3; 108,5; 106,7; 104,9; 102,11; 100,13; 98,15; 96,17; 94,19; 92,21; 90,23; 88,25; 86,27; 84,29; 82,31; 80,33; 78,35; 76,37; 74,39; 72,41; 70,43; 68,45; 66,47; 64,49; 62,51; 60,53; 58,55